

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В. О. СУХОМЛІНСЬКОГО

Серія
„Ювіляри НАПН України”
Випуск 32

Духовний простір
Василини Миколаївни Хайруліної

біобібліографічний покажчик

Київ
2013

УДК 016:929+37(092)(091)Хайруліна
ББК 91.9:74 + 74.03(4Укр)-8Хайруліна.я1
Д 85

*Рекомендовано до друку вченою радою Державної науково-педагогічної
бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського
(протокол № 6 від 29 квітня 2013 року)*

Упорядники:

Горшкова Н. В., м.н.с. сектору наукової організації та зберігання
фонду філії ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського
Осмоловська О. В., м.н.с. сектору науково-документного забезпечення
філії ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського
Шолохова Н. Є., м.н.с. сектору науково-документного забезпечення
філії ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Науковий редактор *Доркену А. М.*, зав. філії ДНПБ України
ім. В. О. Сухомлинського

Бібліографічний редактор *Доркену А. М.*, зав. філії ДНПБ України
ім. В. О. Сухомлинського

Літературний редактор *Петік Ю. В.*, зав. наук.-редакційним від. ДНПБ
України ім. В. О. Сухомлинського

Д 85 Духовний простір Василини Миколаївни Хайруліної : біобібліогр. покажч.
/ Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук.-пед. б-ка України
ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Н. В. Горшкова, О. В. Осмоловська,
Н. Є. Шолохова ; наук. ред. і бібліогр. ред. А. М. Доркену]. – К., 2013. – 128 с. –
(Серія «Ювіляри НАПН України» ; вип. 32).

Тридцять другий випуск біобібліографічного покажчика із серії «Ювіляри НАПН України» присвячено творчому доробку та науково-педагогічній діяльності директора єдиного в Україні Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського – В. М. Хайруліної, канд. пед. наук, члена-кореспондента НАПН України, заслуженого працівника освіти України. У виданні представлено бібліографію її наукових праць, а також публікації про її життєвий шлях і творчі досягнення.

Покажчик адресовано науково-педагогічним і педагогічним кадрам, пошукувачам, аспірантам, студентам, практикам освітянської галузі, бібліотечним працівникам та усім тим, хто цікавиться питаннями організації й управління навчально-виховним процесом коледжу, створенням школи інноваційного типу, в якій творчо впроваджуються нові форми, методи проведення уроків, виховних заходів і де постійно втілюються в життя педагогічні ідеї Василя Сухомлинського.

ВАСИЛИНА МИКОЛАЇВНА ХАЙРУЛІНА

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Важливим напрямом діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) є науково-інформаційне забезпечення інноваційного розвитку педагогічної науки, освіти і практики, поширення передового досвіду діяльності навчальних закладів країни, сприяння впровадженню наукових розробок для підвищення професійного рівня педагогічних і науково-педагогічних кадрів, учнівської й студентської молоді. З цією метою ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського започаткувала підготовку інформаційних видань про життя і діяльність видатних педагогів світу і України у трьох серіях: «Академіки НАПН України», «Ювіляри НАПН України» та «Видатні педагоги світу», які надсилаються до національних, державних та провідних книгозбірень освітянської мережі. В електронному вигляді ці видання доступні користувачам через web-сайт ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (<http://www.dnpb.gov.ua>).

Тридцять другий випуск біобібліографічного покажчика «Духовний світ Василяни Миколаївни Хайруліної» з циклу «Ювіляри НАПН України» присвячено творчому доробку та науково-педагогічній діяльності В. М. Хайруліної, директора єдиного в Україні Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського, кандидата педагогічних наук, члена-кореспондента НАПН України, відмінника народної освіти, заслуженого працівника освіти України, яка у травні 2013 р. відзначає свій ювілей.

Метою цього біобібліографічного покажчика є якомога цілісніше відображення творчого доробку В. М. Хайруліної та представлення її в науково-педагогічній, новаторській діяльності як директора Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського.

Василяна Миколаївна Хайруліна – фахівець у галузі теорії й методики виховання. Вона створила власну систему управління колежем, розробила і втілила у діяльність керованого нею навчального закладу концепцію школи нового типу – «Школи Радості» та модель оновлення виховного процесу в контексті самореалізації особистості учня на засадах творчої спадщини видатного українського педагога В. О. Сухомлинського. За висловом давньогрецького філософа Платона «у світі існують дві найбільш складні речі: мистецтво управляти і мистецтво виховувати». Саме цими видами мистецтв володіє В. М. Хайруліна як педагог-новатор, керівник колежу і науковець. Вона ґрунтовно оволоділа методикою організації експериментально-пошукової роботи, психологізації навчально-виховного процесу. Нею в колежі створено соціально-психологічну службу, де є комп'ютерний банк даних про кожну дитину. За участю В. М. Хайруліної розробляються й упроваджуються нові педагогічні технології, а висунуті нею ідеї характеризуються новизною, перспективною спрямованістю.

Педагогічний колектив, яким керує Василяна Миколаївна Хайруліна, має високий творчий потенціал. У ньому створено умови для особистісно орієнтованого навчання учнів, для формування загальнолюдських цінностей, прилучення до духовної культури народу. Під безпосереднім керівництвом

директора при коледжі з 1996 р. працює музей В. О. Сухомлинського, який сприяє вивченню, популяризуванню й поширенню педагогічної спадщини Василя Сухомлинського серед учителів та учнівської молоді. Як член бюро Асоціації сухомлинців В. М. Хайруліна активно бере участь у Міжнародних науково-теоретичних конференціях, семінарах, педагогічних читаннях, підтримує тісні зв'язки з освітянами й науковцями Нідерландів, Франції, Китаю, Росії.

Василина Миколаївна має хист наукового передбачення, нестандартного мислення, збагачує науку новими ідеями та технологіями, сприяє розвитку національної школи України, а в своїй повсякденній праці успішно вирішує завдання виховання й навчання дітей, сприяє створенню в колективі гуманно-демократичних стосунків між учителем і учнем. Вона є членом правління Товариства спілки учителів України та членом координаційної ради Асоціації керівників шкіл України.

В. М. Хайруліна – автор більш як 85 наукових праць, публікацій, зокрема таких як: «Проблема гуманізації освіти як умова вдосконалення духовності», «Відповідальність як умова вільного вибору особистості», «Духовність як основа консолідації суспільства».

З метою найкращого висвітлення творчого доробку В. М. Хайруліної до бібліографічного покажчика включено бібліографію наукових праць, науково-методичних посібників (індивідуальних і колективних), статті з наукових збірників і періодичних видань, що вийшли з початку її наукової діяльності до квітня 2013 р., а також публікації освітян, науковців, присвячені життєвому шляху, науково-педагогічній діяльності та творчим досягненням Василю Миколаївни як директора Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського.

Покажчик відкриває стаття члена Національної спілки журналістів України, лауреата премії «Золоте перо» та імені Ярослава Галана Сусанни Іванівни Каракоз «Дорогою любові», в якій відображено життєвий і творчий шлях заслуженого працівника освіти України В. М. Хайруліної. Далі вміщено перелік основних дат життя і діяльності, нагород і відзнак ювілярки. У розміщених за прямою хронологією датах після зазначеного року подано короткі записи основних подій.

Основний зміст покажчика викладено в *чотирьох розділах*, які мають суцільну нумерацію бібліографічних записів. У межах розділів документи розміщено за зведеним українсько-російським алфавітом авторів і назв праць.

Розділ 1 *«Життєвий і творчий шлях Василю Миколаївни Хайруліної»* представлено бібліографією публікацій про життя і діяльність В. М. Хайруліної. Розділ складається з двох підрозділів. У першому підрозділі *«В. М. Хайруліна – провідник ідей В. О. Сухомлинського»* висвітлено наукові досягнення і творчий пошук директора Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського – Василю Хайруліної. У другому підрозділі *«У постійному пошуку під керівництвом директора»* вміщено бібліографічні описи публікацій про інноваційну діяльність, творчі досягнення педагогічного колективу коледжу, керованого В. Хайруліною.

Розділ 2 «Науково-педагогічні надбання В. М. Хайруліної» представляє бібліографічні описи наукових праць педагога, які згруповано за видами документів. Документи кожного виду розміщено за зведеним українсько-російським алфавітом назв праць. Розділ складається з трьох підрозділів: «Дисертація та автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук», «Окремо видані праці та праці за редакцією вченого», «Статті з наукових збірників та періодичних видань».

Розділ 3 «Педагогічні та філософські роздуми Василю Хайруліної» представляє повнотекстову версію статті В. М. Хайруліної «Що відрізняє Український колеж від інших навчальних закладів?», а також цитати та вислови, що розкривають філософію життя й наукову діяльність ювілярки.

Розділ 4 «Педагог, директор колежу, науковець: штрихи до портрета В. Хайруліної» включає привітання, спогади від колег, друзів, однодумців, близьких, які супроводжуються світлинами й особистими фотографіями. Матеріали подано мовою оригіналу зі збереженням стилю.

Для зручного й ефективнішого користування біобібліографічного покажчика розроблено **допоміжний апарат**, який представлено:

- алфавітним покажчиком назв праць В. М. Хайруліної;
- іменним покажчиком, у якому наведено прізвища авторів публікацій про В. М. Хайруліну, співавторів, упорядників, редакторів, авторів рецензій та інших осіб, відомості про яких наявні в бібліографічних записах;
- статтею від упорядників;
- схемою згрупування (зміст).

Виходячи з читацького призначення біобібліографічного покажчика, основними принципами відбору матеріалів для бібліографування були: науковість, повнота (оптимальна), достовірність.

Бібліографічний опис і скорочення слів здійснено за чинними в Україні стандартами, зокрема, ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Квадратні дужки застосовано тоді, коли або не було заголовка до матеріалу, або необхідно було для розкриття змісту доповнити назву певної статті чи навести інші важливі відомості. Анотування документів здійснювалося лише в окремих випадках, наприклад, якщо назва не розкриває змісту.

Кожна позиція була переглянута de visu. У тих випадках, коли це зробити неможливо, описи було здійснено за допомогою інших джерел і позначено знаком астериск (*).

Під час підготовки покажчика використовувалися фонди Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, бібліотеки Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського, електронні каталоги Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, Національної парламентської бібліотеки України.

Покажчик адресовано науково-педагогічним і педагогічним кадрам, пошукувачам, аспірантам, студентам, практикам освітянської галузі, бібліотечним працівникам – усім, кого цікавить питання особистого внеску

В. М. Хайруліної у навчально-виховний процес колежу, створення школи інноваційного типу, де творчо впроваджуються нові форми, методи, нестандартні системи у проведенні уроків, виховних заходів і постійно втілюються в педагогічну практику ідеї Василя Сухомлинського.

Упорядники висловлюють щиру подяку Василю Миколаївну Хайруліній за допомогу в підготовці цього посібника, наданні матеріалів, які увійшли до видання та пропозицій щодо структури й наповнення покажчика.

Дорогою любові

*Розмова з директором Українського колежа
ім. В. О. Сухомлинського В. М. Хайруліною*

Всі, хто знає В. М. Хайруліну як директора Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського, напевне, здивуються, простежуючи її життєвий шлях. Дорога ця виявилася довгою, тернистою, багато в чому несподіваною для неї самої. Хіба мріяла вона, дівчина з глухого поліського села Киянка, що житиме з часом у Києві й керуватиме експериментальною школою всеукраїнського рівня? Росла, як і всі сільські діти. З малих років допомагала мамі поратися на землі, вчилася готувати, вишивати, плести, прясти. Часу на навчання залишалося обмаль. Проте завжди мріяла бути вчителькою. Та навіть коли одержала довгоочікуваний диплом після закінчення педінституту, життя продовжувало перевіряти її на відданість обраній справі.

Дружина військового, Василина Миколаївна Хайруліна разом з чоловіком мусила жити в різних куточках колишнього Союзу й за його межами. Та повсюди працювала в школі. Її енергія й дивовижна інтуїція допомагали чітко бачити нові віяння в педагогіці й утілювати найцікавіше в закладі, де на той час працювала. Напевне, й потрібен був час, аби набути досвіду, ствердитися в своїй цілеспрямованості й стати директором столичної новозбудованої експериментальної школи-лабораторії на березі Дніпра (майбутній, з 1991 р., Український колеж).

Якщо користуватися музичною лексикою, почерк її керівництва школою – не кантілена, швидше це патетика з притаманними їй схвильованістю, піднесенням і творчим горінням. Для директора В. М. Хайруліної дуже важливо, аби вчитель осердечував освітній простір і щоб, крім високої кваліфікації, був завжди у відповіді за дітей, розумів і – обов'язково – любив їх.

Перефразовуючи один з афоризмів, можна сказати: школу заснувати – як місто закласти. 25 років уже живе самобутнє це освітнє місто. Будується й перебудовується, повсякчас збагачуючись новими ідеями, випускає в доросле життя старших своїх вихованців, приймає щосені малюків.

В Україні й далеко за її межами знають цей навчальний заклад як Український колеж імені Василя Сухомлинського. І ще – як школу Василини. Бо біля керма усі ці 25 років стоїть саме вона – Василина Миколаївна Хайруліна, член-кореспондент НАПН України, кандидат педагогічних наук, заслужений працівник освіти і просто самовіддана жінка, для якої ключовими словами в житті є Служіння Дитині, Батьківщині й Богу.

«У них була внутрішня потреба обігріти нас, повоєнних дітей»

– **Цікаво, коли в колежі запалили першу свічку?**

– Мені дуже легко це пригадати. Перші три свічки ми запалили 15 серпня 1988 р. і назвали їх свічками Добра, Радості й Творчості – за ідеями В. О. Сухомлинського.

І тоді ж на педагогічній раді ми вирішили, що приймаємо ідеї Сухомлинського. Ми вирішили вирощувати школу радості, добру школу у великому місті на березі Дніпра.

– **До речі, несподіване, напевне, запитання: яка музика могла б супроводжувати нашу бесіду? Що вам ближче: ритми вальсу чи маршу? А може, мелодії на теми улюблених пісень?**

– Улюблені пісні, звичайно. Я й справді дуже люблю українські пісні.

– **Наприкінці бесіди ми ще повернемося до цього. А зараз скажіть, будь ласка, з якого часу пам'ятаєте себе?**

– Ой, я пам'ятаю добре епізод, коли мій тато повернувся після війни. Я у бабусі, мені 3 роки. Пам'ятаю, як прибігла двоюрідна сестра, як вона несла мене на спині. В хаті багато людей. Гарний молодик саджає мене на руки. Це тато. А я ж його не пам'ятаю, бо він пішов на фронт, коли я народилася. Все бачу так яскраво, неначе це кінострічка про мене. Ну й, звичайно, згадую початкову свою школу, першу вчительку, Віру Андріївну. Найцікавіше, що я вже в початковій школі знала, що буду вчителькою, і саме такою, як моя Віра Андріївна.

– **На вашому обличчі зараз така гама переживань – я розумію, які дорогі й зворушливі ці спогади для вас.**

– Ви знаєте, я й досі пам'ятаю велику сіру, пухову оренбурзьку хустку Віри Андріївни. Холодно ж було. І вона нас по черзі гріла біля себе. Ми були під її рукою – під учительським крилом.

– **Це ж, нагадаємо читачам, школа в селі Киянка на Житомирщині, так?**

– Так, батьківщина Лесі Українки. Киянка моя – дивовижне село, дивовижна й школа там була. І якщо розповідати про дитинство, про школу, в яку я пішла 1950-го року, про навчання, то це буде таким несподіваним навіть для дуже близьких людей.

– **А хто ж мав на вас найбільший вплив у дитинстві?**

– Ви знаєте, мабуть, крім моєї бабусі Уляни... В мами ж не було часу, вона працювала в колгоспі цілодобово. І до повернення батька я весь час жила в бабусі. Я їй казала: ходімо до матері, бо я за Мар'єю скучила. Це мама – Марія, бабуся Уляна – її мама. А найбільший вплив на мене мав Михайло Іванович, директор нашої школи, чудовий учитель математики. Між іншим, він був бойовим побратимом Олесея Гончара. Михайло Іванович, який і зараз для мене взірць директора школи, 1918 р. народження, як і В. О. Сухомлинський. Я співставила. Це те покоління, яке пережило голод, війну. Як вони відчували дитину! Всі наші вчителі, за виключенням, може, однієї – вчительки хімії, були надзвичайно добрі й лагідні. Такою була моя киянська школа. Я вже тоді зрозуміла, що від учителя дуже багато залежить.

А зараз дійшла висновку, що нашим учителям хотілося... Можливо, вони й не ставили перед собою такої мети, просто була в них внутрішня потреба обігріти нас, повоєнних дітей.

– **І словом, і вчинками.**

– Саме так. Я вдячна Богові, що в мене була така школа.

«Мої «педагогічні університети» почалися з ... телят.

Це було ще в 10-му класі»

– **Отже, ми перенеслися в 60-ті роки ХХ ст. Чи можете назвати переломний момент, що визначив вашу подальшу долю?**

– Один момент – коли я поступила на заочне відділення педінституту. Тоді ж у вищий навчальний заклад могли поступати, тільки маючи два роки – не менше – трудового стажу. Так от мої «педагогічні університети» почалися ще в 10-му класі. В селі повоєнному дуже важко було жити. Якби я залишилася в селі, працювала б, звичайно, в полі, в бригаді, як моя мама. Незважаючи на те, що батько був знаним трактористом, потім інженером, пізніше головним інженером в цьому селі. Була я тоді висока, але така худесенька. І от мама, оберігаючи мене, я ж іще в школі вчуся, займає для мене 30 телят. Мої «університети» й починається з телят. Це був березень 1960 р. Я мала вставати о 4-й ранку, мала напоїти телят, прибрати, щоб було все чистенько, прибігти додому, помитися, побігти до школи. І це ж випускний клас – слід сприймати фізику, математику, хімію, літературу, аби пристойно закінчити навчання. Пам'ятаю тих телят. Вони всі в мене були з іменами: Ромашка, Волошка, Берізка, Пшеничка – в залежності від кольору й характеру. А як вони слухали мене! Я могла – це ж весна – сказати: Ромашко, ходімо зі мною! Давала їй палець, вона брала його і йшла туди, куди я вела. А треба привчити їх самостійно пити молоко. А як? Ти опускаєш палець в молоко, теля бере твій палець, смоче і п'є в такий спосіб. Ти примудряєшся витягти палець, а теля продовжує пити.

– **Але настав час – і ви одержали атестат зрілості.**

– А до нас приїжджає з Караганди мій двоюрідний дядько. Він був тоді головним інженером у «Карагандашахтобуді». І каже батькові: невже ти хочеш, щоб дочка повторила ваше життя? Давай я заберу її з собою, влаштую на роботу. А в мене ж довідка, паспортів у селі не було, довідка про те, що я народилася й живу в селі Киянка Новоград-Волинського району на Житомирщині. Такий папірчик невеликий із сільської ради. Пам'ятаю, тоді поміняли гроші, й мама дала мені 40 карбованців. Поїхала я з дядьком та його родиною, там було двоє хлопчиків, через Москву в Караганду. Тоді вперше й побачила потяг. З Москви їхали 7 днів. Приїхали. А в них був такий малесенький телевізор з лінзою. І сусіди приходили дивитися телепередачі. Ми ліпили пельмені чи вареники й пригощали гостей. А я ще вдома навчилася робити все, що необхідно вміти сільській дитині. І ніхто ж ніколи не запитував, чи вивчила ти уроки.

І от якось прозвучало по телевізору, що карагандинська студія телебачення набирає на навчання майбутніх акторів телебачення.

– А ви вже десь працювали в Караганді?

– Дядько, щойно ми приїхали, влаштував мене працювати телефоністкою на своєму комбінаті: слухаю – з'єдную, слухаю – з'єдную... Отака робота. Я йду, звичайно, на телестудію, щоб спробувати свої здібності, хоч і була впевнена, що зі своєю сільською освітою нікому там не потрібна. І тут я вперше оцінила рівень освіти в нашій киянській школі, викладання російської мови, зокрема. Я ж завжди спілкувалася українською, а там навчання російською. Коли я склала 4-й екзамен для вступу на курси, викладач сказав мені: впевнений, що ви знайдете себе в списку зарахованих на навчання. А я так щиро: «Невже не завалила?». Він здивувався: «Ты что, хохлушка?». І я з такою вже тоді гідністю відповіла: «Не хохлушка, а українка».

Два роки провчилася на карагандинській студії телебачення. В мене була така гарна коса, викладена на голові. Я навіть деякий час була диктором телебачення, читала тексти російською – для російськомовної аудиторії. Ну а потім... Треба було повертатися додому. Це й був у мене такий переломний момент, про який ви запитали.

На той час нашого директора Михайла Івановича обрали головою колгоспу. Директором школи стала його дружина, Тамара Миколаївна, яка раніше викладала в нас історію. І от вона сказала мені: залишайся в школі, оформлю тебе старшою піонервожатою, а паралельно викладатимеш дітям українську мову й літературу. А я в цей час переживала перше в житті велике кохання, яке стимулювало не повертатися в Караганду.

Перше кохання, як то часто буває, озвалося щемом і болем у серці. І їде Василина Гаврилук (дівоче її прізвище) у Рівне. Поступає на заочне відділення педагогічного інституту. Паралельно працює в школі, на комсомольській роботі. Одержує, зрештою, диплом педагога. Ось тут і починається інтрига. Як наслідок – у трудовій книжці В.М. Хайруліної величезна кількість записів. Та це не її провина. На той час вона вже дружина військового, лейтенанта. І, звісно, слідом за чоловіком їде за місцем його чергового призначення. Отак поруч із записами, зробленими в Киянці, Караганді, Рівному, з'являються нові: Москва, Біла Церква, Київ, німецький Вюнсдорф. Різні міста, побутові проблеми, нові школи, де працює вчителькою молодших класів, заступником директора з навчально-виховної роботи. Складається враження, що нею керує якийсь невидимий ритм. Слід додати, що в родині Василини Миколаївни та Михайла Григоровича Хайруліних на той час вже двійко дітей: син Олег і донька Оленка.

– Складне життя. Від дружини лейтенанта – до дружини генерала. Через усі військові сходинок. Чоловіка переводять – і я з ним. 14 квартир у нас було, з них тринадцять відремонтовано власними руками. І щоразу слід вживатися в новий колектив, набирати якусь вагу.

**«Накупила на свої гроші іграшок для школи,
а в сестри ще взяла біленького та чорного кроликів»**

– Якщо повернутися подумки в Німеччину, у Вюнсдорф, - цікаво, багато в чому здійснилися тодішні ваші мрії?

– Ви знаєте, здійснилися відсотків на 99.

– Це дивовижно!

– Дивовижно. Мабуть, все ж таки надприродна сила керує людиною постійно. Я їхала до чоловіка, і там для мене вже було місце роботи – інструктор у політуправлінні. Там і платня була висока. Але я прийшла з сином до школи, де він мав учитися, і заступник директора, яка керувала початковою школою, раптом запитує: а ви часом не вчитель? Кажу: вчитель, а що – це в мене на лобі написано? Вона так дивиться на мене: йдіть до нас, є місце в початковій школі. А я – вчитель початкових класів за покликанням. І в Києві мусила залишити малюків 65-ї київської школи, яких провчила два роки. Тому що так життя складалося: попрацюю на одному місці рік чи два – і знову їду за чоловіком. І ось ця пропозиція, ця школа в Німеччині, любов до дітей – все це так відгукнулося в мені, що повернулася додому і сказала чоловікові: вибачся за мене, але я піду до школи. І взяла другий клас, і це було перше місце, де я пропрацювала 5 років поспіль – оця школа на німецькій землі.

А через кілька місяців приїжджає з Москви комісія. В школі понад дві тисячі дітей. Приходять до мене на урок читання. Проводжу урок – а було й таке, що я танцювала перед ними, співала, аби захопити їхню увагу. Після цього уроку інспектор захотіла відбутися наступний. Мала бути математика, а мені швиденько треба ж підготувати зовсім інше завдання.

– Декорацію змінити...

– Так, і в її присутності. А вже під дверима стоїть завуч, щоб її запросити до іншого класу – все заздалегідь розписано. А вона відсиділа в мене математику, залишилася на урок мови, потім за розкладом – праця. Уявляєте, не виходячи з класу, вона відсиділа в мене чотири уроки і, мабуть, відчула і дітей, і мене, бо одразу сказала, хоча не було ще в неї уяви про школу в цілому: тримати вас на класі недоцільно, ви маєте передавати свій досвід іншим вчителям. Я кажу: хочу бути тільки з малюками. Бо я вже була на посаді заступника директора в Білій Церкві і довго плакала за своїми дітьми, з якими могла спілкуватися від серця до серця.

Минає місяць, наша заступник директора їде в Москву – і відбуваються зміни. Мене призначають заступником директора, маю керувати початковою школою. А в нас частина учнів початкової школи вчилася на другій зміні. Я доводжу, що діти маленькі мають вчитися тільки на першій зміні. І це означає, що потрібно звести окреме приміщення. Уявляєте завдання? Щоправда, знайшли гуртожиток, де колись жили німецькі солдати, потім – наші військовослужбовці. Але вирішили, що це занадто шикарно для початкової школи. Знайшли менше приміщення. Якщо детально розказувати то ...

– ... то ми з вами з Німеччини не виїдемо...

– Так, так. Але я все зробила – й дітей початкової школи перевели в окреме приміщення. Спортивний зал, їдальня – все було, що необхідно. Минув рік – нова команда: прийняти шестирічок. Знову потрібне місце для навчання. Ми добудовуємо приміщення і, ще є час, їду зі своїми дітками, Оленка ще маленька, на море. Відпочиваючи, дивлюсь якусь телепрограму. Виступає хтось із союзного ще Міністерства освіти й пропонує: якщо є проблеми з шестирічками, звертайтеся за таким-то телефоном. Я його записую. Їду до двоюрідної сестри, яка живе в Москві, в Хімках. Одразу йду до Міністерства освіти, знаходжу інспектора, яка була в нас у німецькій школі. Прошу її допомогти, адже в нас нема програм, нема підручників. І вони мені дали аж ... три книжки – для навчання дітей в першому, другому і третьому класах. Все! Взяла ці посібники, подякувала, бо там було хоч планування, потрібні розробки. Потім пішла в московський ЦУМ, накупила на свої гроші багато іграшок для школи. А в сестри ще беру біленького та чорного кроликів – для нашого зимового саду, кладу їх у коробку з-під взуття і привожу все до Німеччини. Вчительський колектив у школі був дуже гарний. Всі з різних куточків Радянського Союзу, творчі, талановиті люди. На мене там уже чекають: повний порядок, все прибрано, в нове приміщення завезли парти. Залишається прибрати свій кабінет. І тут лунає телефонний дзвінок: мій чоловік. Каже, що до мене поїхав начальник політуправління генерал-лейтенант Мойсеев у супроводі начальника політвідділу Вюнсдорфа.

– **Це ж неподалік Берліна...**

– 40 кілометрів. Кажу: я на місці. Вилітаю на вулицю – там нікого. Ставлю Оленку, дочку, вона вже в початковій школі, та її подружку й кажу: як побачите двох чоловіків у генеральській формі, одразу попередьте мене. А сама до дівчат: за кілька хвилин маємо навести ідеальний порядок. Ховаємо газети в шафи. А коробки з іграшками? Кажу: розставляйте по периметру, ще й сама не знаю для чого. І кролики в коробках хай залишаються. Тут прибігають маленькі: йдуть! Бачу, три генерали й полковники з ними. Привіталися: як справи? Кажу: нормально. Показую школу, нове приміщення для маленьких. А там, крім парт і по одній шафі для одягу, нічого нема. Запрошую до свого кабінету. Мойсеев дивується: що я там не бачив? Я наполягаю. Заходить. А там же коробок... Кажу: отак ми й зустрінемо перше вересня – з коробками, без шаф, без ігрових матеріалів. Він розвертається до начальника політвідділу Вюнсдорфа й каже: даю тобі 5 днів. Що хочеш роби, але щоб тут було все для навчання дітей. Через кілька днів у нас і справді було все необхідне. Тобто в мене було що показати дітям.

Ми відкрили шість класів для малят. А квітів привезли з Потсдама! Таке свято було! Уявляєте, вертоліт над школою завис, над зимовим садом, з нього спускається величезний ключ. Грає військовий оркестр. Вибігає Буратіно, перехоплює цей ключ, а на нього вже чекає Мальвіна. Оркестранти задивилися на це дійство й забули, що їм слід грати. Відкриття було дивовижне! І ці малята шестирічні – ніхто ж не знав ще, як їх треба навчати. Поки ми своїм розумом дійшли, що їх слід вчити тільки через гру, по-іншому вони не сприймають. Одне слово, ми знайшли шлях до цих малят. Вже тоді,

на прохання управління шкіл, ми щотижня давали відкриті уроки для ста шкіл групи радянських військ у Німеччині. Багато уроків давали і для німецьких учителів. Німці ж не емоційні, а на наших уроках плакали від захоплення.

**«От би тобі таку школу – та на березі Дніпра!»
Уявляєте, це в Німеччині прозвучало»**

– Але ж, напевне, мріяли вже повернутися додому?

– Ой, я ж іще не сказала... Кожен клас мав свою грядочку. Я привезла з дому різне насіння, хоч і не можна везти через кордон. І перед школою засіяли багато чорнобривців. Наших, українських, метр заввишки. На німецькому телебаченні цілий рік ці наші чорнобривці були у вигляді заставки. Я вже й не уявляла, як полишу цю школу й поїду звідси. Якось знову приїхали з Москви люди – з Міністерства освіти й Головного політуправління. І від когось із них прозвучало: от би тобі таку школу – та на березі Дніпра! Уявляєте, це ж у Німеччині прозвучало. Вони знали, що я з Києва.

– Тепер лише я зрозуміла ваші слова, що на 99 відсотків ваша мрія зреалізувалася.

– Ви знаєте, їхала додому абсолютно спокійною, ніби виконала велику роботу, яку запланувала – і все завершено. Вже повернувшись до Києва, прийшла в школу № 65, в якій працювала до Німеччини, а там сказали, що вільного місця нема. Іду в райвно, показую фотографії з німецької землі. А завідувача мені каже: бери початкові класи в 204-й школі і йди туди завучем. І додає: будеється нова школа, будеш там директором. А я так рішуче: ні, не хочу, я вчитель початкової школи, це моє. Одне слово, працюю у школі №204 заступником директора. Все робимо за новими технологіями.

Якось приходить до нас журналіст Петро Ігнатенко з газети «Рядянська освіта». І так зацікавлено він слухав мене. Я навіть про свою свекруху йому розповіла, яка плакала, почувши, що я говорю з нею татарською мовою. Я тільки зараз, коли й сама в такому віці, як вона тоді, зрозуміла, що це вдячність за те, що я говорю з нею її мовою. Так от розповіла я цьому журналісту про свою школу в Німеччині, про наші успіхи там. І вийшла до 8 березня 1988 р. в газеті стаття «Залюблені». А ще, коли ми говорили з Петром Романовичем, він сказав: я щойно був у ректора педінституту Михайла Івановича Шкіля. Вони відкривають експериментальну школу на березі Дніпра. 13 претендентів на посаду директора, але він ще не зупинився на кандидатурі. Кажу: заступником директора я б пішла туди. Ну, і ми розпрощалися з ним. Минув час – і мене запрошують до ректора Шкіля. Він розповідає мені про майбутню співпрацю такої школи з науковцями інституту. Не плани – мрія: і нові підручники й посібники. Господи, то я ж про це мріяла все життя! Звичайно, я дала згоду.

На календарі рік 1988-й. Для нової школи потрібна надійна команда вчителів – неспокійних, самовідданих. А де ж їх взяти? У школі

57 кімнат, а завезли лише 9 класних стінок. Значить доведеться поділити їх на секції, щоб хоч речі міг учитель сховати. Шефів уже нема, спонсори ще не з'явилися. Кому ця школа потрібна? А прийшло ж 1,5 тисячі дітей... Васирина Миколаївна хвилюється, згадуючи це, неначе знову опинилася в тій ситуації.

– Упродовж першого року до нас іще приходили завідуючі кафедрами, ділилися своїми ідеями – і йшли. А від розповіді до якоїсь дії ... Допомоги не було. А що я одержала! На внутрішньому обліку 97 важких дітей, 19 учнів на обліку в міліції, а ще двоє умовно засуджених. Жах! У мене нервовий зрив, зник голос. Вперше за все життя потрапила в лікарню. Але ж нас назвали експериментальною школою-лабораторією, і я зрозуміла, що, крім нас, учителів, ніхто нічого робити не буде. Я зазвичай плачу від якогось захоплення, а тут уночі заплакала від безсилля. Нам дали дітей, які не потрібні були школі, де вони вчилися раніше. Але ж треба шукати якийсь вихід із ситуації. А в нас з першого дня був у школі педагогічний клас, потім ми розбили його на педагогічні групи. Педагогіку в школі вела Віра Миколаївна Зоц, кандидат педагогічних наук. І ще підтримувала нас Зінаїда Яківна Сліпкань, проректор педінституту.

Я знала, якою хочу бачити свою школу, але не уявляла, як це зробити за короткий час. Їдемо разом з В. М. Зоц у Москву до кращих учителів, подивилися плани, посиділи на уроках. Пізніше побували на конференції в Москві, у тодішній Академії педагогічних наук. І я зрозуміла, що необхідно мати наукове підґрунтя, щоб ефективно працювали вчителі, а дітям було цікаво.

– Напевне, тоді й з'явилася блочна система уроків три по тридцять?

– Я тоді саме прочитала в «Учительской газете» про експеримент новосибірських учителів і зрозуміла: це те, що нам потрібно. Бо кожний урок раніше й зараз – традиційно – розпочинається з перевірки домашнього завдання. Це актуально для дитини, яка на уроці чує всі пояснення і вдома вміє працювати самостійно. Але ж її слід навчити самостійно працювати. Переконаю вчителів, що маємо вирощувати знання на уроці, аби вдома діти виконували суто творчі завдання. 1991-го року ми відмовилися від оцінок у початковій школі. Переконали освітянських чиновників, що ми не порушуємо цим Закон про освіту.

– Але повернемося до блочної системи навчання.

– Ми ділимо 90 хвилин на три уроки по 30 хвилин кожний. Це зовсім інша філософія освіти. В перші 30 хвилин даємо новий матеріал, одразу дві теми, це ж не просто розтягли в часі два уроки. На другій тридцятихвилинці слід дати дидактичні матеріали: індивідуальні картки, технічні засоби навчання – наповнений урок, щоб дитина пізнавала цей конкретний предмет. І тільки на третій тридцятихвилинці, перевіривши, чого ж ти навчив на цьому уроці, можна перевіряти домашнє завдання. Але ж яка має бути спина мокра у вчителя! Йому й самому слід добряче готуватися щодня. Це був наш перший експеримент. Потім перейшли до наступного: «Особистісно

орієнтоване навчання й виховання». Навколо нас уже потужна наукова команда. Мені приємно згадати Киричука Олександра Васильовича, Беха Івана Дмитровича. А головою ради колежу тоді був Красноголовець Олександр Михайлович, людина з величезним стажем керівної роботи на освітянській ниві, спокійний, мудрий, виважений. Він наче вимірював внутрішній тиск у школі. Мені дуже поталанило, що життя подарувало таких людей. А про Івана Андрійовича Зязюна – це взагалі окрема розмова. Якби не він, я б науковцем ніколи не стала.

Знайомство з Іваном Андрійовичем Зязюном, або Краса педагогічної дії

– Знову ж таки повертаюся до німецької землі. Там працював 1-й союзний телеканал. Щовечора ми стежили за тим, що відбувається на рідній землі. Час від часу зі студії в Останкіно транслювали зустрічі з педагогами-новаторами. Одного разу побачила на екрані ректора Полтавського педінституту І. А. Зязюна. Це десь 1985–1986 роки. Він розповідав про педагогічну майстерність, про неймовірні новації в роботі зі студентами. Як я ридала від щастя, що на нашій українській землі є такий самородок! І вирішила для себе: щойно повернусь в Україну, зберу всі напрацювання, пов'язані з початковою школою, й поїду до Зязюна. Минуло півроку. Приїхала в Україну – і раптом засумнівалася: він відома людина, ректор, а хто я така? Заступник директора школи в Німеччині... Одне слово, передумала. Повернулася у Вюнсдорф, але веду вже там педагогічну групу талановитих дітей. Захотілося скористатися ідеєю І. А. Зязюна – вирощувати майбутніх учителів. І ми їм потім давали рекомендації для вступу в педагогічні вузи Союзу.

Вже в Києві, коли прийняла нову школу як директор, переконалася, що суттєвої допомоги ані від кого не маю. Чую лише саркастичні репліки: «Ох, ця хата - лабораторія». І це від людей, які мали б допомагати в роботі, а не спостерігати. Вирішую все ж піти до І. А. Зязюна, який на той час був уже міністром освіти. Записалася на прийом. Довелося чекати хвилин п'ятдесят. Подумала навіть: може, й він такий, як інші. Але коли зайшла до нього й він піднявся назустріч, а потім сів напроти мене й почав уважно слухати, сумніви зникли. Я була в нього близько години. Головне – відчула, що йому було цікаво все, про що я розповідала. Він сказав: не раджу вам відмовлятися від статусу школи-лабораторії. Прощаючись, дав мені свою візитку, ще й дописав домашній телефон і сказав: «Ми плануємо створити експериментальні школи. Ви будете першою такою школою».

Десь через два місяці він пішов з посади міністра освіти й почав працювати в Інституті педагогіки завідувачем лабораторії естетичного виховання. Телефоную йому й запрошую на чергову педагогічну раду. Він каже: завтра прийти не зможу, приїду у вівторок. Приїхав, зустрівся з учителями, виступив з дуже цікавою розповіддю, походив по школі. А потім, уже за чаєм, в колі моїх заступників показали йому наші відеозаписи з життя школи. Він пробув у нас з другої години дня до десятої вечора – йому все

було цікаво. Раптом каже: все дуже добре, але ви робите злочин. Я дивлюся на нього: отакої, хвалив, хвалив – що ж сталося? А він: треба негайно захищати дисертацію, описати все знайдене. Це необхідно.

– **Що не записано, того не було...**

– Так і він сказав: що не записане й не захищене, того нема. Каже: не зробиш цього, не поважатиму тебе, а так - готовий допомагати. І ви знаєте, дотримала я слово. 1995-го року захистила кандидатську дисертацію. І. А. Зязюн був у мене опонентом, і я цим щаслива. Він дивовижна людина, дивовижний науковець. Усе навколо Івана Андрійовича осердечено, сповнене добром.

– **І досі І. А. Зязюн залишається другом колежу.**

– І моїм духовним наставником у педагогіці.

«Увечері беру на спину Василю й показую їй зоряне небо»

– **Кажуть, щоб тебе почули, потрібна доброта. Вас часто чули на життєвому шляху?**

– Ви знаєте, мабуть, чують весь час. Хоча й не стовідсотково. Інакше взагалі можна було б чудеса творити.

Наслідуючи досвід В. О. Сухомлинського, завжди мріяла В. М. Хайруліна, щоб її учні навчалися з радістю. І зацвітає тут Сад Сухомлинського – щоб уроки відбувалися під блакитним небом, і з'являється чудовий зимовий сад, улюблене місце відпочинку дітей на перервах. І стадіон – скільки сліз пролила директор, долаючи штучні перешкоди, щоб став він таким, як зараз. Але ж усе це заради здоров'я дитини.

– Знаєте, завжди важко було нам. Ми ж не мали ніякої матеріальної допомоги. Повна безперспективність. І я дуже вдячна батькам, які одного разу прийшли до мене після чергових батьківських зборів і повідомили про своє рішення – створити освітній благодійний фонд і здавати туди по два долари. Тоді це складало 5 гривень. І це був для нас порятунок. Вони самі й господарі в цьому фонді, ми тільки казали, що саме необхідно придбати для школи. З часом вирішили зареєструвати цей фонд. Він і нині нам дуже допомагає.

– **Якщо я не помиляюся, ще у 1998 році в колежі було створено авторську програму християнської етики. І це був досить серйозний етап у розвитку цього навчального закладу.**

– А все почалося з того, що Міністерство освіти дозволило в ряді західних областей України ввести у шкільне навчання християнську етику. І я подумала: а чим мої діти гірші? Можливо, в такий спосіб і ми наблизимося до духовних християнських цінностей. Господь Бог подарував мені Ларису Олександрівну Крисальну. Ця людина не була вмотивована на педагогічну діяльність. Потрапила до нас випадково. Я буквально умовила її взяти уроки хімії, бо вона хімік, на одній паралелі. Донька Уляна пішла в третій клас. За короткий час вона знала вже всі проблеми дітей, з якими працювала: що їх

хвилює, що псує настрій, заважає добре вчитися, знала про стосунки в родині цих дітей. Я все це відчула. І от ми разом складаємо свою програму християнської етики. Узгодили її між церквами, тобто були в нас представники від православної церкви, греко-католиків, протестантів. Були науковці. Рецензувала В. О. Сухомлинська, головний наш експерт. Вона сказала: «Ні, це дуже заангажовано на церкву. Попрацюйте ще». Працювали, сперечалися. Потім уже вийшли на управління освіти. Начальником Головного управління освіти Києва був тоді Б. М. Жебровський. Він нас зрозумів, підписав листа до Міністерства освіти – і ми виходимо на таку тему нового експерименту: «Формування духовності особистості на засадах традиційних національних цінностей українського народу в умовах навчального закладу нового типу». П'ять років пошуків – і переходимо на новий експеримент: «Науково-методичний супровід особистісного розвитку в контексті тисячолітньої духовної культури українського народу», який триватиме до 2015 р.

– Я впевнена, з часом у колежі з'являться нові експерименти – зміни триватимуть. І це правильно, адже школа без змін вмирає. Отже, спокою для вчителів Українського колежу не передбачається.

– (сміється) Щоб вони були спокійні, мені треба піти на пенсію.

Ми розпочали розмову зі спогадів ваших про рідну Киянку на Житомирщині. Я знаю, багато вже років ви разом із своєю родиною відпочиваєте влітку в цьому живописному селі. І разом з вами дві молодші онучки – десятирічна Марійка та чотирирічна Василянка. Вони теж полюбили Киянку?

– Дуже полюбили. Ну, Маша вже все там знає, а Василянка лише знайомиться. Ввечері беру її на спину й показую зоряне небо, Чумацький Шлях. Кажу: дивись, доцю, яка краса! А вона: ой, бабусю, скільки зірок! Чомусь здається, що вона це надовго запам'ятає.

От-от має прозвучати останній акорд музичного супроводу в нашій розмові – ви самі його визначили: мелодії на теми улюблених пісень. Якби це була радіопередача, я обов'язково попросила б вас заспівати, знаючи вашу любов до пісні. На жаль, читачі не зможуть почути вас. І все ж, яка б то була пісня?

– Знову сльози. Коли хвилююся, не можу їх стримувати:

«Запрягайте, хлопці, коні, коні вороні,
Та й поїдем доганяти літа молоді.
Доганяли та й догнали на кленовім мості,
Верніться, літа мої, хоч до мене в гості...»

Розмову провела та записала

Сусанна Каракоз,

член Національної спілки журналістів України,
лауреат премій Спілки журналістів України
„Золоте перо” та імені Ярослава Галана

Основні дати життя та діяльності В. М. Хайруліної

19 травня 1943 р.	народилась у с. Киянка Новоград-Волинського району Житомирської області в сільській родині.
1960 р.	закінчила Киянківську середню школу
1960–1962 рр.	навчалась акторській майстерності у Карагандинській студії телебачення та працювала майстром із пошиття легкого жіночого одягу в ательє мод у м. Караганда (Казахстан)
1962–1964 рр.	старша піонервожата та вчитель української мови та літератури Киянківської середньої школи.
1964 р.	вступила до Рівненського державного педагогічного інституту імені Д. З. Мануїльського
1964–1965 рр.	старша піонервожата СШ № 15 м. Рівне
8 серпня 1966 р.	вийшла заміж за військовослужбовця, Михайла Григоровича Хайруліна
1969 р.	закінчила Рівненський державний педагогічний інститут імені Д. З. Мануїльського
1965–1972 рр.	працювала на комсомольській роботі у м. Рівне
1970 р.	нагороджена медаллю «За трудову доблесть»
1972 р.	переїзд подружжя Хайруліних до м. Москва на період навчання чоловіка в академії ВКАХЗ ім. Тимошенка
1972–1976 рр.	працювала інструктором по роботі з сім'ями в академії ВКАХЗ ім. Тимошенка у м. Москва
1976 р.	переїзд за місцем служби чоловіка до м. Біла Церква Київської області
1976–1978 рр.	учитель початкових класів СШ № 5 у м. Біла Церква Київської області
1978–1980 рр.	заступник директора з виховної роботи СШ. № 5 у м. Біла Церква Київської області
1980 р.	переїзд сім'ї Хайруліних до м. Києва
1980–1982 рр.	учитель початкових класів СШ № 65 у м. Києві
1982 р.	переїзд сім'ї Хайруліних за місцем служби чоловіка до м. Вюнсдорф Німецької демократичної республіки (НДР)
1982–1987 рр.	заступник директора з навчально-виховної роботи СШ № 1 ГРВН, м. Вюнсдорф (НДР)
1986 р.	нагороджено відзнакою «Відмінник народної освіти»
1987 р.	повернення сім'ї Хайруліних до Києва
1987–1988 рр.	заступник директора з навчально-виховної роботи СШ № 204 м. Києва

1988 р.	нагороджено «Почесною Грамотою Верховної Ради СРСР»
з вересня 1988 р. – по сьогоднішня	директор експериментальної школи-лабораторії КДПУ ім. М. Драгоманова м. Києва, з 1991 р. – Українського колежу, з 1996 р. – Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського. У 2004 р. – директор Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського, якому надано статус експериментальної школи Всеукраїнського рівня, у 2009 р. цей заклад визнано Флагманом освіти й науки України
з 1990 р.	член правління Товариства спілки учителів України
1995 р.	захистила кандидатську дисертацію «Організаційно-педагогічні основи функціонування Українського колежу»
січень 1997 р.	обрано членом-кореспондентом Академії педагогічних наук України (АПН України – нині НАПН України)
2000 р.	стала Національним переможцем конкурсу «Партнери в освіті» для директорів шкіл, організованого Бюро у справах освіти та культури Державного департаменту США
вересень–жовтень 2000 р.	пройшла стажування в США як переможець конкурсу «Партнери в освіті» для директорів шкіл
2001 р.	нагороджено Почесною Грамотою Міністерства освіти і науки України
5 травня 2003 р.	нагороджено Почесною Грамотою Верховної Ради України
27 травень 2004 р.	присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України»
2005 р.	отримано відзнаку «Відмінник столичної освіти»
травень 2006 р.	нагороджено Орденом святого рівноапостольного князя Володимира
2 листопада 2006 р.	нагороджено Почесною Грамотою Міністерства освіти і науки України
15 травня 2008 р.	нагороджено медаллю АПН України «Ушинський К. Д.»
19 вересня 2008 р.	нагороджено нагрудним знаком Міністерства освіти і науки України «Василь Сухомлинський»
28 грудня 2009 р.	присвоєно II Академічний ступінь «Доктор наук», що прирівнюється до Академічного рівня «Доктора філософії» за рішенням Вищої атестаційної комісії України
2011 р.	нагороджено медаллю Міжнародної Академії МАРТІС «Золота Фортуна»

РОЗДІЛ І

ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ВАСИЛИНИ МИКОЛАЇВНИ ХАЙРУЛІНОЇ

1. **Випускники 2000 про колеж** : [сл. вдячності дир. В. М. Хайруліній та вчителям] // Український колеж ім. В. О. Сухомлинського, 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 178–188.
2. **Відділення загальної педагогіки та філософії освіти** : [зокрема, В. Хайруліна як чл.-кор. НАПН України і чл. бюро відділення] // Україна наукова. – К. : Укр. акад. геральдики, товарн. знаку та логотипу, 2010. – Т. 2 : Національна академія педагогічних наук України. – С. 18.
3. **Галковська, Т.** Створити свою школу : [про дир. Укр. колежу, В. Хайруліну] / Тетяна Галковська // Дзеркало тижня. – 2002. – 5 жовт. (№ 38). – С. 7.
4. **Духовний простір Василяни Миколаївни Хайруліної** : біобібліогр. покажч. / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Н. В. Горшкова, О. В. Осмоловська, Н. Є. Шолохова ; наук. ред. і бібліогр. ред. А. М. Доркену]. – К., 2013. – 128 с. – (Сер. „Ювіляри НАПН України” ; вип. 32).
5. **Дякуємо, шануємо, пам’ятатимемо завжди** : [сл. вдячності дир. В. М. Хайруліній і вчителям колежу від учнів] // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 63–66.
6. **Життєвої енергії і міцного здоров’я** : у Василяни Хайруліної – ювілей : [вітання] // Освіта України. – 2008. – 20 трав. (№ 37). – С. 7.
7. **Засоби масової інформації про нас** : [добірка подяк дир. колежа В. М. Хайруліній та вчителям] // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 16.
8. **Зірка першої величини** : [до ювілею дир. Укр. колежу ім. В. О. Сухомлинського В. М. Хайруліної] // Освіта. – 2008. – 14–21 трав. (№ 9/20). – С. 5.
9. **Каракоз, С.** Дорогою любові : [життєвий шлях В. Хайруліної] / Сусанна Каракоз // Освіта. – 2013. – 20–27 берез. (№ 14). – С. 6–7.
10. **Коршак, Н.** Василянина школа : [творчий портр. дир. Укр. колежу ім. В. О. Сухомлинського В. М. Хайруліної] / Н. Коршак // Пед. газета. – 1999. – Квіт. (№ 40). – С. 2.

11. **Кращі освітяни 2012 року** : рейтинги : [В. Хайруліну визнано кращим освітянином року, лауреатом відзнаки „Засвіти вогонь”] // Освіта. – 2013. – 2–9 січ. (№ 1/2). – С. 11.
12. **Кращі освітяни 2006 р.** : рейтинги : [В. Хайруліна – лауреат відзнаки „Залиш мені в спадщину думку найвищу”] // Освіта. – 2006. – 4–11 січ. (№ 1). – С. 9.
13. **Стеценко, О.** Колеж – моя майбутня доля : [роздуми і посвята дир. колежа В. М. Хайруліній й пед. кол.] / О. Стеценко // Український колеж ім. В. О. Сухомлинського 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 48–49.
14. **Хайруліна Васирина Миколаївна** : [біогр. довідка] // Академія педагогічних наук України : інформ. довід. – К., 2002. – С. 50–51.
15. **Хайруліна Васирина Миколаївна** : [біогр. довідка] / С. У. Гончаренко // Український педагогічний енциклопедичний словник / С. У. Гончаренко. – 2-ге вид., випр. та доповн. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – С. 486.
16. **Хайруліна Васирина Миколаївна** : [біогр. довідка] / С. Гончаренко // Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – С. 352. – (Міжнародний фонд „Відродження”).
17. **Хайруліна Васирина Миколаївна** : [біогр. довідка] // Хто є хто на Житомирщині : видатні земляки / авт.-упоряд. Вадим Болгов. – К., 2002. – С. 129.
18. **Хайруліна Васирина Миколаївна** : [дир. Укр. колежу ім. В. О. Сухомлинського] // Україна наукова : довідково-іміджеве вид. – К., 2010. – Т. II : Національна академія педагогічних наук України. – С. 94.
19. **Хайруліна Васирина Миколаївна** : до 60-річчя від дня народж. : кат. вист. / Акад. пед. наук України, Держ. наук.-пед. б-ка України ; упоряд. В. В. Березкіна. – К., 2003. – 34 с. : портр. – (Сер.: „Ювіляри АПН України” ; вип. 14).
20. **[В. М. Хайруліна]** // Флагмани освіти і науки України : кращі освітяни та науковці України = Leaders of education and science of Ukraine : the best pedagogues and scientists of Ukraine / [упоряд.: Г. І. Захарченко, Р. В. Захарченко, наук. консультант А. Шаблій ; пер. на англ. Павла Бовсуновського]. – К. : Галактика-С, 2009. – С. 158.
21. **[Хайруліна Васирина Миколаївна, 19.05.1943 р.]** // Український педагогічний календар : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / упоряд.: Л. О. Калмикова, Т. Ф. Баєва ; за заг. ред. В. П. Коцура. – К. : Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ін-т, 2002. – С. 95.
22. **[Хайруліна В. М.]** // Звіт про роботу Академії педагогічних наук України за 2000 рік / Акад. пед. наук України ; [упоряд.: М. С. Вашуленко, Т. К. Полонська]. – К. : АПН України, 2001. – С. 5, 29, 38, 39.

23. [Хайруліна В. М.] // Звіт про роботу Академії педагогічних наук України за 2001 рік / Акад. пед. наук України; [упоряд.: М. С. Вашуленко, Т. К. Полонська]. – К. : АПН України, 2002. – С. 4, 36, 40, 42.
24. [Хайруліна В. М.] // Звіт про роботу Академії педагогічних наук України за 2002 рік / Акад. пед. наук України; [упоряд.: О. І. Ляшенко, Т. К. Полонська]. – К. : АПН України, 2003. – С. 38, 41, 43.
25. [Хайруліна В. М.] // Звіт про роботу Академії педагогічних наук України за 2003 рік / Акад. пед. наук України; [упоряд.: О. І. Ляшенко, Т. К. Полонська]. – К. : АПН України, 2004. – С. 55, 57.
26. [Хайруліна В. М.] // Звіт про роботу Академії педагогічних наук України за 2004 рік / Акад. пед. наук України; [упоряд.: Т. К. Полонська; відп. за вип.: О. Я. Савченко, О. І. Ляшенко]. – К. : АПН України, 2005. – С. 41, 42, 45, 47.
27. [Хайруліна В. М.] // Звіт про роботу Академії педагогічних наук України за 2005 рік / Акад. пед. наук України; [упоряд.: Т. К. Полонська; відп. за вип.: О. Я. Савченко, О. І. Ляшенко]. – К. : АПН України, 2006. – С. 17, 117.
28. [Хайруліна В. М.] // Звіт про роботу Академії педагогічних наук України за 2006 рік / Акад. пед. наук України; [упоряд. Т. К. Полонська; відп. за вип.: О. Я. Савченко, О. І. Ляшенко]. – К. : АПН України, 2007. – С. 23, 95, 97.
29. [Хайруліна В. М.] // Звіт про роботу Академії педагогічних наук України за 2007 рік / Акад. пед. наук України; [відп. за вип.: В. І. Луговий, М. І. Бурда]. – К. : АПН України, 2008. – С. 23, 114, 116.
30. [Хайруліна В. М.] // Звіт про роботу Академії педагогічних наук України за 2008 рік / Акад. пед. наук України; [відп. за вип.: В. І. Луговий, М. І. Бурда]. – К. : АПН України, 2009. – С. 26, 133, 134.
31. [Хайруліна В. М.] // Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2009 році / Нац. акад. пед. наук України; [відп. за вип.: В. І. Луговий, М. І. Бурда]. – К. : НАПН України, 2010. – С. 24, 139, 141.
32. [Хайруліна В. М.] // Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2010 році / Нац. акад. пед. наук України; [відп. за вип.: В. І. Луговий, М. І. Бурда]. – К. : НАПН України, 2011. – С. 21, 142, 143.
33. [Хайруліна В. М.] // Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2011 році / Нац. акад. пед. наук України; [відп. за вип.: В. І. Луговий, М. І. Бурда]. – К. : НАПН України, 2012. – С. 27, 128.

Хайруліна В. М. – провідник ідей В. Сухомлинського

34. **Антонець, М.** Тут живуть ідеї Сухомлинського : [про засід. наук.-дослід. лабораторії „Василь Сухомлинський і школа ХХІ ст.”, в якій взяла участь дир. Укр. колежу ім. В. О. Сухомлинського, чл.-кор. АПН України, канд. пед. наук В. Хайруліна] / М. Антонець // Пед. газета. – 1999. – Серп. (№ 8). – С. 3.
35. **Білецька, В. І.** Сади українського колежу ім. В. О. Сухомлинського : [створення зим. саду – втілення ідей В. Сухомлинського] / В. І. Білецька // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 30.
36. **Васильєва, Л.** Красу сприймаємо серцем : [пед. діяльн. в Укр. колежі] / Л. Васильєва // Пед. газета. – 2000. – Берез. (№ 3). – С. 3.
37. **Добрідень, школо, добридень, клас!** : [про підготов. Укр. колежу ім. В. О. Сухомлинського до Дня знань та вітання зі святом дітей дир. В. М. Хайруліної] // Час. – 1996. – 6 верес. – С. 2.
38. **Євсюкова, Л. С.** Музей Василя Олександровича Сухомлинського : [робота музею під керівництвом дир. колежу В. М. Хайруліної] / Л. С. Євсюкова // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 9–10.
39. **Єрмаков, І. Г.** Сходження до особистості : [про діяльн. дир. Укр. колежа як послідовника ідей В. Сухомлинського] / І. Г. Єрмаков // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 23–25.
40. **Єрмаченкова, Є.** Колеж пишається своїми випускниками : [керівництво навч. процесом у „школі радості”] / Євгенія Єрмаченкова // Освіта України. – 1998. – 27 трав. (№ 22). – С. 11.
41. **Здрастуй, школо, здрастуй, клас!..** : [про дир. В. М. Хайруліну і підготовку Укр. колежу ім. В. О. Сухомлинського до Дня знань] // Зірка. – 1996. – 6 верес. – С. 1.
42. **Зоц, В. М.** Школа біля Дніпра : [про дир. В. М. Хайруліну і її колеж] / В. М. Зоц // Український колеж ім. В. О. Сухомлинського, 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 5–8.
43. **Коноваленко, О.** Український колеж ім. В. О. Сухомлинського: духовність, компетентність, творчість, або На шляху до істинної освіти : (досвід становлення і розвитку української національної школи) :

- [засідання „круглого столу”] / Ольга Коноваленко, Олександр Красноголовець // Освіта. – 2001. – 21–28 берез. (№ 17/18). – С. 2–4.
44. **Коротко про коледж** : [діяльн. коледжу під керівництвом дир.] // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 5.
45. **Коршак, Н. С.** Наука і практика – два крила : [про втілення ідей В. Сухомлинського дир. коледжу В. М. Хайруліною] / Н. С. Коршак // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 13–15.
46. **Коршак, Н.** Школа пані Василяни – школа Духовного Відродження України : [про Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського (СІШ № 272) та про його дир.] / Н. Коршак // Освіта. – 2005. – 11–18 трав. (№ 20). – С. 3.
47. **Котенко, В.** Школа радості, школа любові : [про Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського – експерим. шк.-лаб.] / В. Котенко // Навчання сьогодні. – 2003. – Лют.–Берез. (№ 4). – С. 6–7.
48. **Красноголовець, О.** Український коледж як школа життя / Олександр Красноголовець // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 3–4.
49. **Крисальна, Л. О.** Вести дітей до духовного високогір'я : [вихов. робота коледжу] / Л. О. Крисальна // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 27–28.
50. **Кроп, Т.** Народжені для добра : [урок життєтворчості в Укр. коледжі ім. В. О. Сухомлинського, ведуча дир. В. М. Хайруліна] / Тетяна Кроп // Київ. вісн. – 95. – 1997. – 20 листоп. – С. 1.
51. **Кутовенко, І.** Школа для дитини : [про навч.-вихов. процес в Укр. коледжі] / І. Кутовенко // Пед. газета. – 2000. – Берез. (№ 3). – С. 3.
52. **Міщенко, Н.** Коледж ім. Василя Сухомлинського змусив не лише нас, а й за кордоном по-іншому глянути і на українську освіту, і на Україну взагалі : [модель оновлення вихов. процесу за ідеями В. Сухомлинського, розроб. В. Хайруліною] / Н. Міщенко // Освіта України. – 2002. – 19 берез. (№ 23). – С. 5.
53. **Новгородська, Ю. Г.** Український коледж – школа самореалізації : [про діяльн. В. М. Хайруліної як провідника ідей В. О. Сухомлинського] / Ю. Г. Новгородська // Наукові записки. Психолого-педагогічні науки

- / Ніжин. держ. пед. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин, 1998. – С. 162–166. – Бібліогр.: 6 назв.
54. **Новікова, О. А.** Колеж. Родина. Дитина: [діяльн. дир. колежа В. М. Хайруліної за пед. спадщиною В. О. Сухомлинського] / О. А. Новікова, Л. І. Лаптева, Ю. Л. Буденкевич // Український колеж ім. В. О. Сухомлинського, 2000: наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 46–48; Завуч. – 2000. – Трав. (№ 13). – Спецвип. – С. 3.
55. **Петрова, С.** Знайомтесь: Школа майбутнього: [презентація діяльн. Укр. колежу ім. В. О. Сухомлинського під керівництвом дир. В. М. Хайруліної у Будинку вчителя] / С. Петрова // Хрещатик. – 1997. – 22 листоп. (№ 171). – С. 14.
56. **Рослякова, В. О.** Ім'я Українського колежу: (візитна картка школи): [робота музею В. О. Сухомлинського в Укр. колежі – ініціатива дир., чл.-кор. АПН України, канд. пед. наук В. М. Хайруліної] / В. О. Рослякова // Шкіл. світ. – 1999. – Трав. (№ 10). – С. 4.
57. **Рослякова, В. О.** Припадаємо до джерела знань В. О. Сухомлинського: [діяльн. дир. колежа В. М. Хайруліної та пед. кол.] / В. О. Рослякова // Український колеж ім. В. О. Сухомлинського, 2000: наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 56–57.
58. **Сагач, Г.** ...бо всі творили красу педагогічної дії: [творча пед. лаб. Укр. колежу] / Галина Сагач // Пед. газета. – 2000. – Берез. (№ 3). – С. 2.
59. **Семиволос, П.** Столична двадцятка: [рейтинг кращих шк.] / Павлина Семиволос // Дзеркало тижня. – 2002. – 15 черв. (№ 22). – С. 15–16.
60. **Символи колежу** // Суцвіття: присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 6.
61. **Сокіл, Т. І.** Осягнути красу мистецтва: [виховання за Сухомлинським] / Т. І. Сокіл // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 28–30.
62. **Суцвіття**: присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського: [матеріали про колеж] / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна]. – К.: [б. в.], 2008. – 67с.: кольор. фотогр.
63. **Ткаченко, Л.** Проблеми впровадження профільного навчання потребують обговорення: [тези доп. науковців, зокрема, В. Хайруліної на Всеукр. наук.-практ. конф. „Профільне навчання: історія, теорія, практика”, що

відбулась на базі Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського] / Лідія Ткаченко // Освіта України. – 2004. – 17 листоп. (№ 90). – С. 9.

64. **Увічнення пам'яті В. О. Сухомлинського** : [про відкриття у 1996 р. музею В. О. Сухомлинського в Українському коледжі № 272 та присвоєння коледжу імені В. О. Сухомлинського] // Державний педагогічно-меморіальний музей В. О. Сухомлинського : путівник : [до 90-річчя В. О. Сухомлинського] / Кіровоград. облас. ін-т післядиплом. пед. освіти ім. В. О. Сухомлинського. – Павлиш, 2008. – С. 40.
65. **Український коледж імені В. О. Сухомлинського** : [про коледж під керівництвом В. Хайруліної] // Україна наукова. – К. : Укр. акад. геральдики, товарн. знаку та логотипу, 2010. – Т. 2 : Національна академія педагогічних наук України. – С. 94.
66. **Федоренко, В. Л.** Висока місія учительства : [впровадж. ідей В. Сухомлинського у життя коледжа] / В. Л. Федоренко // Український коледж ім. В. О. Сухомлинського, 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 33–36.
67. **Федоренко, В.** Збереження національної самобутності : [виховання в Укр. коледжі за ідеями В. Сухомлинського] / В. Федоренко // Пед. газета. – 2000. – Берез. (№ 3). – С. 2.
68. **Шовкова, О. В.** До джерел національної духовності : [про діяльн. дир. Укр. коледжу В. М. Хайруліної] / О. В. Шовкова // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 23.
69. **Школа під блакитним небом** [Відеозапис] : докум. фільм : до 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського присвячується / [авт. сценарію та реж. Тетяна Ульянич ; звукореж. Анатолій Сорока ; муз. ред. Філіп Логвиненко]. – [Б. м.] : Ульянич, 2008. – 1 диск (DVD)

У постійному пошуку під керівництвом директора

70. **Безсонова, М. І.** Власний досвід – найкраще : [інновації у викладанні світової л-ри в Укр. коледжі] / М. І. Безсонова // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип. : Український коледж. – С. 80–81.
71. **Білецька, В. І.** Найцінніший скарб : [керівництво екол. освітою в коледжі] / В. І. Білецька // Український коледж ім. В. О. Сухомлинського, 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 55–56.

72. **Бойко, О. В.** Уважне ставлення до кожної дитини : [корекційна робота з учнями у колежі] / О. В. Бойко // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 40.
73. **Бондар, Л. М.** Початкова школа – школа становлення : [навчання та виховання мол. школярів у колежі] / Л. М. Бондар // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 17–18.
74. **Вертиполох, М. А.** Інтегровані методи навчання англійської мови : [інновац. у навчанні інозем. мовам в Укр. колежі] / М. А. Вертиполох // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 89–90.
75. **Вимоги до педагогічної оцінки** : [інновац. діяльн. дир. колежу] // Український колеж ім. В. О. Сухомлинського, 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 78–79.
76. **Воєвода, З. Я.** Вшановуємо пам'ять національних світочів : [вихов. діяльн. колежу] / З. Я. Воєвода // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 24.
77. **Герасимович, В.** Ми пам'ятаємо ваші імена : [благодійні проекти колежу під керівництвом дир. В. М. Хайруліної] / Вадим Герасимович // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 59.
78. **Єнотаєва, Л. Є.** Опікуємося душею дитини : [інновац. діяльн. В. М. Хайруліної – психолог. служба колежу] / Л. Є. Єнотаєва // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 39–40.
79. **Єрмаков, І. Г.** Години спілкування : оновлення тематичних напрямів, впровадження активних форм і методів : [інновац. діяльн. в Укр. колежі під керівництвом В. М. Хайруліної] / І. Г. Єрмаков // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 53–56.
80. **Золотарьова, А. В.** Сила музики – безмежна! : [муз. виховання колежан] / А. В. Золотарьова // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 55.

81. **Кашей, В. Б.** Здорові учні – успішна нація : [інновації у фіз. вихованні колеган] / В. Б. Кашей // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 35.
82. **Коляда, І. А.** Учитись не заради оцінки, а заради знань : [керівництво Укр. колежем] / І. А. Коляда // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 77.
83. **Коршак, Н. С.** Мало, що в житті було... : [інновації на шляху до освіти під керівництвом дир. колежу] / Н. С. Коршак // Український колеж ім. В. О. Сухомлинського, 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 51–52.
84. **Коршак, Н. С.** Прилучаємо дітей до перлин душі народної : [творче навчання в Укр. колежі] / Н. С. Коршак // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 26.
85. **Кривенко, Т. О.** Психологічні резерви особистості : [керівництво службою психологів в Укр. колежі] / Т. О. Кривенко // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 34–35.
86. **Кузьменко, Н. В.** Плекаємо духовність особистості : [виховання колеган] / Н. В. Кузьменко // Український колеж ім. В. О. Сухомлинського, 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 20–29.
87. **Курченко, А.** Як у рідному домі : [керівництво пед. кол. колежа] / А. Курченко // Український колеж ім. В. О. Сухомлинського, 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 50–51.
88. **Кутовенко, І. Л.** Ви талановиті! : [ситуація успіху – інновац. діяльн. на уроках математики] / І. Л. Кутовенко // Український колеж ім. В. О. Сухомлинського, 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 107–108.
89. **Кучеренко, С.** Велика Рада Об'єднаних Сердець : [благодійні акції ВРОС колежу] / Станіслав Кучеренко // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 49–50.
90. **Кучеров, І. С.** Оберігати психіку дітей : [Укр. колеж під керівництвом В. М. Хайруліної є шк.-лаб. КДПУ] / І. С. Кучеров, С. В. Кухта,

- О. П. Лазарук // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 40–42.
91. **Манорик, О. В.** Обличчям до світу : [інновац. діяльн. в іншомовному спілкуванні колежан] / О. В. Манорик // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 62.
92. **Манорик, О. В.** Плекання обдарованої дитини : [інновац. діяльн. колеж. філії МАН „Дослідник”, за сприяння дир. В. М. Хайруліної] / О. В. Манорик // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 43–44.
93. **Манорик, О. В.** Прилучаємося до світової спільноти : [нові форми навчання інозем. мовам у колежі] / О. В. Манорик // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 33–34.
94. **Маслов, В. Е.** Пам’ятаймо : історія одна, шляхів до істини багато : [нові методи навчання на уроках історії у колежі] / В. Е. Маслов // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 26.
95. **Матківська, Т. К.** Головне – зацікавити : [про інновац. діяльн. кафедри точних наук Укр. колежу] / Т. К. Матківська // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 82–84.
96. **Матківська, Т. К.** Запалити факел : [інновац. діяльн. у вихованні колежан] / Т. К. Матківська // Український колеж ім. В. О. Сухомлинського, 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 87–90.
97. **Мельниченко, В. Р.** Навчаємо спілкуватися : [викладання риторики в Укр. колежі] / В. Р. Мельниченко // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 38–39.
98. **Мельничук, Т. І.** Родинні турботи : [діяльн. Ради колежу] / Т. І. Мельничук // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 61.
99. **Миколаєнко, Ю. В.** Природа – джерело прекрасного : [екол. виховання колежан] / Ю. В. Миколаєнко // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу

- ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 29.
100. **Миколаєнко, Ю. В.** Середня школа – школа зростання : [колеж під керівництвом дир. В. М. Хайруліної] / Ю. В. Миколаєнко // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 19–20.
101. **Недашківська, Л. С.** Збагачувати духовний світ учнів : [викладання світової л-ри в Укр. коледжі] / Л. С. Недашківська // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 82.
102. **Новікова, О. А.** Нам – 15 років, а нашим вихованцям – утричі менше! : [розвивальне навчання дітей 4–5 р. при коледжі] / О. А. Новікова // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 41–42.
103. **Пасещенко, Г. В.** Вчимося відстоювати свою думку : [діяльн. „Дебатного клубу” у коледжі] / Г. В. Пасещенко // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 57.
104. **Пасещенко, Г. В.** Знання для творення добра : [інновації у розумовому вихованні коледжан] / Г. В. Пасещенко // Український колеж ім. В. О. Сухомлинського, 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 37–39.
105. **Пасещенко, Г. В.** Формування громадянина й патріота : [виховання коледжан] / Г. В. Пасещенко // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна]. – К., 2008. – С. 25.
106. **Пишінська, С. А.** Материк точних наук : [інновац. діяльн. вчителів фізико-мат. наук у коледжі] / С. А. Пишінська // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 31–32.
107. **Погоріла, І. О.** В гармонії з природою формується особистість : [екол. виховання у коледжі] / І. О. Погоріла // Український колеж ім. В. О. Сухомлинського, 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 39–41.

108. **Погоріла, І. О.** Кожен – творча особистість : [керівництво вихов. процесом у коледжі] / І. О. Погоріла // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український коледж. – С. 57–58.
109. **Погоріла, І. О.** Майбутнє – за інтегрованими уроками : [діяльн. учителів-предметників Укр. коледжу] / І. О. Погоріла // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український коледж. – С. 88–89.
110. **Полосіна, О. В.** Поглиблено вивчаємо літературу : [авт. концепція викладання л-ри] / О. В. Полосіна // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український коледж. – С. 78–79.
111. **Правила лікувальної педагогіки** : [інновац. діяльн. пед. кол. коледжа] // Український коледж ім. В. О. Сухомлинського, 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 76–77.
112. **Сліпкань, З. І.** Система роботи школи по самореалізації особистості як наукова проблема : [керівництво Укр. коледжем] / З. І. Сліпкань // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український коледж. – С. 31.
113. **Становских, З.** Джерело відродження духовної культури : [участь В. М. Хайруліної та педагогів Укр. коледжу ім. В. О. Сухомлинського у засіданні „Ідеї відродження духовної культури особистості в творчій спадщині Т. Г. Шевченка”] / Зінаїда Становских // Пед. газета. – 2013. – Берез. (№ 3). – С. 8.
114. **Титаренко, Н. В.** Вирощуємо сад знань : [навчання у почат. шк. – інновац. діяльн. під керівництвом дир. В. М. Хайруліної] / Н. В. Титаренко // Український коледж ім. В. О. Сухомлинського 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 41–46.
115. **Титаренко, Н. В.** Наш погляд на початкову школу : [почат. освіта під керівництвом дир. В. М. Хайруліної] / Н. В. Титаренко // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український коледж. – С. 37–38.
116. **Титаренко, Н. В.** Праця, що переростає у творчість : [профорієнтація коледжан] / Н. В. Титаренко // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 37–38.
117. **Титаренко, Н. В.** У світі казки : [вихов. робота в Укр. коледжі під керівництвом дир. В. М. Хайруліної] / Н. В. Титаренко, І. М. Ланцова // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український коледж. – С. 90–91.
118. **Федоренко, В.** Шляхи становлення і особливості функціонування рідномовного простору : [досвід роботи під керівництвом

- В. М. Хайруліної] / В. Федоренко // Завуч. – 2001. – Груд. (№ 36). – Вкладка : Рідномовний простір. – С. 2–7.
119. **Федорюк, Ю. О.** Шукаємо свої підходи : [профілізація навчання в Укр. коледжі] / Ю. О. Федорюк, С. В. Рудахівська // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український коледж. – С. 73–75.
120. **Хайруліна, А.** Міжнародний клуб дитячої дипломатії : [керівництво міжнар. співроб. МКДД] / Анастасія Хайруліна // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 51–52.
121. **Хайруліна, Т. Г.** Активні методи навчання та виховання : [інновац. діяльн. під керівництвом дир. В. М. Хайруліної] / Т. Г. Хайруліна // Український коледж ім. В. О. Сухомлинського, 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Харків, 2000. – С. 82–86.
122. **Хайруліна, Т. Г.** Духовність – це мужність розуму : [розвив. і вихов. характер навчання] / Т. Г. Хайруліна // Український коледж ім. В. О. Сухомлинського, 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 29–33.
123. **Хайруліна, Т. Г.** Назва французька – зміст український : [досвід роботи у коледжі] / Т. Г. Хайруліна // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 7–8.
124. **Хайруліна, Т. Г.** Старша школа – школа зрілості : [керівництво коледжем] / Т. Г. Хайруліна // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 21–22.
125. **Хлебнікова, Л. О.** Наша незмінна супутниця : [укр. пісні виконує хор коледжан] / Л. Хлебнікова // Пед. газета. – 2000. – Берез. (№ 3). – С. 3.
126. **Хлебнікова, Л. О.** Плекаємо національні музичні традиції : [сприяння В. М. Хайруліної муз. вихованню в Укр. коледжі] / Л. О. Хлебнікова // Український коледж ім. В. О. Сухомлинського, 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 130–132.
127. **Хомич, Я. Ю.** Постійний пошук : [інновац. діяльн. під керівництвом В. М. Хайруліної] / Я. Ю. Хомич // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського коледжу

ім. В. О. Сухомлинського / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 24.

128. **Чашникова, Л. І.** Система перевірки знань учнів : [оцінювання знань з фізики в Укр. колежі] / Л. І. Чашникова // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 86.
129. **Чередник, М. Г.** Авторська програма народознавства : [педагогіка народознав. – інновації під керівництвом дир. В. М. Хайруліної] / М. Г. Чередник // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 58–61.
130. **Ярошенко, О. Г.** Ефективність групової роботи : [сприяння новим методам навчання] / О. Г. Ярошенко // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 36–37.

РОЗДІЛ II

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ НАДБАННЯ В. М. ХАЙРУЛІНОЇ

Дисертація та автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук

131. **Організаційно-педагогічні основи функціонування** Українського колежу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Хайруліна Василина Миколаївна ; Ін-т педагогіки АПН України. – К., 1995. – 172 арк.
132. **Організаційно-педагогічні основи функціонування** Українського колежу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Хайруліна Василина Миколаївна ; Ін-т педагогіки АПН України. – К., 1995. – 24 с.

Окремо видані праці та праці за редакцією вченого

133. **Всесвітня історія XX століття**: в запитаннях та відповідях : посіб.-довід. для випускників серед. загальноосвіт. навч.-вихов. закл. / авт. кол.: Сушко О. О., Виговський М. Ю., Хайруліна В. М. [та ін.] ; М-во освіти України, Творча спілка вчителів України. – К. : Магістр-S, 1996. – 96 с.
134. **Дивоцвіт дитинства** : хрестоматія з етики для учнів почат. шк. / за ред. В. М. Хайруліної. – К. : Пляди, 2005. – 192 с.
135. ***Духовність, Компетентність, Творчість** як основоположна педагогічна тріада і рушійна сила розвитку освіти України в контексті „Україна і світ XXI століття” / В. М. Хайруліна. – К. : [Б. в., 1992?].

136. *Логос : зб. наук. пр. колеган. Вип. 2. / Мала акад. наук, від. Україністики, Укр. колег ім. В. О. Сухомлинського ; редкол.: В. М. Хайруліна, чл.-кор. АПН України, канд. пед. наук (голова). – К., 2001. – 211 с.
137. **Назавжди в пам'яті родинній** : учні Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського – ветеранам Великої Вітчизняної з любов'ю і шаную : [сповіді дітей] / за ред. В. М. Хайруліної, С. І. Каракоз. – К. : Четверта хвиля, 2010. – 136 с.
138. **Нова школа нової України** : наук.-метод. посіб. / В. М. Хайруліна, І. П. Жерносек. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2003. – 183 с.
139. **Рідномовний простір** : наук.-метод. посіб. / Укр. колег ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – К. : [Б. в.], 2002. – 366 с.
140. **Робочий зошит для класного наставника** Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського на 2001–2002 навчальний рік / Укр. колег ім. В. О. Сухомлинського ; упоряд.: Н. С. Коршак, А. В. Ремізов ; голов. ред. В. М. Хайруліна. – К., 2001. – 66 с.
141. **Суцвіття** : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського : [матеріали про коледж] / Укр. колег ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К. : [б. в.], 2008. – 67 с. : кольор. фотогр.
142. **Теорія і практика сучасного естетичного виховання** у контексті педагогічної спадщини Василя Сухомлинського : зб. наук. пр. / Полтав. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка ; рецензенти: І. А. Зязюн, В. І. Лозова, В. М. Хайруліна. – Полтава : [Б. в.], 1998. – 352 с.
143. **Український коледж** : спецвип. журн. „Рідна школа” / за ред. В. М. Хайруліної, І. Г. Єрмакова [та ін.]. – 1993. – № 1. – 97 с.
144. **Український коледж ім. В. О. Сухомлинського** : інформ. матеріали / за ред. В. М. Хайруліної. – К. : Поліграф-колегіум, 2000. – 6 с.
145. **Український коледж ім. В. О. Сухомлинського, 2000** : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоц. В. О. Сухомлинського, Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х. : Фоліо, 2000. – 197 с. : іл.
146. **В. Л. Федоренко. Мовні цікавинки.** Нестандартні дидактичні матеріали / В. Л. Федоренко ; рецензенти: О. П. Глазова, В. М. Хайруліна, М. І. Радишевська. – Х. : Основа, 2006. – 320 с. – (Бібліотека журналу „Вивчаємо українську мову та літературу” ; вип. 9).
147. **Я неповторний світ вивчаю** : [наук.-метод. вид.] / за ред. В. М. Хайруліної, С. І. Каракоз. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. – 168 с.

Статті з наукових збірників та періодичних видань

148. **Бачити в учневі особистість** : [за творчою спадщиною В. Сухомлинського] / В. М. Хайруліна // Почат. шк. – 1997. – № 9. – С. 40–42.
149. **Безоцінне навчання у початковій школі** : [з досвіду роботи Укр. колежу ім. В. О. Сухомлинського] / В. М. Хайруліна // Почат. шк. – 2000. – № 9. – С. 19–20.
150. **Бо то не просто мова, звуки...** : (з досвіду роботи Укр. колежу ім. В. О. Сухомлинського, м. Київ) / В. М. Хайруліна // Завуч. – 2001. – Груд. (№ 36). – Вкладка : Рідномовний простір. – С. 1.
151. **„Бо то не просто мова, звуки...”** / В. М. Хайруліна // Рідномовний простір : наук.-метод. посіб. / Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського. – К., 2002. – С. 3–6.
152. **Будьмо вдячними** / В. М. Хайруліна // Директор шк. – 2000. – Жовт. (№ 38). – С. 9.
153. **Вибираємо ми дорогу. І вона нас вибира** : [привітання чл.-кор. АПН України, дир. Укр. колежу В. М. Хайруліної з нагоди виходу першого прим. часопису / В. М. Хайруліна // Колежанські новини. – 2003. – Січ. (№ 1). – С. 1. – (Прес-центр Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського).
154. **Вимоги до педагогічної оцінки** / В. М. Хайруліна // Український колеж ім. В. О. Сухомлинського, 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 78–79.
155. **Виховання майбутнього: цінності, цілі та технології освіти** : [виступ на другому Міжнар. гуманіт. форумі учених і вчителів „Відродження, оновлення і розвиток людини”] / В. Хайруліна // Директор шк., ліцею, гімназії. – 2007. – № 3. – С. 4–12.
156. **Виховання особистості** / В. М. Хайруліна, І. Г. Єрмаков // Педагогічні інновації у сучасній школі / М-во освіти України, Ін-т педагогіки АПН України, Ін-т системних дослідж. освіти України. – К. : Освіта, 1994. – С. 27–36.
157. **Виховання серцем** / В. М. Хайруліна // Наук. зап. Сер.: Пед. науки / М-во освіти і науки України, Кіровогр. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка ; редкол.: І. Д. Бех, О. Я. Савченко, О. В. Сухомлинська. – Кіровоград, 2008. – Вип. 78, ч. 1. – С. 189–193.
158. **Виховна система Українського колежу**: практичний аспект / В. М. Хайруліна // Директор шк. ліцею гімназії. – 2004. – № 4. – С. 66–70.

159. **Виховний потенціал Українського колежу** / В. М. Хайруліна // Школи нового типа: опыт становлений, технологии и перспективы : сб. науч. материалов / АПН України, Київ. міськ. ін-т удоскон. вчителів ім. Б. Грінченка. – Запоріжжя, 1993. – С. 76–79.
160. **Виховний процес у контексті самореалізації** особистості учня / В. М. Хайруліна, І. О. Погоріла, І. Г. Єрмаков // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 43–52.
161. **Від серця до серця** / В. М. Хайруліна // Алло! – 1992. – Листоп. (№ 1). – Спецвип. – С. 1–2. – (Газета Українського колежу).
162. **Відповідальність як умова** вільного вибору особистості / В. М. Хайруліна // Зб. наук. пр. Полтав. держ. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка. Сер.: Пед. науки / Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка ; редкол. П. О. Пащенко (голов. ред.) [та ін.]. – Полтава, 2005. – Вип. 5(44). – С. 232–242. – Бібліогр. в кінці ст.
Теж саме // Почат. шк. – 2005. – № 9. – С. 10–12 ; Шлях освіти. – 2007. – № 2. – С. 33–37.
163. **Він утверджував рідномовний простір** / В. М. Хайруліна // Осончений світ Валерія Федоренко / упоряд., заг. ред. К. Рибалко. – К. : Задруга, 2011. – С. 66–75.
164. **Вчимося творити: у центрі управління – особистість** / В. М. Хайруліна, С. В. Рудаківська, І. Л. Кутовенко [та ін.] // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 67–72.
165. **Дорогу авторській педагогіці!** : реалізація авторських педагогічних ідей в освітньому середовищі Українського колежу імені Василя Сухомлинського : [передмова] / В. М. Хайруліна // Федоренко В. Л. Авторські ігрові проекти : навч.-метод. посіб. для вчителів і студентів / В. Л. Федоренко ; М-во освіти і науки України. – К., 2007. – С. 3–8.
166. **Духовність як основа консолідації суспільства** / В. М. Хайруліна // Україна на порозі третього тисячоліття: духовність і художньо-естетична культура : аналіт. розробки, пропозиції наук. та практ. працівників / М-во культури і мистецтв України, Наук.-дослід. ін-т „Проблеми людини” ; кер. кол. авт. А. І. Комарова, Ю. П. Богуцький, О. С. Тимощенко [та ін.]. – К., 1999. – Т. 15. – С. 474–486.
167. **Етика: духовні засади** : авт. прогр. для учнів 1–11 кл. ЗНЗ / авт. кол.: І. Бех, Л. Євсюкова, Л. Крисальна, В. Хайруліна // Шкіл. світ. – 2005. – Лют. (№ 5/6). – С. 2–8. – Бібліогр.: 32 назви.
168. **Етика: духовні засади** : проект прогр. / авт. кол.: В. Хайруліна, Л. Євсюкова, Л. Крисальна ; наук. консультант О. В. Сухомлинська // Почат. шк. – 2005. – № 9. – С. 55–58.
169. **Етика: духовні засади** : прогр. для 1–11 кл. ЗНЗ / авт. кол.: В. М. Хайруліна, Л. С. Євсюкова, Л. О. Крисальна ; наук. консультант

- О. В. Сухомлинська ; М-во освіти і науки України, Акад. пед. наук України // Директор шк., ліцею, гімназії. – 2008. – № 4. – С. 62–70.
170. **За покликом серця** : (особистісно-орієнтоване навчання та виховання) / В. М. Хайруліна // Пед. газета. – 2000. – Берез. (№ 3). – С. 1.
171. **Заходи, спрямовані на забезпечення реалізації положень Закону України „Про загальну середню освіту” в Українському коледжі ім. В. О. Сухомлинського** / В. М. Хайруліна // Педагогіка толерантності. – 1999. – № 3/4. – С. 77–86.
172. **Зберегти в людині людське** / В. М. Хайруліна // Світ виховання. – 2007. – № 5. – С. 9–12.
173. **Збережемо в пам’яті** / В. М. Хайруліна // Освіта. – 2011. – 4–11 листоп. (№ 22). – С. 3.
174. **Змінюється вектор руху** : [особистісно-орієнт. навчання в Укр. коледжі] / В. М. Хайруліна // Освіта. – 1996. – № 15/16. – С. 5.
175. **Знайти поле, де зерно найкраще проросте** : [впровадж. пед. ідей В. О. Сухомлинського в навч.-вихов. процес Укр. коледжу ім. В. О. Сухомлинського] / В. М. Хайруліна // Пед. вісн. (Кіровогр. ОШПО ім. В. Сухомлинського). – 2008. – № 1/2. – С. 22–25. – (90 років з дня народження В. О. Сухомлинського).
176. **Ідеї В. О. Сухомлинського живуть у коледжі** / В. М. Хайруліна, Н. В. Титаренко // В. О. Сухомлинський і сучасність : матеріали Других Всеукр. пед. читань / АПН України, Черніг. держ. пед. ін-т ім. Т. Г. Шевченка ; упоряд. і відп. ред. М. Я. Антонєць. – К. ; Чернігів, 1996. – Вип. 2, ч. 2. – С. 26–33.
177. **Інноваційність як стиль життя** : розмова з Василюю Хайруліною, членом-кореспондентом Академії педагогічних наук України / вела Лідія Ткаченко // Упр. освітою. – 2005. – Листоп. (чис. 22). – С. 2–3.
178. **Китай знає і шанує Василя Сухомлинського** / В. М. Хайруліна // Пед. газета. – 1999. – Лют. (№ 2). – С. 8.
179. **Куди дрейфує Закон України „Про загальну середню освіту”?** : нотатки із засідання „круглого столу” з нагоди річниці прийняття Закону України „Про загальну середню освіту” та Міжнародного дня захисту дітей / В. М. Хайруліна // Педагогіка толерантності. – 2000. – № 2. – С. 6–17.
180. **Лабораторія майстерності** : хроніка педагогічних рад / В. М. Хайруліна, С. В. Рудаківська // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український коледж. – С. 64–66.
181. **Лінійка пам’яті Василя Сухомлинського** / В. Хайруліна // Пед. газета. – 2005. – Серп. (№ 8). – С. 1.
182. **Методичні аспекти самовдосконалення організму школяра з різним типом будови тіла засобами фізичної культури** / В. М. Хайруліна, О. Д. Дубогай [та ін.] // Проблема самореалізації особистості в педвузі і

- загальноосвітній школі : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 1990. – С. 74–77.
183. **Ми – сухомлинківці** / Васирина Хайруліна // Суцвіття : присвячуємо 90-річчю В. О. Сухомлинського та 20-річчю Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського / Укр. коледж ім. В. О. Сухомлинського ; авт. ідеї, ред. В. М. Хайруліна. – К., 2008. – С. 1–2.
184. **Міжнародний клуб дитячої дипломатії** в Українському коледжі ім. В. О. Сухомлинського (шк. № 272 м. Києва) / В. М. Хайруліна // Директор шк. – 1999. – Черв. (№ 24). – С. 10–11.
185. **Місія учителя** / Васирина Хайруліна // Директор шк., ліцею, гімназії. – 2011. – № 2. – С. 19.
186. **На шляхах до одухотворення освіти** / Васирина Хайруліна // Укр. мова та л-ра. – 2005. – Жовт. (чис. 37). – С. 3.
187. **„Навчити можна лише добром”** : інтерв'ю з директором Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського Васириною Хайруліною / провела Оксана Головка // Уряд. кур'єр. – 1998. – 3 жовт. (№ 190/191). – С. 8.
188. **Надихають ідеї Вчителя** : [з доп. на Четвертих Всеукр. пед. читаннях „В. О. Сухомлинський і сучасність”] / В. М. Хайруліна // Пед. газ. – 1997. – Листоп. (№ 11). – С. 2.
189. **Науково-методичне забезпечення діяльності** молодого вчителя в Українському коледжі імені Василя Сухомлинського / В. М. Хайруліна // Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні, 1992–2002 : зб. наук. пр. до 10-річчя АПН України / Акад. пед. наук України. – Х., 2002. – Ч. 1. – С. 183–200.
190. **Незгасна свіча пізнання і творення** / В. М. Хайруліна // Дивосвіт. – 2010. – № 3. – С. 46–49.
191. **Нова школа нової України** : [Укр. коледж – базова шк. Центр. ін-ту вдосконалення вчителів, шк.-лаб. КДПП] / В. М. Хайруліна // Суцвіття. – 1991. – 18 груд. – С. 1. – (Газета Українського коледжу ; вип. 1).
192. **Оновлення виховного процесу** у світлі особистісно зорієнтованої педагогіки : з досвіду педагогічного колективу Українського коледжу імені Василя Сухомлинського / В. М. Хайруліна // Психологія і педагогіка життєтворчості : навч.-метод. посіб. / М-во освіти України, Ін-т змісту і методів навчання, Ін-т педагогіки АПН України, Ін-т соціології НАН України ; за ред. Л. В. Сохань, І. Г. Єрмакова, В. О. Тихоновича. – К., 1996. – С. 412–491.
193. **Організація творчого пошуку у педагогічному колективі** Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського / В. М. Хайруліна // Педагогічна і психологічна науки в Україні : [зб. наук. пр. у 5 т.] : до 15-річчя АПН України / Акад. пед. наук України ; [редкол.: Сухомлинська О. В. (відп. ред.), Бех І. Д., Луговий В. І. ; редакц. рада: Кремень В. Г. (голова),

- Савченко О. Я. (заст. голови), Ляшенко О. І. та ін.]. – К., 2007. – Т. 1 : Теорія та історія педагогіки. – С. 185–195.
194. **Основи християнської етики як засіб відродження духовності** / В. Хайруліна // Директор шк., ліцею, гімназії. – 2005. – № 2. – С. 36–42.
195. **Основне в закладах нового типу – можливість самореалізації учнів :** [тези доповіді В. Хайруліної на Всеукр. наук.-практ. конф. „Профільне навчання: історія, теорія, практика” на базі Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського] / В. Хайруліна, Л. Ткаченко // Освіта України. – 2004. – 17 листоп. (№ 90). – С. 9.
196. **Основні напрями формування особистості молодшого школяра в навчально-виховному процесі** / В. М. Хайруліна, Л. Б. Білієнко // Проблема самореалізації особистості в педвузі і загальноосвітній школі : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 1990. – С. 96–99.
197. **Острів плекання майбутнього** / В. М. Хайруліна // Вивчаємо укр. мову та л-ру. – 2006. – Груд. (№ 36). – С. 3–5.
198. **Педагогіка серця вчителя-гуманіста :** [до ювілею В. О. Сухомлинського] / В. М. Хайруліна // Пед. газета. – 2008. – Верес. (№ 9). – С. 4–5.
199. **Педагогіка Сухомлинського не відає кордонів** / Васирина Хайруліна // Директор шк. – 1999. – Трав. (№17). – С. 4.
200. **Педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського – фундамент культурної перспективи України** / В. М. Хайруліна // Директор шк., ліцею, гімназії. – 2008. – № 4. – С. 57–61.
201. **Перемагати!** / В. М. Хайруліна // Укр. мова та л-ра. – 2003. – Квіт. (чис. 13/15). – С. 3–4.
202. **Післямова :** [привітання зі святом 1 верес.] / В. М. Хайруліна // Український колеж ім. В. О. Сухомлинського, 2000 : наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського ; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 194.
203. **Плекаємо вчителя нової генерації :** (з досвіду роботи Українського колежу ім. В. Сухомлинського) / В. М. Хайруліна // Пед. газета. – 2002. – Квіт. (№ 4). – С. 6–7.
204. **Працюємо на майбутнє** / В. М. Хайруліна // Рідна шк. – 1993. – № 1 – Спецвип.: Український колеж. – С. 32–33.
205. **Про резолюцію Форуму :** [про I Міжнародний форум освітянських керівників] / Васирина Хайруліна, Ольга Виговська, Ганна Сазоненко // Директор шк., ліцею, гімназії. – 2009. – № 1. – С. 44–47.
206. **Проблема гуманізації освіти як умова вдосконалення духовності суспільства** / В. М. Хайруліна // Україна на порозі третього тисячоліття : духовність і художньо-естетична культура : аналіт. розробки, пропозиції

- наук. та практ. працівників / М-во культури і мистецтв України, Наук.-дослід. ін-т „Проблеми людини”; кер. кол. авт.: А. І. Комарова, Ю. П. Богуцький, О. С. Тимошенко [та ін.]. – К., 1999. – Т. 15. – С. 474–486.
207. **Проводи... у самотійне життя** / В. М. Хайруліна // Освіта. – 2000. – 24–31 трав. (№ 24). – С. 1.
208. **Реалізація принципу розвиваючого навчання** / В. М. Хайруліна, Н. В. Титаренко // Початкова освіта – шляхи розвитку: матеріали наук. конф. / Київ. міський ін-т удосконалення вчителів ім. Б. Грінченка. – Запоріжжя, 1995. – С. 84–87.
209. **Розвиток творчих обдарувань дитини у світлі педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського** / В. М. Хайруліна // Педагогіка та психологія: зб. наук. пр. / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди; за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, В. І. Лозової. – Х., 2000. – Вип. 10, ч. 3. – С. 87–94. – Бібліогр.: 5 назв.
210. **Свічка творчості** / В. М. Хайруліна // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 2–5.
211. **Система роботи колежу по самореалізації особистості** / В. М. Хайруліна, В. В. Сгадова // Управління школою у сучасних умовах: проблеми теорії та практики / Ін-т педагогіки АПН України, Київ. міський ін-т удосконалення вчителів ім. Б. Грінченка. – К., 1994. – С. 67–83.
212. **Спадкоємці духовної спадщини Василя Сухомлинського** / В. М. Хайруліна // Світ виховання. – 2008. – № 4. – С. 16–19.
213. **Співпрацюємо, творимо, експериментуємо** / В. Хайруліна // Директор шк., ліцею, гімназії. – 2012. – № 1. – С. 111–112.
214. **Сприяти саморозвиткові особистості** / В. М. Хайруліна // Директор шк. – 1998. – Жовт. (чис. 29). – С. 1, 6–7.
215. **Сприяти саморозвитку особистості: [про Укр. колеж ім. В. Сухомлинського]** / В. М. Хайруліна // Педагогіка і психологія. – 1998. – № 3. – С. 63–70.
216. **Спрямований у майбутнє: дещо про життя Українського колежу м. Києва** / В. М. Хайруліна, С. В. Рудахівська // Зарубіжна л-ра в навч. закл. – 1996. – № 9. – С. 3–5.
217. **Створити свою школу: [про Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського]: розмова з директором Українського колежу Василюю Миколаївною Хайруліною / записала Тетяна Галковська** // Дзеркало тижня. – 2002. – 5–11 жовт. (№ 38). – С. 20.
218. **Створімо творчу групу** / Василина Хайруліна // Директор шк., ліцею, гімназії. – 2009. – № 1. – С. 44.
219. **Суть людини – в її духовності: [з виступу на заг. зборах АПН України]** / В. М. Хайруліна // Пед. газета. – 2000. – Січ. (№ 1). – С. 2.

220. **Творити дивосвіт душі** / В. М. Хайруліна // Україна на порозі третього тисячоліття: духовність і художньо-естетична культура : аналіт. розробки, пропозиції наук. та практ. працівників / М-во культури і мистецтв України, Наук.-дослід. ін-т „Проблеми людини” ; кер. кол. авт.: А. І. Комарова, Ю. П. Богуцький, О. С. Тимошенко [та ін.]. – К., 1999. – Т. 14. – С. 132–142.
221. **Творчий спадок Василя Сухомлинського** – джерело духовності : [про вшанування пам'яті великого педагога у Павлівській сільській школі] / В. М. Хайруліна // Педагогіка толерантності. – 2000. – № 3. – С. 42–43.
222. **У пошуках дива** / В. М. Хайруліна // Почат. шк. – 2013. – № 1. – С. 1–5.
223. **Український колеж** / авт. кол.: В. М. Хайруліна, В. К. Радчук [та ін.] // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 6–18.
224. **Український колеж ім. В. О. Сухомлинського** на порозі ХХІ століття / В. М. Хайруліна // Василь Сухомлинський і сучасність : матеріали Четвертих Всеукр. читань / Акад. пед. наук України, Вінниц. держ. пед. ін-т ; упоряд. і ред. М. Я. Антоненко. – Вінниця, 1997. – Вип. 4. – С. 30–33.
225. **Український колеж ім. В. Сухомлинського** на порозі ХХІ століття / В. М. Хайруліна // Шлях освіти. – 1997. – № 4. – С. 35–36.
226. **Український колеж : статут** / кол. авт.: В. М. Хайруліна, О. М. Красноголовець, І. А. Коляда [та ін.] // Рідна шк. – 1993. – № 1. – Спецвип.: Український колеж. – С. 6–18.
227. **Український колеж – школа радості** / В. М. Хайруліна, Н. В. Титаренко // Почат. шк. – 1996. – № 6. – С. 17–20.
228. **Усе починається з філософії управління** / В. М. Хайруліна // Завуч. – 2007. – Лют. (№ 4). – С. 13–17.
229. **Філософія родинності в Українському колежі ім. В. О. Сухомлинського** / В. М. Хайруліна // Педагогіка Василя Сухомлинського на зламі епох : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. та П'ятих Всеукр. пед. читань „Василь Сухомлинський і сучасність” / АПН України, Кіровоград. облас. ін-т післядиплом. пед. освіти ім. В. О. Сухомлинського. – К. ; Кіровоград, 1999. – С. 119–121 ; Освіт. слово. – 1998. – Верес. – С. 3. – Дод. до газ. „Кіровоградська правда”.
- Теж саме // Мистецтво життєтворчості особистості : наук.-метод. посіб. : у 2 ч. / М-во освіти України, Ін-т змісту і методів навчання ; кер. авт. кол. і наук. ред.: Л. В. Сохань, І. Г. Єрмаков. – К., 1997. – Ч. 2 : Життєтворчий потенціал нової школи. – С. 381–384.
230. **Формування духовності** як ключова педагогічна проблема : [за спадщиною В. О. Сухомлинського] / В. М. Хайруліна // Наука і освіта. – 2001. – № 5. – С. 127–130.
231. ***Цінності освіти в духовному зростанні особистості** / В. М. Хайруліна // Вічне слово. Київ. – 2010. – № 4. – С. 8–9.

232. **„Школа біля Дніпра”**: інтерв'ю з дир. Укр. колежу ім. В. О. Сухомлинського Василюю Миколаївною Хайруліною / провела В. М. Зоц // Завуч. – 2000. – Трав. (№ 13). – Спецвип. – С. 1–3.
233. **Школа майбутнього**: не мріяти, а діяти! / В. М. Хайруліна // Директор шк. ліцею гімназії. – 2005. – № 4. – С. 23–26.
234. **Школа як система взаємодії**: що відрізняє Український колеж від інших навчальних закладів? / В. М. Хайруліна // Завуч. – 2000. – Трав. (№ 13). – Спецвип. – С. 4–6.
235. **„Шукаю школу, де дають знання”**/ В. М. Хайруліна // Изюминка. – 1996. – 10 окт. (№ 29). – С. 3.
236. **Що відрізняє Український колеж** від інших навчальних закладів? / В. М. Хайруліна // Український колеж ім. В. О. Сухомлинського, 2000: наук.-метод. посіб. / Акад. пед. наук України, Всеукр. асоціація В. О. Сухомлинського, Укр. колеж ім. В. О. Сухомлинського; за ред. В. М. Хайруліної. – Х., 2000. – С. 9–19; Відкритий урок. – 2001. – № 1/2. – С. 7–17.
237. **Щоб засяяли промінці веселки** в дитячих серцях / В. М. Хайруліна // Пед. газета. – 1999. – Груд. (№ 12). – С. 3.
238. **Щоб український день** із ночі вирвать / В. М. Хайруліна // Освіта – 1993. – 28 листоп. (№ 42/43). – С. 9.
239. **„Я усіх їх так люблю!”**: [зізнання у своїх почуттях до колег, учнів і свого дітища – Укр. колежу, дир. В. Хайруліної] / Василюю Хайруліна // Хрещатик. – 1995. – 30 верес. (№ 142). – С. 3.
240. **Як педуніверситет породив школу радості** / В. М. Хайруліна // Освіта. – 1995. – 11 жовт. (№ 39/40). – Спецвип. – С. 12.

РОЗДІЛ ІІІ

ПЕДАГОГІЧНІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ РОЗДУМИ ВАСИЛИНИ ХАЙРУЛІНОЇ

Торуємо шлях до Істинної Освіти

ЩО ВІДРІЗНЯЄ УКРАЇНСЬКИЙ КОЛЕЖ ВІД ІНШИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ?

*В. М. Хайруліна,
директор Українського колежу
ім. В. О. Сухомлинського, член-кореспондент
АПН України, кандидат педагогічних наук*

По-перше, переорієнтація навчального процесу на інноваційні методи, залучення вчителів та учнів до дослідницької діяльності: прагнення оволодіти дослідницькими методами, педагогічною прогностикою, засобами передбачення результатів педагогічного впливу, проектування розвитку особистості вихованців. Організація колективу на проведення досліджень допомагає позбутися трьох педагогічних демонів – рецептурної педагогіки, рутинності, банальності.

По-друге, в колежі поглиблено опановують нові інформаційні технології. У колежі є мультимедійний клас фірми ІВМ, який допомагає успішно вивчати інформатику на якісно новому рівні. Організовано факультативи, де діти вчатьса самостійно складати програми з історії України, англійської мови. Вихованці біологічного класу підготували тести, програми з курсів біології, медицини. Розробляючи такі програми, вони розв'язують не лише програмно-технічні, а й методичні завдання. Ми прагнемо вивести учнів на рівень створення власних програм. У колежі впроваджено інформаційну технологію „Школа і здоров'я”, а також психологічні комп'ютерні тести.

По-третє, в центрі уваги керівництва перебувають питання психологізації навчально-виховного процесу, опанування педагогами сучасних психолого-педагогічних діагностик вивчення особистості, надання консультативної допомоги батькам і учням у саморозвитку та самореалізації. Психологічна служба колежу проводить поглиблену дослідницьку роботу, освоює сучасні психокорекційні методики. На базі колежу працює республіканський науково-методичний центр „Психологічна служба в системі народної освіти”.

По-четверте, здійснюється інноваційний підхід до підвищення методологічного, наукового потенціалу членів колективу, розробляються авторські навчально-методичні комплекси (програми, посібники, перспективні творчі завдання); організовано інноваційну перепідготовку вчителів і стимулювання їх творчості, науково-практичні семінари для керівників шкіл нового типу; розпочато роботу щодо оснащення видавничого

підрозділу. Колеж плідно співробітничав з Українським педагогічним університетом імені М. Драгоманова, Інститутами педагогіки і психології АПН України (нині – НАПН України).

По-п'яте, в умовах колежу проводиться дослідження наукових проблем становлення виховних систем у різних типах навчальних закладів. Розроблено концепцію оновлення виховного процесу з урахуванням специфіки нашого навчального закладу.

Все починається з філософії управління.

ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІННЯ (ЦІННОСТІ)

Стратегія управління: ключові моменти, особливості методів, мета діяльності, контроль

В умовах колежу особливого значення набуває реалізація таких управлінських дій:

- чітке визначення загальної мети колективу, основних шляхів її досягнення в умовах колежу;
- розробка й вибір оптимальних варіантів організаційної структури педагогічної, навчальної, управлінської і обслуговуючої праці з урахуванням специфіки навчального закладу й кінцевої мети його

- колективу;
- організація експериментально-пошукової діяльності викладачів і вихователів; організаційне керівництво процесом дослідницької, пошукової роботи учнів;
- створення умов щодо ефективної діяльності, психологічної служби, вивчення стану здоров'я та фізичного розвитку дітей, відповідного психологічного клімату в колективі;
- забезпечення доцільних координаційних зв'язків між колежем, вищими навчальними закладами, суспільними організаціями, спонсорами, громадськістю;
- визначення та регулювання механізму формування фінансових ресурсів колежу з урахуванням державних, муніципальних, власних коштів та благодійних організацій і приватних осіб.

Організаційно-педагогічні основи функціонування колежу передбачають створення системи основних управлінських дій, спрямованих на забезпечення ефективної діяльності колективу. Така система включає:

- створення інноваційної структури управління колежем;
- розробку управлінської моделі з урахуванням специфіки колежу;
- застосування інноваційних процесів у системі навчання та виховання учнів;
- постійне і цілеспрямоване підвищення науково-методичного, загальнопедагогічного та професійного рівня вчителів, вихователів;
- практичне втілення демократичних засад у процес управління.

На основі вивчення, аналізу науково-педагогічної літератури, педагогічної практики та власного досвіду ми розробили прогностичну модель управління та інноваційну структуру. Ця модель передбачає реалізацію загальної прогностичної мети і включає: основні управлінські функції (прогностична, координаційна, змістовно-організаційна, комунікативна, коригуюча, аналітично-результативна), методи управління (адміністративні, економічні, психолого-педагогічні та суспільного впливу), а також механізм управлінських дій (інформаційно-методологічний центр, методологічна ігротехніка, педагогічна та науково-методологічна Ради, предметні кафедри, учнівська і батьківська Ради, спонсори та Рада колежу).

Модель управління школою нового типу

У моделі наведено основні показники результатів діяльності коледжу, а саме:

- рівень відповідності результатів діяльності визначеній меті;
- рівень організації управління;
- імідж коледжу, його конкурентоздатність;
- рівень співуправління та самоврядування;
- рівень вихованості учнів (базова культура особистості);
- рівень знань, умінь, навичок коледжан;
- рівень професійної підготовки учнів з обраного профілю;
- можливості й фактори здобуття освіти вищого рівня;
- рівень творчого потенціалу колективу педагогів і учнів.

Нова модель управління коледжем передбачає створення системи, орієнтованої безпосередньо на виховання, навчання і, головне, розвиток особистості учня, системи, відкритої для інновацій. Передумови створення такої системи в коледжі вже є: почали діяти три рівні педагогічного управління.

Стратегічний рівень формується з таких ідей, які мають пріоритетне значення: система роботи колежу щодо створення умов для самореалізації особистості учня. Колектив колежу у своїй діяльності керується таким принципом, що становлення людини – це постійна праця душі: потрібно виховувати такі якості як самосвідомість, самоактуалізація, самореалізація.

Саме приклад особистісного підходу до проблеми виховання та навчання відрізняє Український колеж від інших навчальних закладів.

Стратегічний рівень управління практично перетворюється в життя через набір технологій, що сприяють реалізації ідей на технологічному рівні.

Зв'язок стратегії і технології не є рівнозначним. Технологія конструюється так, щоб можна було реалізувати кілька стратегічних ідей. Іноді одна ідея потребує для свого втілення кількох технологій. Педагоги колежу під керівництвом науковців розробляють і апробують нові технології, різні методи творчої діяльності, впроваджують творчі завдання, виявляють специфіку навчання та виховання обдарованих і здібних дітей, працюють над створенням комп'ютерного банку даних про рівень розвитку колежан, а також комп'ютерних психодіагностик.

Стратегічний і технологічний рівні управління забезпечені особистісним рівнем як в особі директора і його заступників, спроможних сприймати і створювати нові ідеї, технології, адаптувати їх до конкретних умов навчального закладу, надихати колектив на їх реалізацію, заохочувати до розвитку нового, так і в особі викладачів, учнів, громадськості, здатних сприймати і створювати нове. Цей рівень найповніше представлений у колежі вже нині.

Схема 3

Інноваційна структура управління, як система що розвивається

Інноваційна структура управління розглядається як система, що саморозвивається. Вона передбачає передусім удосконалення та розвиток колегіальних форм управління, єдність управління та співуправління, формування нових взаємовідносин між колежем і середовищем (комерційна служба, менеджер), подолання стереотипів авторитарної педагогіки, освоєння аналітико-прогностичних методів керівництва, діяльність соціально-психологічної та інформаційної служб, науково-методичну спрямованість підвищення кваліфікації викладачів і вихователів.

Демократизація управління навчально-виховним процесом спрямована на забезпечення змісту організаційно-педагогічної та методичної роботи з педагогами і спілкування з учнями та батьками. Вона передбачає:

- широке залучення викладачів, класних керівників, вихователів до формулювання програмно-цільових установок та змісту роботи колежу, аналізу стану викладання, рівня знань, умінь і навичок учнів, їхньої вихованості на основі принципів гласності та гуманності;

- делегування окремих функцій управління методичним об'єднанням, предметним кафедрам, науково-методичній раді, заохочення педагогів до конструктивної критики;

- організація дій педагогів у досягненні програмно-цільових установок навчання і виховання учнів та сприяння використанню різноманітних форм і засобів, методів, прийомів навчання і виховання;

- забезпечення на основі аналізу діагностики, надання допомоги молодим і малодосвідченим педагогам;

- впровадження в практику діяльності вчителів, класних керівників і вихователів самоаналізу, контролю і самоконтролю своєї праці;

- впровадження в практику управлінської діяльності керівників принципу гласності, щоб кожний працівник школи міг одержати з будь-якого питання роботи школи повну інформацію, а також мав право на відкрите та вільне обговорення в педагогічному колективі будь-якого питання навчально-виховного процесу школи;

- впровадження в практику управлінської діяльності керівників шкіл високої культури праці, додержання загальнолюдських моральних норм спілкування з педагогами, учнями та батьками, виявлення високих якостей у спілкуванні з ними.

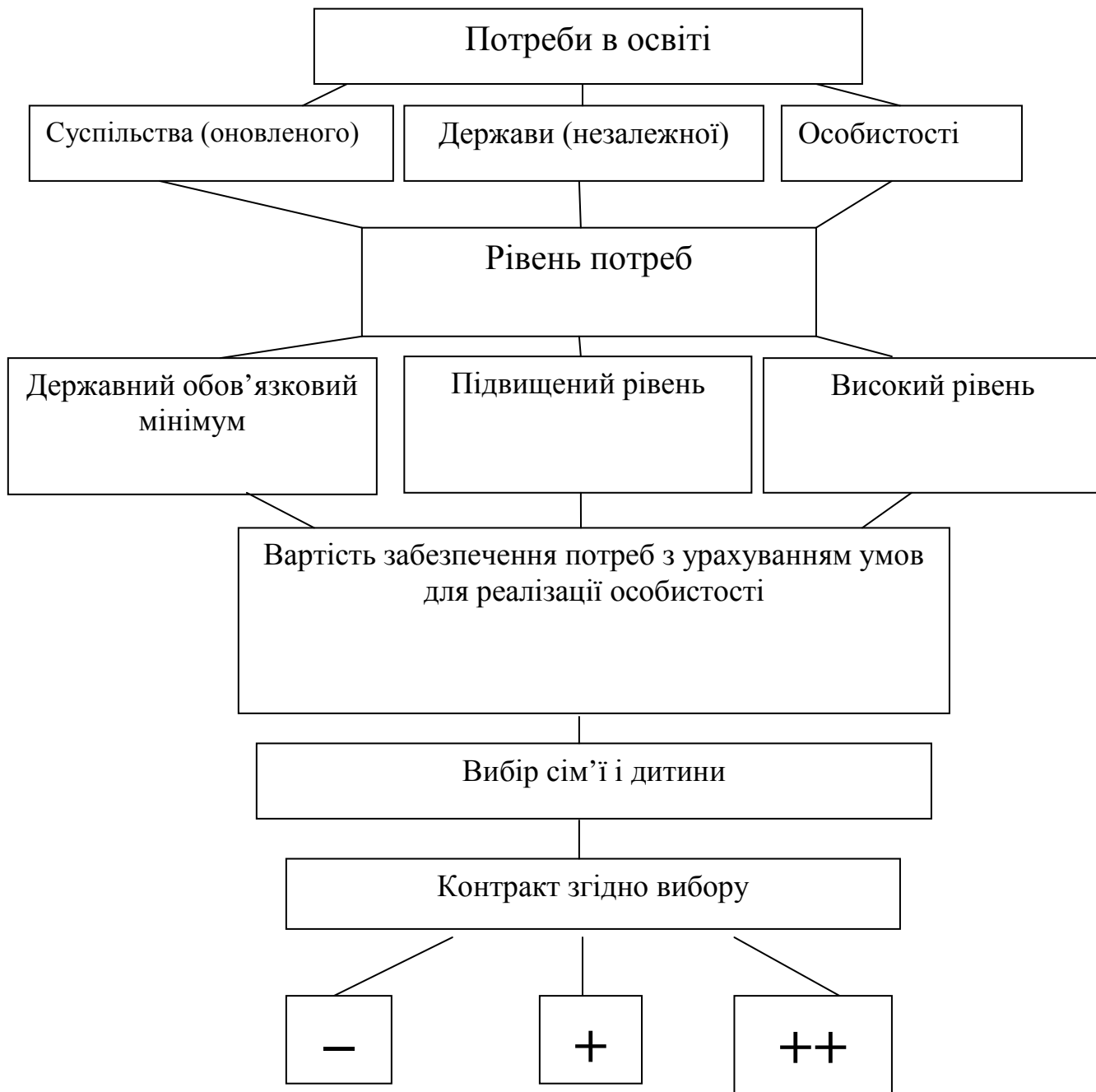
Ефективність демократизації управління залежить від вибору змісту, мети, форм і методів організації навчально-виховного процесу, від того, чи враховуються об'єктивні умови, реальні можливості школи в конкретних соціально-культурних умовах.

Ефективності внутрішкільного управління навчально-виховним процесом на демократичних засадах можна досягти, якщо директор школи і його заступники додержуватимуться програмно-цільового, нормативно-комплексного та нормативно-правового підходів до роботи. Вони передусім повинні забезпечувати діловий стиль роботи з педагогічними кадрами, учнівською молоддю і батьківською громадськістю. На основі цього

керівники колежу добиваються основної мети внутрішкільного управління на демократичних засадах – раціонально використовувати творчі здібності, знання і досвід кожного члена колективу.

Підвищення науково-теоретичного, загальнопедагогічного та професійного рівнів учителів і вихователів є важливою умовою успішної реалізації головної мети діяльності колежу – розв'язати проблему самореалізації особистості.

Схема 4

Систему потреб в освіті й рівень цих потреб викладено в схемі4

Необхідними умовами самореалізації особистості є врахування її індивідуальних психолого-фізіологічних особливостей, знання потенційних можливостей кожного вчителя, актуалізація його творчого потенціалу.

Загальну атмосферу доброзичливості, комфортності, існування особистості в колективі створювали спільно. Конкурс „Учитель року 1989–1990” дав змогу оцінити свої вчительські сили, допоміг розкрити свої здібності, проаналізувати й оцінити індивідуальні творчі можливості, виявити недоліки. Головними з них були консервативність мислення окремих учителів, низький рівень психологічної культури.

З'явилась потреба підвищувати кваліфікацію, оволодівати ігротехнікою, новою для вчителів наукою – методологією. У 1991 р. проведено інноваційні методологічні курси, у ході яких викристалізувалось нове бачення колежу як школи самореалізації особистості. Головне, що кожен член колективу був причетний до розробки концептуальних та методичних основ, виявляв нові педагогічні ідеї, що потім стали внутрішнім переконанням; ми прагнемо знати дитину, знати кінцеву мету, визначити шлях досягнення мети.

Психологічна служба проводила дослідження індивідуальних особливостей учителів колежу та специфіки міжособистісних стосунків між ними, а також вивчення ціннісних орієнтацій. Це була перша спроба створити своєрідний груповий психологічний портрет учителя колежу.

Більшість викладачів зацікавлена в результатах своєї праці, в перспективах професійного зростання. Отож, відповідаючи на запитання: „З якими новими можливостями ви пов'яжете свою роботу в колежі?”, 25 відсотків учителів назвали новий зміст роботи; 20 відсотків – розвиток творчих можливостей; 15 – можливість роботи з обдарованими дітьми; 15 – перспективу особистого зростання; 12 відсотків – підвищення матеріального рівня.

Немало вчителів досить критично ставляться до себе: 75 відсотків важливими передумовами роботи з дітьми вважають якісну базову освіту; 68 відсотків – уміння працювати з дитячим колективом; 62 відсотки – високий рівень методичної підготовки; 58 відсотків – постійне самовдосконалення; 52 відсотки – наявність позитивних людських якостей (порядність, чесність, доброта тощо).

На питання про рівень реалізації надій, пов'язаних з колежем, майже всі дипломатично зазначили, що сподіваються на це в майбутньому. Очевидно, ті зміни на краще, що спонукали багатьох учителів перейти до колежу, відбуваються не так швидко, як хотілось би.

Індивідуальні особливості педагогів колежу вивчали в ході дослідження, що мало можливість скласти таблицю стосунків, визначити місце кожного вчителя в колективі, його позитивні якості, труднощі, проблеми, над якими він повинен працювати. Дослідження дали змогу зробити висновок: більшість педагогів гідні звання вчителя колежу. Основні засади організації професійного життя колективу колежу наведено у таблиці 6 (додаток 1).

Діаграма 5 (див. додаток 2) зростання вимог учнів V-XI кл. підтверджує наші висновки. Оскільки Український колеж – це навчально-виховний заклад, що сприяє духовному становленню особистості учня та його

самореалізації, експериментальні дослідження ефективності його діяльності проводили в цьому напрямі.

Завдяки діагностиці фізичного, психологічного, соціального й духовного розвитку особистості, організації і самореалізації діяльності колеган у навчальній та виховній роботі в співпраці з батьками ми досягли вагомих успіхів. У коледжі в 43-х класах навчається 1188 учнів, із них закінчили навчальний рік на „відмінно” – 212 учнів, на „добре” і „відмінно” – 540. У цьому році в коледжі 108 випускників, серед них 18 відзначено „золотою” і „срібною” медалями, ще 10 випускників закінчили навчання лише на „відмінно”, 41 нагороджено грамотами „За особливі успіхи у вивченні окремих предметів”.

Глибокі знання показали учні на випускних екзаменах з української мови та літератури (вчителі В. Л. Федоренко, Є. М. Савченко, Н. С. Коршак, О. Б. Зінкевич) історії та правознавства (вчителі В. Е. Маслов, Г. В. Пасещенко), математики (вчителі І. Л. Кутовенко, Н. А. Сидоренко, Г. М. Собчук), фізики (вчителі І. С. Єрмоленко, Н. М. Коробенко), біології (вчителі І. О. Погоріла, О. А. Дударко), іноземної мови (вчителі К. М. Гавриленко, В. М. Здирко, О. В. Манорик), зарубіжної літератури (вчитель Т. І. Внуковська), інформатики (вчителі А. В. Ремізов, В. О. Вовченко).

Наші вихованці брали участь у предметних олімпіадах та Всеукраїнському конкурсі захисту науково-дослідницьких робіт учнів членів Малої академії наук. 28 колеган здобули призові місця у районних олімпіадах, а 16 із них взяли участь у міських олімпіадах. Із 20 учасників районного конкурсу юних дослідників вибороли призові місця Басюк Тетяна, Вертелецька Ганна, Горяїнова Юлія, Загорська Катерина, Суходольська Ганна, Захожай Ольга, Стеценко Оксана, Попова Ірина, Федорович Віталій, Черноіваненко Віталій.

Велику увагу ми надаємо розвитку і узагальненню творчих здібностей учнів та вчителів. У березні 2000 року видано альманах дитячих творів „Дивоцвіт душі”, в червні – „Пречистої молитви щире слово” випускників-2000, спецвипуск газети „Завуч”.

З нагоди 30-річчя видання книги „Серце віддаю дітям” В. О. Сухомлинського та з метою широкого впровадження в учительську практику ідей видатного педагога було проведено науково-теоретичну конференцію „Ідеї великого педагога в життєтворчості коледжу” за участю науковців АПН України (нині – НАПН України) та вчителів Павлівської середньої школи.

Наші вчителі – постійні учасники конкурсу „Учитель року”. І. О. Погоріла – лауреат республіканського конкурсу, Т. В. Степова – міського конкурсу, А. В. Ремізов, І. Л. Кутовенко, С. В. Прошак, Т. П. Головка – лауреати районного конкурсу „Учитель року”.

Методичними кореспондентами Міжрегіонального інституту вдосконалення вчителів є учителі коледжу Ірина Олегівна Погоріла, Ніна Василівна Титаренко, Тетяна Геннадіївна Хайруліна, Олена Альбертівна

Новікова, Людмила Іванівна Лаптева, Оксана Михайлівна Лобановська, Ольга Іванівна Селянська, Марія Григорівна Чередник.

Центром духовної культури в коледжі є музей В. О. Сухомлинського, який було відкрито до дня народження видатного педагога 28 вересня 1996 р. В основу змісту роботи музею покладено поширення його педагогічних ідей. Біографічні матеріали, різні видання книжок, статей, нарисів, спогади сучасників педагога, окремі примірники шкільної документації Павлиської школи – це невичерпна педагогічна скарбниця. Завідуюча музеєм Рослякова В. О. проводить велику роботу з юними дослідниками щодо вивчення біографії Василя Олександровича, його ідей і порад. Кожен відвідувач музею може доторкнутися до творчої спадщини педагога. 28 вересня щорічне велике свято в коледжі. До цього дня готується весь колектив. У родинному святі завжди беруть участь дочка Ольга Василівна і дружина Ганна Іванівна Сухомлинські.

Метою виховних заходів є прилучення вчителів, вихователів до джерел гуманістичної філософії В. О. Сухомлинського, збудження в школярів інтересу до самопізнання, реалізації ідей педагога-гуманіста в практичній діяльності. Особлива увага звертається на зміст навчально-виховної роботи. Уроки і позакласні заходи пройняті духом творчої спадщини педагога. Свято казки, свято юного митця, художника, уроки-сповіді сприяють формуванню гідності людської особистості, розвивають духовні цінності та моральну культуру. Музей В. Сухомлинського – це наша любов і гордість, місце урочистих подій, зустрічей з учителями-новаторами, послідовниками видатного педагога.

Скарбницею знань коледжу є бібліотека. Нелегко було створити книжковий фонд. Обмежені економічні можливості не давали змоги в централізованому порядку поновлювати його необхідною літературою. Особистісно орієнтоване навчання, підвищений рівень викладання предметів спонукають учителів і учнів звертатися до наукової та професійної літератури, до книжок-першоджерел і періодичних видань.

Переїнявшись потребами школи й розумінням, що книги – це духовний заповіт одного покоління іншому, порада тим, хто починає життя, працівники бібліотеки започаткували тісні зв'язки, співпрацю з Центральною освітянською бібліотекою Інституту змісту і методів навчання Міністерства освіти України (нині – Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського) і бібліотекарями Парламентської та Державної історичної бібліотеки, Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова, дитячої бібліотеки ім. О. Бойченка та районної ім. П. Тичини. Вони допомагають забезпечувати читачів потрібною літературою і пропагувати нову методичну, наукову, пізнавальну книгу.

Велику допомогу надають батьки. За їхні кошти передплачується різноманітна загальноосвітня та професійно-педагогічна преса, купуються програмна і художня література, довідкові й методичні посібники, експериментальні підручники й підручники для поглибленого вивчення предметів. У бібліотеці постійно діють розгорнуті виставки тематичної

літератури до календаря знаменних і пам'ятних дат, на допомогу молодому вчителю і юному дослідникові, до предметних декад, педагогічні та методичні новини. Традиційними стали зустрічі з письменниками, мистецтвознавцями, науковими діячами. Збираються в бібліотеці молоді поети колежу: Олесь Корж, Євгенія Єрмаченкова, Олексій Бучинський, Таня Батіна, Оксана Литвин, Аліна Шиндерівська, Дарина Буй.

У колежі створюються умови щодо вільного вибору учнями своїх світоглядних позицій, виховання і розвитку внутрішньої свободи, громадянської відповідальності та лояльності, принципів справедливості, патріотизму, доброти, працелюбності та милосердя. Виникла ідея створити клуб, де всі форми діяльності (зустрічі, засідання, дискусії, конференції тощо) допомагатимуть практично розв'язувати проблеми формування демократичних та гуманістичних стосунків між людьми.

У 1997 р. в День захисту дітей у колежі урочисто відкрито Міжнародний Клуб дитячої дипломатії, де діти відкрито висловлюють свої думки, що ґрунтуються на їхньому життєвому досвіді й спостереженнях, і реалізується механізм відповідей на запитання, які хвилюють учнів, здійснюється інтелектуальний розвиток членів Клубу, утверджується співробітництво, відбувається двосторонній обмін досвідом та народними традиціями.

Дитячий клуб виконує функцію ціннісної орієнтації, допомагає світоглядно самовизначитись, продемонструвати власні цінності, поширює знання з проблем громадянської освіти, міжнародного права, теорії міжнародних відносин та прав людини; вивчає ідеї освоєння зв'язків з громадськістю, технологію і методику проектів у школах, коледжах та ліцеях розвинутих країн світу; додержує правил демократичних стосунків та форм спілкування.

Клуб утверджує демократичні цінності в людині і права дитини. Він є осередком політико-правової і психолого-педагогічної культури та культури спілкування для шкіл інноваційного типу.

З метою задоволення інформаційних потреб учнів, учителів і батьків, забезпечення інтелектуального й духовного розвитку особистості колеж підключено до мережі INTERNET. Колеж забезпечений двома комп'ютерними кабінетами на 18 робочих місць, мультимедійно-проекційним обладнанням та внутрішньою радіомережею.

Усвідомлюючи, що нам вдається допомогти колежанам знайти й розкрити свої здібності, задовольнити їхні природні пізнавальні потреби, відчуті себе шукачем і творцем, реалізувати власний потенціал, повірити в свої сили, педколектив не зупиняється на досягнутому, а далі вдосконалює технологію навчально-виховного процесу.

Колеж і надалі зосереджує увагу на таких основних завданнях:

- послідовно вдосконалювати технологію навчального процесу;
- урізноманітнювати методологічну роботу;
- реалізувати власний творчий потенціал;
- узагальнювати та поширювати творчі доробки вчителів;
- удосконалювати систему керівництва дитячими колективами і

- творчо втілювати розроблену систему учнівського самоврядування;
- розкривати здібності колеган;
 - задовольняти природні пізнавальні потреби учнів;
 - сприяти виробленню навичок здорового способу життя;
 - розвивати інтелект школярів;
 - виховувати колеган на основі християнської моралі;
 - дбати про фізичне і духовне здоров'я, формування національної самосвідомості, підвищувати рівень загальнолюдської культури;
 - створювати умови для реалізації програм саморозвитку та самовдосконалення;
 - збагачувати партнерські стосунки: учитель – учень – батьки, родина – громадськість, колеж – сільська школа;
 - розвивати талант, здатність до самореалізації, творення Добра, готовності до фізичної і розумової праці на користь собі і людям.

Кожен член родини колежу має повірити в свої сили, дістати насолоду пізнання, відчути себе шукачем і творцем істини.

Наша гордість – це наші учні, їх успіхи та шляхетні вчинки.

Наша опора і допомога – це наші батьки, їх турбота, зацікавленість і добродійність.

Наша сила – це постійне прагнення кожного вчителя до самовдосконалення, відданості обраній справі.

Всіх нас об'єднує вічна і світла Мета: Служіння Істині (духовній, науковій), Служіння дітям, Служіння Україні.

1994 р.

Основні засади організації професійного життя колективу колежу

<i>Проблеми</i>	<i>Способи розв'язання</i>	<i>Цінності</i>	<i>Засоби</i>	<i>Етапи</i>	<i>Схема діяльності</i>
Колеж		Концепція	1. Науково-дослідна робота 2. Статті 3. Методи наукових досліджень	1. Гіпотеза 2. Експеримент 3. Поняття	Схема діяльності закладів інноваційного типу
Вчитель у колежі		Засоби діяльності	Норми комунікації	Норма вираження. Уточнення. Впровадження.	Схема проблемного навчання
Створення інноваційного середовища у колежі		Інноваційна сфера	Нонконформізм Інноваційно-методичний центр	1. Вирощування 2. Стабілізація	Схема соціокультурної діяльності
Поняття учня у колежі		Самореалізація	Учень Суб'єкт Навчальний процес	Етапи становлення особистості	Схема індивідуальної діяльності Складний план комунікації
Засоби діяльності		Ефективне навчання Здоров'я	Методологічна ігротехніка	1. Інтенсивні курси 2. Самоосвіта 3. Демонстрація	Активна діяльність
Безперервна освіта		Педагогічний синдикат	Модульне навчання	1. Недільні школи 2. Підготовчі курси	Перетворювальна діяльність
Підвищення кваліфікації вчителів		Престиж колежу Майстерність конкурентоздатність	Наукова рада Методологічна рада Кафедри	1. Тестування 2. Самовизначення 3. Самовдосконалення	Схема складної комунікації
Експертиза знань		Коригування	Рейтинг	1. Вхідний 2. Поточний 3. Підсумковий	Схема індивідуальної мисленнєвої діяльності
Навчально-виховний процес		Система, що саморегулюється	Пакет документів Фахівці Наукова організація праці Просвіта	Механізм впровадження концепції в життя	Схема перетворювальної діяльності
Батьки в колежі		Положення "Батьки колежан"	Пропаганда знань у колежі Демонстрація	Формування ідеології в колежі. Залучення батьків у життя колежу. Постійне співробітництво. Коригування.	Схема складної комунікації

ДІАГРАМА "УЧИТЕЛІ ОЧИМА УЧНІВ"

<p>Самоосвіта</p> <ul style="list-style-type: none"> * навчання – це важка праця; * навчання не може бути завжди приємним; * більше додаткових занять; * відбір учнів; * самоосвіта; * зміни в розкладі, модульне навчання; * нова, гарна шкільна форма; * ввести психологію, уроки краси, танців, малювання, естетики; * об'єктивність в оцінюванні знань; * вчителі повинні не тільки знати свій предмет, але й прищеплювати до нього любов; * більше зустрічей з цікавими людьми; * навчання за різними рівнями; * вільний вибір предметів; * вибір учителів-консультантів 		<p>Рівноправність Особистість Пояснення Модуль</p> <ul style="list-style-type: none"> * доступно пояснювати матеріал; * модульне навчання; * диференційоване навчання за рівнями; * навчальні ігри; * більше дослідів, завдань, а не моралі; * активно проводити уроки; * поглиблене вивчення предметів; * рівне ставлення учителя до учнів; * не принижувати гідність учнів; * якість знань учнів – оплата праці вчителів; * створити умови, щоб проявляти себе як особистість. 	<p>Розуміння Воля Вимогливість</p> <ul style="list-style-type: none"> * розуміння учнів; * цікава програма уроків; * вільний вибір уроків; * вчитель повинен знати історію предметів; * вимогливість до учнівських знань; * вивчати програму в школі, а не вдома; * на уроках використовувати ТЗН; * екскурсії, зустрічі з цікавими людьми, розсінками з інших країн; 	<p>Взаєморозуміння Справедливість</p> <ul style="list-style-type: none"> * справедливі учителі; * розуміння учнів; * занурення; * олімпіади; * щоб учителі на уроці не займались моралізаторством; * різноманітні форми уроків; 	<p>Розум Ерудитність Компетентність</p> <ul style="list-style-type: none"> * учителі ввічливі; * школа в квітках; * культура; * розумні, ерудовані вчителі; * дисципліновані; * профілюючі предмети; * факультативні заняття; * конкурси; 	<p>Культура Форми уроків Добро Інтерес</p> <p>Всі предмети цікаві, вчителі повинні бути добримі, ніжними. Уроки-ігри, цікаві розповіді, не ставити "2", не ображатись на дітей.</p>	<p>5 клас</p>
						<p>6 клас</p>	
						<p>7 клас</p>	
						<p>8 клас</p>	
						<p>9 клас</p>	
						<p>10-11 класи</p>	

ШКОЛА ІННОВАЦІЙНОГО ТИПУ

*В. М. Хайруліна,
канд. пед. наук, директор
Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського*

Навчання і виховання розуміється у коледжі як процес, спрямований на розширення можливостей компетентного вибору учнем життєвого шляху і саморозвитку.

Що ж відрізняє коледж як заклад нового типу?

– Переорієнтація навчального процесу на інноваційні методи, залучення вчителів та учнів до дослідницької діяльності: прагнення оволодіти дослідницькими методами, педагогічною прогностикою, засобами передбачення результатів педагогічного впливу, проектування розвитку особистості вихованців. Організація колективу на проведення досліджень допомагає позбутися трьох педагогічних демонів – рецептурної педагогіки, рутинності, банальності.

– У коледжі поглиблено опановують нові інформаційні технології. У мультимедійному класі фірми IBM, який допомагає успішно вивчати інформатику на якісно новому рівні, організовано факультативи. Там діти вчаться самостійно складати програми з історії України, англійської мови. Вихованці біологічного класу підготували тести, програми з курсів біології, медицини. Розробляючи такі програми, вони розв'язують не лише програмно-технічні, а й методичні завдання. Ми прагнемо вивести учнів на рівень створення власних програм. У коледжі впроваджено Інформаційну технологію "Школа і здоров'я", а також психологічні комп'ютерні тести.

– У центрі уваги керівництва перебувають питання психологізації навчально-виховного процесу, опанування педагогами сучасних психолого-педагогічних діагностик вивчення особистості, надання консультативної допомоги батькам і учням у саморозвитку та самореалізації. Психологічна служба коледжу проводить поглиблену дослідницьку роботу, освоює сучасні психокорекційні методики. На базі коледжу працює республіканський науково-методичний центр "Психологічна служба в системі народної освіти".

– Здійснюється інноваційний підхід до підвищення методологічного, наукового потенціалу членів колективу; розробляються авторські навчально-методичні комплекси (програми, посібники, перспективні творчі завдання); організовано інноваційну перепідготовку вчителів і стимулювання їх творчості, науково-практичні семінари для керівників шкіл нового типу; розпочато роботу щодо оснащення видавничого підрозділу. Коледж плідно співробітничав з Українським педагогічним університетом імені М. Драгоманова, Інститутами педагогіки і психології АПН України.

– В умовах коледжу проводиться дослідження наукових проблем становлення виховних систем у різних типах навчальних закладів. Розроблено концепцію оновлення виховного процесу з урахуванням специфіки нашого навчального закладу.

Духовною та науково-теоретичною основою діяльності педагогів коледжу є творча спадщина В.О. Сухомлинського.

У 1996 році коледжу присвоєно ім'я В.О. Сухомлинського та відкрито Музей славетного педагога.

У 1997 році – закладено сад Сухомлинського.

У 1998 році було створено і зареєстровано Міжнародний Клуб Дитячої дипломатії (МКДД) та Освітній благодійний Фонд коледжу.

Коледж має міцні та дійові зв'язки з інститутами АПН України, Національним педагогічним університетом ім. М. Драгоманова, Національним університетом ім. Т. Шевченка, Київським державним лінгвістичним університетом, Національним університетом Києво-Могилянська академія, Київським державним торгово-економічним університетом, Асоціацією В. О. Сухомлинського, навчальними закладами середньої освіти Франції та Китаю.

За методиками та програмами коледжу працюють загальноосвітні заклади Вінничини, Кіровоградщини, Херсонщини та інших областей України.

Спеціалізація в старших класах сприяє самовизначенню та допрофесійній підготовці: правознавців, програмістів, вчителів, медичних працівників, секретарів-друкарок...

За підсумками останніх п'яти років 95–97% випускників коледжу з першої проби вступають до привілейованих вищих навчальних закладів. І це не випадково, адже дороговказом у повсякденних пошуках стали заповіді коледжу:

- духовність примножує сили;
- єдність – джерело енергії;
- гармонія вносить радість у життя;
- щедрість – основа довір'я;
- працьовитість – основа духовної єдності;
- при згоді і малі справи зростають;
- не для школи, а для життя навчаємось;
- винахідливість рухає бізнес;
- фіксувати і виділяти найбільш оригінальні ідеї та рішення;
- успіх колективу залежить від колективної інноваційної діяльності;
- любов до роботи, а не інструкція; щоденні творчі пошуки;
- нам потрібні позитивні думки, а не критиканство;
- ліквідувати настороженість і недовіру один до одного;
- розмова ввічлива, як у храмі.

Мудрість заповідей закріплена девізом коледжан Українського коледжу ім. В. Сухомлинського: *„Ми за Культ Знання, але він не може замінити Культу Совісті”*.

ФІЛОСОФСЬКІ РОЗДУМИ ВАСИЛИНИ ХАЙРУЛІНОЇ:

– Глибоко переконана, що школа нового типу не може виникнути на порожньому місці... Саме із духовної спадщини Києво-Могилянської Академії, братських, січових шкіл, колегіумів ми перейняли естафету риторичної культури, культури взаємин. Без оволодіння риторикою неможливо виховати справжнього громадянина.

– Український колеж – моя рожева мрія, синій птах творчих шукань нашого колективу, де панує і материнське тепло, і щирість, і надія, і впевненість у майбутньому.

– Без прагнення до дослідницьких пошуків учитель неминуче потрапить під владу трьох педагогічних демонів – рецептурної педагогіки, рутинності, банальності.

– Шлях самовдосконалення, самоосвіти повинен бути безперервним.

– Навчити можна лише добром.

– Школа має вчити мислити категоріями життя і навчати діяти в житті.

– Освічена людина – це людина не стільки знаюча, скільки підготовлена до життя, яке орієнтується у складних проблемах сучасності, здатна осмислювати своє місце у світі.

– Учень має бути не споживачем, а творцем, примножувачем духовних цінностей свого народу, вчитель – духовним наставником юних.

– Немає дитини, у якої не було б чогось надзвичайного.

– Учаться тільки у тих, кого люблять.

– Джерелом духовного становлення особистості учня повинні стати шкільна бібліотека, читальний зал.

– Сьогодні маємо усвідомити, що без бібліотеки, цього справжнього храму книги, духовності, ми не зможемо виховати творчу особистість.

– Служіння Істині (духовній, науковій), служіння Дітям, служіння Україні, – життєве кредо Василини Миколаївни Хайруліної.

РОЗДІЛ IV

ПЕДАГОГ, ДИРЕКТОР КОЛЕЖУ, НАУКОВЕЦЬ: ШТРИХИ ДО ПОРТРЕТА ВАСИЛИНИ ХАЙРУЛІНОЇ

19 травня свій ювілейний день народження святкує відома освітянка України директор Українського коледжу імені Василя Олександровича Сухомлинського, кандидат педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник освіти Василина Миколаївна Хайруліна.

Рідні, друзі, колеги, всі присутні – щиро й уклінно вітають іменинницю, ювілярку!

Люба Василю Миколаївно! -
Лунають сурми радісно довкола,
Врочисто тишу збурює яса -
Віршованим віншуємо Вас словом:
Хай яснозоро сяють небеса,

Хай квіти шлях встеляють пелюстками,
Хай серце квітне в радості й красі,
Хай доля привітає щедрими дарами
І у душі завжди дзвенять пісні.

Приходять весни хай серед зими і літа,
І буде кожна мить життя багата світлом,
Хай мрії й сподівання всі здійсняться,
І очі Ваші щастям променяться.

Роки хай линуть далі легкокрило,
Побільшують здоров'я і бадьорість,
Намножують нехай снагу і силу,
Душі і тілу хай дарують молодість.

Хай будуть завжди музика і квіти,
Хороші друзі, більше ніжних слів,
Завжди нехай голубить Вас і гріє
Любов колег, начальства, школярів.

Хай оминають Вас печалі й смутки,
Не знайте ані горя, ні біди,
Завжди веселою, залюбленою будьте,
Розвесненою, мрійною завжди.

Бажаєм Вам завжди перемагати,
У славі й шані бути повсякчас
І легко, мужньо труднощі долати,
На працю й творчість надихати нас!

Вчителі, учні та батьки коледжу

Шановна Василю Миколаївно!

***Приміть мої щирі і сердечні вітання
з Днем Вашого народження!***

Знаю і поважаю Вас як глибокого фахівця, компетентну і щирю людину, чарівну жінку. Ваша творча праця на освітянській ниві, особистий внесок у розвиток вітчизняної освіти, хист керівника та активна життєва позиція заслужено здобула Вам честь і шану.

Щиро цінуємо Вашу мудрість, терпіння, доброзичливість і щоденну кропітку працю.

Бажаю Вам міцного здоров'я, родинного щастя, успіхів у Вашій діяльності.

Нехай Ваші починання будуть плідними й слугують подальшому розвиткові української освіти.

***З повагою,
Президент НАПН України,
Академік НАН і НАПН***

Василь Кремень.

Шановна Василю Миколаївно!

Приміть мої сердечні вітання з нагоди Вашого Дня народження!

Нехай натхненна праця, мудрість та оптимізм і надалі будуть Вашими постійними супутниками у житті, а доля подарує багато світлих літ у мирі та добробуті.

Бажаю Вам святкового настрою, міцного здоров'я, щастя і процвітання, здійснення всіх мрій і сподівань.

***З повагою,
Керівник апарату
Верховної Ради України***

В. Зайчук.

Василю – Місяцівно,

Світ – Любові – Королівно:
Що по небу походила,
зірки ясні побудила,
засівала простір Словом,

йшла по долі гонорово
не спинялась, не корилась,
в очі Істині дивилась, –
і тому всі Божі дари
небо Вам жене в дари:
щоби діти Вам цвіли,
щоб здорова Ви були,
щоб Любов – то богорівна
Вам схилялась - бо Царівна
Долі власної чарівна –
Василино – Місяцівно

З любов'ю

М. Чимарна.

Василині Миколаївні присвячую!

Тут Сухомлинського душа педагогічна,
Тут берегині-матері рука,
Тут благодать премудрості одвічна,
Тут праця від дзвінка і до дзвінка.

Тут сам Господь бере дитя за руку
І перший раз веде у перший клас
Святим благословенням у науку –
Дарунок цей дорожчий за алмаз.

У храм знання, духовності, любові,
Де світла невичерпне джерело
Від іскри Божої засяло у слові,
Примножуючи істини добро.

Рука Господня тут у кожному ділі,
Бо владу в руки Божі віддала
Ця мудра жінка, що ідеї смілі
З моралі християнської взяла.

Бо Василина, справжня берегиня,
Що словом Божим душі засіва,
У храмі-колежі незмінна господиня
Теплом родинним діток зігріва.

Свіча Надії тут уже не згасне,
Бо Віра тут без краю і кінця,
У храм науки шлях проляже вчасно,
Осяяний Любов'ю від Творця.

Тетяна Домашенко.

***Вельмишановна Василю Миколаївно!
Дорога наша Княгинє Педагогіки! Королево і Царице
колективу нашого!
Учителю і Дипломате з Планети Освіта!***

У колежанськїм нашїм свїті,
Де на долонї все, як є –
Вам **День Народження** привїтно
Сьогоднї руку подає.
В цей день Вас щиро всї вітають
Колеги, друзї і рїдня.
Здоров'я, щастя Вам бажають
І багато радостї щодня.
Й від нас прийміть Ви подарунок
Троянди у ряснїй росї,
Палкого сонця поцілунок
Весни у всїй своїй красї!
Нехай душа у Вас ніколи не старїє,
На білій скатертинї будуть хлїб і
сїль,

Своїм теплом Вас завжди сонце
грїє
Слова подяки линуть звїдусїль.
Хай у Вашїй родинї достаток квітує
Подружня вірнїсть вічно панує
Хай пісня і смїх у домї завжди
лунають,
Хай руки з любов'ю внучат
пригортають.
Всього від душі ми Вам зичимо
щиро:
Ласку від Бога, добра від людей
На многїі й щасливїі лїта!

З любов 'ю, вдячнїстю і пошаною,

Ми: (підписи колег)

Шановна і дорога, люба і неповторна Василю Миколаївно!

Нехай весна золотоцвітна
Вїддасть свою красу й тепло.
А доля щедра і привїтна
Дарує радїсть і добро.
Твоя дорога – цїль життя,
І з неї Ти уже не зрушиш.
У колежанське майбуття
Довести до пуття Ти мусиш.

З повагою і любов 'ю однодумці.

З нагоди Дня народження присвячується!

Усї відзначаймо Весняне Свято,
Бо ми радїєм, що нас багато.
Зранку й щоденно Ми скажем знов:
Клич колежанськїй: „Я завжди готов!“
Ми Вам бажаєм свїтлу годину,

Щоб збагатили Ви Україну.
Щоб колежани слухали знов:
Клич Василю: „Завжди будь готов!”
Здоров'я бажаємо Вам і родині,
Щасливої долі на Україні.
Щоб на сторіччя співали ми знов,
Клич колежанський: „Я завжди готов!”

ДОРОГА ВАСИЛИНО МИКОЛАЇВНО!

ВІД ШИРОГО СЕРЦЯ ВІТАЄМО ВАС ІЗ ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ

Прийміть сердечні вітання.
Ми завжди з Вами, як рідня.
Такі щасливі в нас обличчя,
Бо ми - велика сім'я.
Здоров'я щедрого бажаєм,
Всього найкращого для Вас:
Нехай сердечно люблять діти
І хай завжди шанують Вас.
Дарують хай тепло і квіти,
І в будень й в свято - кожен раз!
Щоб іменини відзначали,
Усі ми разом й в сотий раз !

*З повагою Ніна Титаренко, Тетяна Хайруліна, Лідія Світельська,
Олена Шовкова, Ліана Дорофій, Ольга Гуменчук, Валентина Василенко,
Людмила Хлебникова.*

Шановна Василю Миколаївно!

Вітаємо Вас з ювілеєм!
Хай збудеться все,
Що Ви хочете.
Хай збудеться все,
Що чекаєте.
Хай стежка проляже в трояндах,
Яку ви в житті прокладаєте.
Хай буде удача в усьому,
Добробут хай буде у долі,
Багатство і радість, наснага,
І шана людська, і повага

З повагою, Ваша улюблена кафедра українців.

Дорогій Васи́ні Миколаївні!

Хай сонце дарує ясне Вам проміння,
Земля – стиглий колос і щедрі плоди;
Воду – криниця, небо – зірниці,
Діти – усмішку завжди.
Здоров'я вам міцного,
Щастя Вам земного,
Добра щоденного і настрою веселого.
Гумору здорового, Життя довгого!

З любов'ю Л. І. Васильєва, В. А. Грубрін.

Шановна Васи́но Миколаївно!

Приміть щиросердні вітання з Днем народження.
Вітаючи Вас з ювілеєм – святом усієї Вашої родини, бажаю вам особисто,
всім рідним і близьким доброго здоров'я, благополуччя і сімейного достатку,
щастя дітям і онукам.
А Вам – жінці, обдарованій красою, розумом й талантом педагога, - бажаю
кожної миті бути впевненою:
Ви єдина, прекрасна, улюблена і кохана.
Хай Вам завжди усміхається травневим сонечком і яскравими квітами Ваша
доля. Хай радість осяває кожен Ваш крок у житті і праці, а Милість Божа
щедро радує щастя. Оптимізму Вам, шановна Васи́но Миколаївно, в житті
і натхнення в педагогічній діяльності.

З великою повагою,

Володимир Яковенко.

Шановна Васи́но Миколаївно!

Щиросердно вітаємо Вас з Днем народження!
Від усієї душі бажаємо Вам міцного здоров'я,
гарного настрою, здійснення всіх започаткованих
Вами талановитих творчих задумів.
Нехай Вас оточують на довгому
життєвому шляху тільки кохання,
розуміння, любов і добро.
Любимо. Шануємо. Сподіваємося.

З повагою,

колеги кафедри точних та природничих наук.

Дорогій Васи́ліні Миколаївні!

З нагоди Дня народження присвячується:

Ми сьогодні бажаємо щиро
Вам здоров'я, добра і тепла
В кожному серці палає довіра
До всіх Ваших надій і добра
Ми бажаємо сонця на небі,
Неба чистого, ясного Вам,
А дощів сумних – зовсім не треба:
Хай лишаються іншим – не нам!
Хай день кожен – веселий і путній
Буде з Вами для Вас і для нас...
День народження – день незабутній,
Тож вітаємо сьогодні з ним Вас!

З повагою,

Кафедра історії.

Дорогій Васи́ліні Миколаївні!

Розумна, красива,
Велична і горда
Могла б вона стати
Дружиною лорда.
Могла б вона прозу
Писати і вірші,
Могла б президентом,
Бо жінка – не гірше!
Але їй ще юність
Наврочила долю:
І берег дніпровий,
Знайомий до болю,
І радість любові,
І творчий неспокій,

І діти щасливі
Ідуть на уроки.
Тут Ваша душа,
Ваше серце, родина,
Тут всім нам на радість
Зростає Людина.
Вам жити ще вік,
Але й того замало,
Щоб задуми всі,
Як зірки запалали.
Та мрія здійснилась:
Ви дім збудували,
Де щастя живе...

З повагою,

Колеги кафедри точних та природничих наук.

Шановна Василю Миколаївно!

Всі найкращі слова вітань і побажань, Вам, в ювілейний
ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ!

Від душі зичимо добра і здоров'я, щастя і благополуччя, добробуту і злагоди
в родині, людської доброти і поваги.

Нехай щедрим на щастя, радість, любов, добро і злагоду буде для Вас життя,
а кожен прожитий день дарує повагу, щирість, доброзичливість!

Хай здійснюються найзаповітніші Ваші мрії, радісною буде кожна прожита
мить, а в серці і навколо квітує весна, дарує щедрі посмішки доля і всі милі
серцю люди!

З повагою,

Завідуючий відділом освіти

В.Кутовий.

Травень 2003р. смт. Варва.

Дорога Василю Миколаївно!

З нагоди Вашого Величного і Поважного Ювілею

Приміть від родини Коршаків сердечні привітання,

найщиріші побажання і слова вдячності

за доленосну участь у житті нашої сім'ї;

за спільну творчу працю;

за єдність думок, помислів і підтримку у вирішенні громадських і особистих
справ;

за довіру, розуміння і підтримку у роботі;

за створення умов самовираження і задоволення в роботі;

за щире дружбу, доброзичливість і добротворення;

за прекрасні години спілкування;

за високу оцінку мого скромного вкладу у становлення і розвиток коледжу.

Василю Миколаївно!

У Вашій Особі нероздільне і невіддільне особисте і суспільно державне – і це
звеличує Вас.

Ви вмiєте бачити в Малому – Величне – і це прикрашає Вас.

Ви цiнуєте близьких i однопумцiв – i це збагачує Вас.

То ж Божого благословення

Вам на довгi роки плiдної працi,

Державного визнання Вашої самовiдданої роботи, вдячностi колективу за
щоденну турботу.

З повагою,

Н. С. Коршак.

Шановна Василю Миколаївно!

Щиро вітаємо Вас з Днем народження. Прийміть у цей урочистий день батьківську подяку за Вашу самовіддану працю, за турботу про наших дітей, за те, що Український колеж став справжньою домівкою для ваших вихованців.

Зичимо міцного здоров'я, творчої наснаги і ще багато випусків, достойних громадян України.

Хай завжди буде з Вами Божа благодать.

З повагою,

Сім'я Михалюків.

Вельмишановна наша Василю Миколаївно!

Хай рясним дощем Божої благодаті ллються Ваші роки!
Ми Вами пишаємося! Будьте здорові, красиві...

З повагою,

Батьки учнів 9 класів.

Посвята Василю Миколаївні Хайруліній в честь нагородження орденом Святого Великого Володимира

Сьогодні радіє колеж український.
Директором нашим пишаємось ми.
Пишався би вами і сам Сухомлинський.
Ну, як не пишатись такими людьми!

Ви сієте добре, духовне і вічне
На ниві освіти – найширшій із нив.
За ваші досягнення педагогічні
Вас орденом славним народ оцінив!

Слава і шана за те, що ви вмієте
Міцно тримати колеж у руках!
Ви нам, як сонечко, світите й грієте.
Репрезентуючи нас у верхах!

Славить і любить Вас, поважає
Дружний учительський наш колектив.
Вашою славою всі ми пишаємось!
Многая літа й нових орденів!

Проф. комітет, пед. Колектив.

Вельмишановна Василю Миколаївно!

Вітаємо Вас із Днем вчителя!
Тут, на Землі, благословенній Богом,
Ти сієш у дитячі перелоги
Зернини знань, кохання і добра –
Бо Ти – Сівач, і Бог тебе обрав

Спокійним і терплячим завжди бути
І коливання струн душевних чути.
Ти не боїшся знов з нуля почати.
Ти знаєш: в душах – доброго початок

Впаду – прийдеш на допомогу
І на щасливу виведеш дорогу!

Любові – у серце,
Приязні – друзів,
Злагоди – родині!

Від щирого серця бажають Вам батьки і учні 6-х класів.

ВАСИЛИНИНА ШКОЛА

Уся моя довголітня праця пов'язана з школярами. А ще з учителями і батьками, адміністрацією і громадськістю. Були невдачі, але й перемоги, було непорозуміння, але й визнання, були й нагороди... але з постійним відчуттям приниженої, меншовартісної не за здібностями, вмінням чи майстерністю, а лише за вірність українській мові.

Не так давно це було. Невелика заробітня плата вчителя, а моя ще на 15% менша від учителя російської мови, навчання української у класі з сорока учнів, а російської – півкласу. Література. Я мала навчити писати твори "Керівна роль...", а мої колеги – "За що я люблю...". А чи може хтось уявити урок, коли півкласу не вивчає предмет. Бо... звільнені! Яку ж працьовитість треба було одночасно виявляти: для одних учителя, а для інших – пастуха.

Та були хвилини радості, коли безпосередні школярики на мої зауваження на перервах українською перепитували: "А Вы деревенская?" З часом навчилися вільно спілкуватися рідною мовою. Саме рідною! Бо ж Київ – це в основному українці.

За велінням долі у 1988 р. я перейшла працювати в школу-новобудову № 272. Директор – Василина Миколаївна Хайруліна. І ось перше знайомство. Василина. Перша педрада із свічкою творчості, і заклик творити

„школу радості“, і мова українська, і... безпосередність, уміла розпорядливість, організованість, передбачливість, незвичайна працьовитість і невтомність як у фізичній, так і в інтелектуальній праці, майстерність і захопленість, уважність і довіра..., і величезне казкове дійство напередодні 1 вересня 1988-го для жителів мікрорайону захопили не лише мене.

Добиралися кадри. Об'єднувалися однодумці. Проїшов набір у перші класи з українською мовою навчання, паралельно з вивченням англійської.

Перші експерименти, спільні засідання з кафедрами педінституту, зустрічі з ученими. І... методологічні курси! Весь педколектив одночасно пізнає методику ділових, інтелектуальних ігор. Змінюється погляд на стандартний урок! Учень у центрі уваги. Моральна підтримка, довір'я, свобода у творчості учителя – ось критерії управління відомого вже в столиці директора школи.

З часом комп'ютерні класи, психологічна служба, співпраця з батьками. Де тільки бралася сила, щоб вистояти, впевнено вести школу, як кришталевий кораблик, у задуманому нею курсі.

Не всі вчителі були готові до співпраці. Були суперечності, навіть "суд"! (Мабуть, ще можна знайти отой протокол педради). Були й заяви вголос звільнити з роботи через вимогу вести уроки українською мовою. І стало моєю потребою допомагати в утвердженні інноваційної школи, школи добра для дітей, батьків і вчителів, української школи.

З року в рік мужнів педколектив, змінювалися навчальний план, структура і зміст уроків, виховних заходів. Узаконюється пісня на уроці й на екзамені, театральне дійство народних обрядів і звичаїв, рушники й писанки, „Молитва до мови" і „Отче наш...". Шириться і визнання директора в освітянському колі. Кандидат педагогічних наук – керівник-практик. Продовжуються експерименти, нові форми, але ідея одна. Вона висловлена педагогом-ученим В. О. Сухомлинським „Серце віддаю дітям".

Кожного вчителя відчуває Василина Миколаївна, вирощує, плекає його майстерність. Педагогічні читання і конференції, зустрічі з ученими-освітянами: І. Зязюном, О. Савченко, М. Ярмаченком, М. Вашуленком, О. Сухомлинською. Вивчення і втілення в життя школи спадщини Василя Олександровича, відкриття музею його імені, презентації і творчі звіти... і висока оцінка роботи педагогічного колективу: нашій міській загальноосвітній експериментальній школі-лабораторії № 272 (з 1 вересня 1991 р. Український колеж) присвоєно ім'я В. О. Сухомлинського.

Знову піднесення, відповідальність, копітка праця з колежанами, пізнання себе, свого роду і народу, розвиток творчих здібностей як талановитих і обдарованих, так і звичайних дітей.

Здоров'я дитини, духовне становлення, уроки життєтворчості особистості, ситуації успіху, особистісно орієнтоване навчання, партнерство з батьками у вихованні, школа-родина – такими основоположними словосполученнями спонукає до роботи з школярами кожного вчителя колежу вже член-кореспондент Академії педагогічних наук України, Василина Хайруліна. І ці 10 років спільної творчої діяльності є вінцем моєї

педагогічної праці. Я з радістю відповідаю на щирі привітання колишніх випускників і їхніх батьків, із захопленням зустрічаюся з Оленкою і Андрієм, Олесем і Євгенією, Сергієм і Катериною..., спілкуюся зі своїми десятикласниками юними поетами, переможцями олімпіад і конкурсів МАН, активістами Міжнародного клубу дитячої дипломатії, радію з ними їхнім успіхам у свята і в будні.

А ще... яке щастя щодня бачити своїх добрих, розумних, талановитих колег-сподвижників, бути їм потрібною так, як вони мені, відчувати підтримку однодумців, іти назустріч друзям, відповідати увагою тим, хто потребує моєї допомоги.

Оце і є для мене життя і втіха, бо я, може, й скромним внеском, але спільно з педагогічним колективом і директором Василюю Хайруліною причетна до плекання національно усвідомленої особистості, зростання авторитету нашого навчального закладу і цим сприяю розбудові моєї держави, незалежної України.

*Н. Коршак, вчитель-методист
Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського.*

МИ ОБИРАЄМО, НАС ВИБИРАЮТЬ

Сьогодні не важко уявити молодого спеціаліста, вчительку початкових класів з неповною вищою освітою та закінченим педагогічним училищем, із двома дітками – чотирьох і п'яти років. Але як цій майбутній вчительці влаштуватись на роботу за спеціальністю, уявити складніше. Я думаю, в мільйонному місті, де тебе ніхто не знає, це зробити важко, та влаштуватись на роботу за кордоном, у Німеччині, де на все місто Вюнсдорф лише три радянські школи й десятки вчителів, що стоять у черзі на роботу, – взагалі неможливо. 13-го вересня 1986 р. я з дітьми перетнула кордон. Наступного дня ми з чоловіком стояли перед директором школи з надією, що я все-таки почну працювати, тому що вдома сидіти більше не могла. Ми уважно подивились одна на одну. У мене в голові промайнула думка: «Навіщо я їй потрібна? Діти маленькі, освіта неповна, треба буде їздити на сесії, стажу роботи майже немає...». І раптом, перегорнувши мою трудову книжку, ця дивовижна жінка-директор з променистим поглядом говорить: «Дитино, якщо я тебе не візьму на роботу, ніхто не візьме». Так 15-го вересня 1986 р. я прийшла до 1-Є класу СШ №1 м. Вюнсдорфа, де вчилися діти шестирічного віку. Дивовижним директором, котра всупереч діловому розрахунку прийняла мене на роботу, була Василина Миколаївна Хайруліна. І розпочався наш спільний педагогічний шлях. Спочатку ми облаштовували ігрові кімнати для відпочинку дітей у новозбудованому приміщенні для шестирічок. Тут відбувалися сюжетно-рольові ігри. Діти були

бібліотекарями, лікарями, кухарями, продавцями. Тут була і своя прикордонна застава із стовбцями, вишкою та списаною справжньою рацією, були образотворчий та музичний куточок, зона розвиваючих ігор. І це створювалося в кожному з 6-ти перших класів. Таких маленьких дітей школа набрала вперше, й методи навчання, звичні для семирічних дітей, не підходили. Вони весь час гралися, їм важко було всидіти за столами стільки, скільки цього вимагав учитель. Якщо ж хотіли відповідати, то хоч випадуть із-за парти, хоч під столиком, а своє скажуть у будь-який спосіб. І тоді наш мудрий директор приймає рішення: проводити уроки в формі гри, та не просто з ігровими прийомами, а уроками-казками. Ось тут і показали себе всі шість учителів, шість вихователів перших класів шестирічок та всі члени вчительської родини в творчій винахідливості. Вони створювали оригінальні сюжети та казки для уроків, а також наочність для всього, що придумали. Робота закипіла: перечитували казки, пригадували мультики, вигадували пригоди, причому підняли планку майстерності до того, що сюжетна лінія проходила з першого до останнього уроку. Точно так, як людина, що не може їсти одна, шукає, з ким поділитися, Васирина Миколаївна повсякчас дивиться навколо, чи не потрібна комусь її допомога, і завжди готова поділитися педагогічною майстерністю. У листопаді щовівторка до нас почали приїжджати вчителі з інших шкіл. Двері нашої школи були відчинені з першого до останнього уроку. А потім обговорення та обмін досвідом. А ще Васирина Миколаївна ретельно стежила за тим, щоб наші першокласники не отримували домашнього завдання. Вона стояла на майданчику, яким крокували всі діти додому, й дивилася, хто що несе. Якщо бачила зошити, бо портфелі вони взагалі не носили, то повертала назад і просила віддати вчительці.

Якщо ви думаєте, що Васирина Миколаївна опікувалася тільки навчальним процесом, то це не про неї. Німецька школа, перебудована за її проектом і під її керівництвом, наповнювалася ще й тим, що купувала вона вдома, у відпустці, за власний кошт. Завдяки Васирині Миколаївні з'явився й зимовий сад, який розміщувався над всією початковою школою. Якого розміру був цей сад? Принаймні, учні чотирьох – п'яти класів спокійно відпочивали в різних зелених зонах, не заважаючи один одному. Запитаєте, звідки стільки рослин? Не повірите! Ботанічний сад Сан-Сусі, що у Потсдамі, подарував їх нашому директору, яка створила казкові умови для навчання дітей. Тут були і пальми, і фініки, величезні монстери й лимони... Я навіть усіх назв не знаю. Ще там жили кролики, які приїхали разом з Васириною Миколаївною з далекої Батьківщини, рибки, птахи. А в ящиках росла рідна пшеничка та квасолька.

Швидко сплинув час спільної роботи в такій прекрасній та милій серцю школі. Прощатися на вокзал прийшло стільки людей, що не можна було зрозуміти, кого більше – тих, хто хотів подякувати за віддану службу полковнику Хайруліну Михайлу Григоровичу, чи колег, батьків та дітей Васирині Миколаївни. До вагону не можна було підійти. Вони удвох стояли на сходинах і кожен відповідав на репліки та побажання. Розпочиналась нова сторінка життя родини Хайруліних.

Минуло два роки. Я раділа разом з Василюю Миколаївною, що здійснилась її мрія про школу на березі Дніпра, яку вона очолила. Тепер можу точно сказати: ця школа ще краща, ніж та, що залишилася в Німеччині.

Я пам'ятаю ювілейний День народження Василюни Миколаївни Хайруліної у 1993 році. У великій світлиці багато гостей. Атмосфера родинного затишку, радості та хвилювання. Я працювала тоді в Донецькій школі № 20 і приїхала привітати дорогу людину. Мені надали слово, а я сказати нічого не можу – полилися сльози. Сказала тільки, що по-доброму заздрю тим, хто працює з Василюю Миколаївною, та побажала їм довго ще творити прекрасне разом із нею. На той час я навіть не мріяла про те, що й сама працюватиму в цій київській школі. Але Господь розпорядився так, що в певний момент я знову опинилася поряд з людиною, яка колись повірила в мене більше, ніж я сама, підтримала й навчила.

З 2000-го року ми знову в одній команді. І знову нова справа – створення програми «Етика: духовні засади». У той час вихід до тисячі дітей з Божим словом, Божою правдою, з власною програмою можна порівняти з тим, як піднімалися перші сміливці на праведний бій та викликали вогонь на себе. Ми витримали не одну перевірку. Тепер за цією програмою вчать не тільки діти нашої школи. Її перейняли в інших областях України. І знову, як колись у Вюнсдорфі, відкриті двері школи для всіх, хто приїжджає перейняти досвід у викладанні «Християнської етики» чи втіленні програми «Інтелект України». Колегам цікаво подивитися в комплексі на виховну систему нашого коледжу, нові підходи в навчальному процесі. І знову Василюна Миколаївно щедро ділиться методичними розробками, власним досвідом організації коледжанського життя з радістю та любов'ю, на яку здатна тільки Божа людина, бо вона Ним обрана.

Євсюкова Людмила Степанівна,
*вчитель-методист Українського коледжу
ім В. О. Сухомлинського*

ШКОЛА ВАСИЛИНИ ХАЙРУЛІНОЇ – КОЛЕЖ ІМ. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

З цим коледжем я знайомий давно, можливо, більше двадцяти років. Упевнений, що цей навчальний заклад можна сміливо назвати школою В. М. Хайруліної, на честь її талановитого керівника, як це робили колись.

Пригадую наші перші зустрічі з Василюю Миколаївною і дуже цікавий досвід шкільної практики, з яким я ознайомився. Кожний новий учитель у цій школі обов'язково потрапляє під опіку досвідченого педагога – Василюни Миколаївни. Такий порядок. З цієї хвилини, по суті, і

починалася практична підготовка учителя до виконання своїх обов'язків. Ініціювала це наставництво директор школи – В. Хайруліна.

Звичайно, наставництво практикувалося і в інших школах, але не було таким системним і обов'язковим. Я використав цей досвід для написання книги «Молодому вчителю». У інших своїх педагогічних працях я також наводив приклади із досвіду роботи школи Хайруліної: про співробітництво педагогічного колективу та батьків, створення батьківських рад. Мені здається, що і зараз ці форми роботи є актуальними і заслуговують того, щоб їх втілювали у шкільну практику.

І я не залишився у боргу перед керівництвом колежу. Враховуючи, що у цьому навчальному закладі створено музей В. О. Сухомлинського, кілька років тому я передав до експозиції план виховної роботи, розроблений особисто видатним педагогом, ім'я якого носить колеж, а також науково-публіцистичну статтю про особистість В. Сухомлинського. Статтю було надруковано у журналі «Дніпро» (2004 рік).

Наша дружба з колежем продовжується і сьогодні. Діти приходять до мене додому разом із педагогами, розповідають про своє шкільне життя. Я з великим задоволенням їх слухаю і радію, що колеж і зараз йде «попереду всієї планети». Тут по-особливому ставляться до учнів. Оцінки, наприклад, до п'ятого класу взагалі не ставляться, оцінювання вербальне. Для навчання і розвитку дітей тут створено всі умови: кабінети з мультимедійним оснащенням і доступом до Інтернету, інформаційно-бібліотечні центри, спортивні, тренажерні, хореографічні зали і навіть зимовий сад.

А нещодавно у колежі відкрито Духовно-естетичний центр, робота якого спрямована на виховання благочестя у дітей, розвиток їх творчих здібностей, талантів. Я у свою чергу, розповідаю учням про моє життя: про війну, про своїх бойових товаришів і про справжню дружбу. Для мене ці зустрічі дуже важливі, і сподіваюсь, що це навзаєм.

**Євген Березняк, Герой України, канд. пед. наук,
генерал-майор**

(Уривок з кн.: „Евгений Березняк рассказывает :
воспоминания майора Вихря / Е. Березняк, М. Марченко. –
К., 2012. – 182 с. : фото.”.)

ЯК БУДЕ В НАРОДУ ШКОЛА...

*Так душу тривожно коле,
Молю я до кожного тебе:
Як буде у ясеня корінь,
То буде і ясен, і небо.
Збагнемо нарешті, братове,*

*Допоки усім нам не пізно:
Як буде в дитини мова,
То буде в народу пісня.
Виходьмо з магічного кола,
Щоб наша душа не дрижала:
Як буде в народу школа.
То буде й народ, і держава.*

Дмитро Чередниченко

Ці схвильовані рядки прозвучали у той день у стінах Українського колежу, коли відзначали подвійне свято. Вже п'ять років тут, неподалік від Дніпрових берегів, існує Український колеж, що виріс з експериментальної школи-лабораторії. Школа радості, якою прагне зробити його директор Василина Хайруліна. Школа, де педагогічний колектив керується принципами видатного українського педагога, учителя Василя Сухомлинського. Тут щороку відзначають його День народження.

Але нині ця дата стала особливою. Указом Кабінету міністрів України за підписом Прем'єра П. Лазаренка Українському колежу присвоєно ім'я В. Сухомлинського. На своє свято господарі запросили дружину Ганну Іванівну та дочку Ольгу Василівну Сухомлинських, заступника Міністра освіти О. Я. Савченко і численних гостей та друзів, у чий присутності відкрили музей В. Сухомлинського.

З теплими словами привітання звернувся до присутніх старший науковий співробітник Інституту педагогіки АПН України Є. Березняк. Поетичні рядки присвятив цій події поет Д. Чередниченко. Численні фото та документи експозиції розповідають про життя і творчість великого педагога. А картина, автор якої М. Ткаченко, зображує учителя серед дітей, у рідному Павлиші.

У колежі вже стало традицією у день народження В. Сухомлинського запалювати свічку добра, і цього разу святкові збори розпочалися з урочистого ритуалу. До почесних місць запросили рідних Василя Олександровича і гостей.

П'ять років – начебто і не така значна дата, але за цей час 38 вихованців колежу пішли до вищих педагогічних навчальних закладів. Колежі виховують повагу до рідної мови та культури, і діти справді тягнуться до теплого дому, до школи радості. Це відчувають і цінують батьки. Треба сказати, що саме їхніми зусиллями, внесками і клопотами було створено музей, рівень якого значно вищий від звичайного шкільного музею. Немало потрудилися для цього Ю. Биховець, С. Калюжна, С. Отоманенко та інші батьки.

Зі словами подяки за своїх дітей зверталися до учителів колежу батьки, які прийшли сюди як на родинне свято. І хіба воно справді не родинне? Що тоді можна назвати рідним колом, як не людей, які люблять і шанують одне одного і живуть задля того, щоб ростити дітей в атмосфері розуму і добра?

**Ольга Коваленко, журналіст
газети „Освіта України” (1996 р.).**

ОСТАННЯ ЛЮБОВ...

Моє знайомство з цим прекрасним колективом розпочалося на початку 1992 року. На короткі 18 місяців підрозділ естетичного виховання Інституту проблем виховання АПН України очолив академік І. А. Зязюн. 21 лютого він поспішав до Українського колежу: «Мене запросили на 14-ту годину до школи нового типу. Цікаво познайомитись з керівництвом і вчителями колежу, оглянути кабінети, оснащення... Може, щось цікавого підкажу»... Десь о 22-ій годині Іван Андрійович дзвонить: «Олександрівно! Оце я тільки повернувся з колежу! Я у захваті від побаченого і почутого... Який чудовий колектив! А який директор! Така розумна, енергійна жінка! І ім'я гарне – Василина! Василина Миколаївна! Вона чекає вас завтра о 17-ій годині. Впевнений, ви сподобаєтесь одна одній, знайдете спільну мову, і Український колеж заспіває! Школа нова, традиції ще не закладені. Отже, починайте з пісні – нашої, української. Бажаю успіхів!»

Наступного дня усе відбулося, як прогнозував Іван Андрійович: знайшлися і спільні друзі, і спільна мова, і пісня (бо яке ж рідкісне вокальне обдарування Васиlines Миколаївни! Якби вона не стала педагогом, то неодмінно була б солісткою хору імені Григорія Верьовки і мала б теж найвищі звання і нагороди!). Приємне враження справили нові колеги – привітні, досить молоді вчительки: Оксана Масютіна – автор Гімну колежу на вірші Олександра Вратарьова, пише задушевну музику (її мама закінчила фортепіанний факультет Київської консерваторії, а Оксана – випускниця столичного музпеду добре грає на фортепіаніно і віолончелі); Ольга Леонтьєва – має абсолютний слух, легко імпровізує супровід пісень. Обоє учительок цікавила методика викладання музики за концепцією Д. Б. Кабалевського, тому вони сиділи на моїх уроках, і я поступово вводила їх до драматургії уроку, знайомила з новими підходами до процесу сприйняття музики.

Полонили мене в колежі педагогічні ради: ніякого пустопорожнього базікання, але тривалі, серйозні, сучасні проблеми дидактики і виховання.

Своїми думками поділилася з Оленою Степанівною Дубинчук – видатним ученим у галузі методики математики і дидактики, а моїм щирим другом і наставником.

Олену Степанівну давно хвилювала проблема підготовки наукових кадрів: майбутні вчені легко «обходили» школу, крокуючи до аспірантури, тому їхні дисертації були далекими від потреб школи (тоді побутував вираз «бездітна педагогіка» – в чому іноді звинувачували і науковців Інституту).

Пам'ятаю, як вона мені, новій аспірантці, строго сказала: «Бути аспіранткою Інституту педагогіки і не знати школи – соромно!» І відвезла мене на огляд шкільної художньої самодіяльності до Тарасівки, де вона жила і працювала у школі. Закохала в учнів так, що і я не могла покинути її протягом 15 років...

Будучи справжнім патріотом школи, віддавши їй понад 40 років творчої праці, О. С. Дубинчук всіляко заохочувала обдарованих учителів

займатися педагогічною наукою, тому їй так цікаво було познайомитись з колективом Українського колежу.

На чергову педраду до колежу ми йшли удвох. Але спочатку я познайомила її з Василюю Миколаївною, зробила екскурсію школою – показала зимовий сад, деякі кабінети, завела і до музичного. І тут вона ахнула: «Боже! Яка молодець Василю Миколаївна: є амфітеатр! Усі умови для занять хором співом. Це свідчить про те, що директор не байдужа до музики. А, може, ще й сама співає?!»

– «Та ще як співає!», підтверджую я.

Почалася педрада... І знову вчителі гаряче дискутували щодо освоєння нової філософії освіти – блочної системи уроків 3 по 30, а у групах сперечалися: як навчити учня працювати самостійно, щоб вдома вони виконували суто творчі завдання...

Олена Степанівна була зачарована високим науковим потенціалом педагогічного колективу, умілим керівництвом цим процесом з боку директора, тому надалі не просто відвідувала педради, а брала в них активну участь. Колеж перетворився для неї на її другий дім. Вона переймалася його науковими проблемами, захоплювалася набутим досвідом обдарованих вчителів і безсумнівним талантом В. М. Хайруліної. Висновок був переконливий: Василю має братися за дисертацію. А тема, по суті, перегукуватиметься з темою В. О. Сухомлинського (адже обидва директори – керівники навчально-виховного процесу), – з тою різницею, що у Павлиші належало створювати досвід сільської школи, реалізовувати високі мрії її талановитого керівника, а у колежі – вже набутий вагомий досвід школи нового типу, який чекав свого узагальнення. Але ж цікаво, що в обох директорів однаковий підхід до учнів: виховання без покарань і педагогіка добра... Отже, треба негайно точно сформулювати тему дисертації, розробити її науковий апарат, допомогти відредагувати текст, надавши йому дисертаційного стилю...

З того часу Василю Миколаївна стала для нас близькою людиною.

Вечорами, у нас вдома, смакуючи фаршированою рибою (Олена Степанівна була винятковою кулінаркою!), співаючи українських пісень, дискутували щодо нових оригінальних педагогічних технологій... Які то були задушевні і цікаві «посиделки»! Та, на жаль, короткі... Після чергової педради, присвяченої тестуванню знань учнів, яке тоді у наукових колах не дуже шанувалося, ми заходилися писати дискусійну статтю до педагогічного видання. Працювали без перерви протягом цілого дня. Вже завершили рукопис, але Олена Степанівна, як дуже обережна людина, захотіла дописати ще один абзац: що це наша особиста думка! Несподівано (мабуть, від перевтоми) стався інсульт. Запросили найкращих лікарів, консультантів, медсестер, боролися всіма силами... Хвороба тривала лише 13 днів. Не зважаючи на величезні зусилля медиків, врятувати не вдалося. Я втратила найдорожчого друга. Залишилися з нами теплі спогади і заповіт Вченої щодо сприяння Василю Миколаївні у науковій праці.

Вона казала: «Щоб створити такий потужний монолітний педагогічний колектив, директор має володіти особливим талантом керівника школи. І Васирина сповна цим обдарована!». І це, дійсно, так!

Адже з початку існування школи вона вирощує декого вже в педагогічному класі колежу: її випускники після закінчення Драгоманівського університету повертаються до рідного колежу. І нині успішно вчителюють колишні її учні – О. Б. Маковецька, Я. Ю. Хомич, О. В. Азарова, В. В. Ремізова... Студентом 4 курсу розпочав педагогічну діяльність улюбленець колежан В. Е. Маслов. Науковця-хіміка Л. О. Крисальну Васирина Миколаївна «перевиховала» на вчителя хімії (нині співавтора «Етика: духовні засади»). Після студентської лави прийшла до колежу юна О. М. Гуменчук. Уважний і проникливий директор відчула в ній майбутню зірку.

«Випадковість, миттєвість чи, можливо, доля, – розмірковує Ольга Михайлівна. Такі думки з'являються, коли пригадую червень 2001 року. Київ зустрів мене шаленим ритмом столичного життя, а Український колеж ім. В. О. Сухомлинського – затишною атмосферою творчості, педагогічного пошуку та калейдоскопом подій. Мій 5-Б, веселий, гамірний і надзвичайний; дружній педагогічний колектив, енергійний директор, Васирина Миколаївна створили з мене вчителя. Якби не ініціатива Васирина Миколаївни, я б ніколи не наважилася брати участь у конкурсі «Учитель року – 2005» на четвертому році педагогічного життя, а так треба було брати з неї приклад і діяти. Тому і досягнення – Перше місце «Учитель року 2005» у номінації «Українська мова і література» та Лауреат міського етапу у конкурсі слід розділити на двох. Жити на 100% і діяти – це те, що мене вже стільки років дивує, надихає і захоплює».

Виплекана з архітектора і художник а у чудового вчителя-методиста Н. О. Косяченко. Думка про місце роботи, яке не є твоїм покликанням, підводила Наталю Олександрівну до рішення – залишити школу і повертатись до архітектури. І у цей критичний період Васирина Миколаївна плакає, підтримує і направляє Н. О. Косяченко на конкурс «Учитель року». Перемога на районному і міському конкурсах були завдяки спільним зусиллям директора і етико-естетичної кафедри. Підтримка, яку відчула конкурсантка від журі і вислів «Вчитель від Бога» назавжди залишив Наталю Олександрівну серед колективу, який очолює Васирина Миколаївна.

Відразу після закінчення Київського педагогічного училища № 1 за направленням прийшла до експериментальної школи-лабораторії Т. Г. Білоусова (нині Т. Г. Хайруліна). 19-річній вчительці 1-го класу важко було проводити і перші уроки, і перші батьківські збори для мам і татусів, які були часом вдвічі старші, але завдяки доброму та вдумливому слову Васирина Миколаївни, її розумним порадам вдавалося все: і уроки для професорів педінституту, і виступи на спільних педрадах перед ректоратом вишу, і роль Горлиці у вчительському першому театральному спектаклі «Сказ про Федота-Стрельца». І не зважаючи на те, що через рік Тетяна Генадіївна одружилася і поїхала з чоловіком-військовим на нові місця служби, до першого класу свою доньку Настусю, привела вже до

Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського, де сама продовжує працювати до цього часу – від учителя початкових класів до заступника директора старшої школи під керівництвом того самого першого наставника, який закладає педагогічні цеглинки успіху і віри у результативність учительської справи кожного, хто приходить до колежу – Василю Миколаївни.

А щодо мене: Український колеж... талановитий педагогічний колектив... чарівні діти – слухняні і бешкетники ... і мудрий керманіч в особі Василю Миколаївни – це моя остання любов.

*Людмила Хлебникова, канд. пед. наук,
старш. наук. співроб. Ін-ту проблем
виховання НАПН України, керівник хору
Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського.*

ПЕДАГОГІКА БЛАГОЧЕСТЯ: БУТИ!

*Невеликий етюд в травневих тонах
„Край Дніпрової протоки, наче корабель,
В море знань, у світ широкий
наш колеж пливе...”, –*

дзвінкоголосо лунають слова улюбленого колежанського Гімну... – Улюбленого і учнями-колежами і вчителями. Втім, „улюблений”, розповідаючи про колеж, може звучати часто: чистий, затишний простір школи, про порядок у якій турбуються, дбають; чудовий зимовий сад; несхожі між собою обладнані, впорядковані класи; велика та мала світлиці... Атмосфера турботи, доброзичливості. В усьому відчувається ставлення до своєї справи (бо і справа – улюблена), вдача і вміння створити таку атмосферу Господині – Василю Миколаївни – незмінного капітана, що вже чверть століття вивіряє фарватер плавання колежанського корабля.

Місяць травень. Вранішні зелено-блакитні серпанки, усе в природі буяє, квітнуть черемха, півонії, конвалії. Жоден День народження Василю Миколаївни не буває без них. Конвалії, хоч і такі тендітні, та помітні і серед величних троянд в кабінеті нашого директора, це їх присутність створює таку особливу чарівну атмосферу своїми тонкими пахощами.

У спілкуванні з Василюю Миколаївною відчувається енергія травневого буйноквітіння, бажання і прагнення творчості, а ще – небайдужість, як життєва позиція, а ще – мистецтво крапки: вміння достойно завершити будь-яку розпочату справу.

Педагогічна діяльність колективу вчителів, що очолює Василю Миколаївна, укорінена в українській культурі. Серцевиною цієї діяльності є пошук відповідей на найважливіші смислові питання Буття. Дав Господь

мудрість нашої Василюни Миколаївни: навколо ідеї окреслити коло однодумців, що може розширюватись до середовища.

Так сталося, що моя донька Юліана за два перші роки свого шкільного життя змінила три шкільних колективи. Шукали співзвучність виховних та навчальних підходів вчителів із власним досвідом та нашим сімейним укладом. За доброю порадою професора КНУ ім. Тараса Шевченка Галини Михайлівни Сагач, яку завжди згадуємо з глибокою вдячністю, потрапили на свято останнього дзвоника в Український колеж. Вразила тепла атмосфера саме співтворчості учнів і вчителів, а ще – відчуття родинності, колежанської родини, де кожен – улюблений. Те, чого нам хотілось на правому березі, знайшли на лівому. Рішучі дії Василюни Миколаївни (вміє ж вона бути переконливою, та ще за підтримки священнослужителів!) – і ... несподіване для мене рішення – першого вересня 1999 в Український колеж їдемо вдвох – нова вчителька хімії та учениця 3 класу. Так у моєму житті відбувся поворот: науково-дослідницька діяльність поступилась педагогічній (відповідно до диплому хім.факультету КНУ ім. Т.Шевченка).

Школа Василюни – майданчик інновацій: безбальна система оцінювання успішності в молодшій школі, профільна спеціалізація у старшокласників, та найголовніше – розуміння, що шкільна освіта – не процес інформування та комплекс послуг, а вирощування знань та передача досвіду, ставлення до виховання як до процесу зростання учня у просторі тисячолітньої традиції. Високий, як білий птах у синьому небі, задум... І щоденний, напружений, невпинний труд. І, як перша сходинка нашої співпраці – поява програми „Етика: духовні засади” (авторський колектив – В. М. Хайруліна, Л. С. Євсюкова, Л. О. Крисальна).

Задача предмету „Етика: духовні засади” – спроба у рамках шкільного уроку говорити про важливі світоглядні орієнтири, духовну безпеку, деяким чином шукати паралелі перипатетичного саду Арістотеля і нашого саду В. О. Сухомлинського, можливість знайомства з духовною спадщиною нашого народу. У нашому розумінні, поєднання слів „духовні засади” у назві програми – синонімічне до „садити сад”, плекати його, щоб цвітіння було плодоносним. Наступний крок – розгортання проекту створення навчальної системи „Педагогіка благочестя”, як інструменту плекання паростків середовища Благочестя.

Знаменно, що школа на березі Дніпра прийняла своїх перших вихованців у рік 1000-ліття хрещення Русі. Маємо надію, що, з Божою допомогою, потенційні спадкоємці зустрінуться зі Спадщиною, що є дороговказом колежанського корабля, зі Спадщиною, що сяє золотом Лаврських куполів.

Крисальна Лариса Олександрівна,
*вчитель-методист Українського колежу
ім В. О. Сухомлинського.*

ЕПІЗОДИ ІЗ ЖИТТЯ

У 1964 році після закінчення(з відзнакою) Саратовського військово-хімічного училища я дістав призначення для проходження служби в м. Рівне. У вільний час (в суботу чи в неділю) ми з друзями ходили в будинок офіцерів на танці (дозволяли приходити тільки офіцерам та студентам інститутів).

Одного разу прийшли з Василем – на танці, дивлюсь: в танцювальному залі стоїть з подругами чарівна дівчина з акуратною зачіскою, в блакитній сукні з білим коміром, у гарних черевичках.

Ведучий вечора оголосив «Дамское право». Почалися танці, а чарівна дівчинка стоїть і нікого не запрошує. Набрался сміливості та запросив її на танець.

Познайомились. Дізнався, що її звати Василюю. Вона студентка, навчається на вечірньому відділенні педінституту, працює в школі, а родом із Житомирщині. Поводиться тактовно, скромно. Не дозволяє нічого вільного. Виникло почуття, що я її знав багато років.

Через кілька днів наш батальйон в повному складі виїхав на кілька місяців на полігон. Повернулись десь в грудні. Перед новим 1965 роком на запрошення підшефної школи, рішенням командира батальйону я повів свій взвод до школи на новорічний вечір (особистий склад взводу інспекторську перевірку здав на «відмінно»).

Привожу свій взвод до школи і бачу... Чарівну дівчинку Василючку!!!

Виявилось, вона в школі працює секретарем комітету комсомолу старшокласників. Організатором цього дійства була саме вона Василю Миколаївна (до речі, всі учні та вчителі швидко виконували її прохання та настанови).

Вечір пройшов на високому рівні.

А я відчув тепле рідне почуття. З того часу наші зустрічі були частішими.

У липні 1966 року я попросив руки і серця Василючки. Через тиждень подали заяву до будинку щастя і, звичайно, поїхали в с. Киянку, щоб познайомитися з її батьками. Киянка, дуже гарне село, люди добрі, привітні. Зустріла нас бабуся Уляна. Вона була як із казки – чарівна, маленька, худенька чисто одягнута, з доброю усмішкою.

Пригостила нас дуже смачними варениками з творогом і вишнями. До цього часу пам'ятаю смак тих вареників.

Повернулись батьки Василюни. Батько, Микола Савович, відразу з теплою усмішкою підійшов до мене, а матуся, Марія Денисівна, поглянула на мене дещо з недовірою (у неї був на прикметі сільський вчитель Олексій, однокласник доньки).

З часом, років через 4, вона ставилася до мене вже як до сина.

7 серпня 1966 року відгуляли гарне весілля (було понад 200 гостей).

У Рівному зареєстрували шлюб. За 110 км. у село на весілля віз автобус наших друзів, а ми із дружками, свідками у «Волзі» секретаря

міського комсомолу попереду. Повен двір рідні. Духовий оркестр. Весільно прибраний двір і сад з яблуками і грушами під ногами.

Епізод весілля. Сільське весілля продовжується довго. На другий день дивлюсь, посеред двору стоять сани і біля них 6-8 чоловік. Беруть моїх тестя і тещу, садять на сани (у серпні!) і замість коней тягають сани з батьками. Куди? В річку (недалеко від хати була річка) викупали батьків і не тільки їх у річці.

Ще дуже цікавий епізод. Я знав, що Василина пише вірші. Проте здивувала через 35 років (після закінчення школи однокласники Василина зустрілися в Киянці).

У призначений день ми приїхали в Киянку. В шкільному садку (це була неділя) зібрався майже весь клас. Іде розмова, тости, а Василичка щось пише і пише. Надали слово Василичці. Вона читала і дарувала, вірші, присвячені кожному. Цікаво, що не було жодного повторення (вірші складала особисто кожному персонально). Всі однокласники були дуже здивовані і називали її – Киянська поетеса Василичка – друга Леся Українка.

Хайрулін М. Г., генерал.

Микола Савович Гаврилук, батько
Василини Хайруліної (1960 р.)

Василина Хайруліна з мамою,
Марією Денисівною Гаврилук.
(м. Караганда, 1961 р.)

Василина Хайруліна (Гаврилук)
(м. Рівне, 1965 р.)

Василина Миколаївна та Михайло
Григорович Хайруліни.
(весілля, 1966 р.)

Василина Миколаївна Хайруліна
(м. Рівне, 1966 р.)

Подружжя Хайруліни з маленьким
сином Олегом.
(м. Рівне, 1968 р.)

Василина Хайруліна
(м. Рівне, 1972 р.)

В. М. Хайруліна з акторами
О. Аросьєвою, Б. Рунге та диктором
ЦТ А. Шиловой на святковому
вогнику у Військовій Академії
(м. Москва, 1972 р.)

Рідні В. М. Хайруліної –
брат Микола та батько
Микола Савович (1973 р.)

Подружжя Хайруліни з сином Олегом
і братом Миколою
(м. Москва, 1974 р.)

Василіна Хайруліна з льотчиком-
космонавтом Мариною Попович у
Військовій Академії
(м. Москва, 1974 р.)

Подружжя Хайруліни
з сином і донькою (1980 р.)

Сім'я Хайруліних
(м.Вюнсдорф, (Німеччина), 1983 р.)

Діти В. М. Хайруліної – Олег і
Оленка (м.Вюнсдорф, 1984 р.)

В. М. Хайруліна з улюбленим 2^Г класом СШ № 1 ГРВН
(м. Вюнсдорф, НДР. 1984 р.)

В. Хайруліна на відкритті школи для шестирічок
(м. Вюнсдорф, НДР. 1985 р.)

Директор В. М. Хайруліна з вчителями і учнями у внутрішньому дворі
Українського колежу – майбутньому саду В. Сухомлинського (1992 р.)

В. М. Хайруліна на семінарі з науковцями: І. Д. Бехом,
З. І. Сліпкань, О. В. Киричуком та ін. (1993 р.)

В. М. Хайруліна на зустрічі з членами першої делегації з КНР (1994 р.)

Виступ З. І. Сліпкань, д-ра пед. наук, на педагогічній раді „Створення ситуацій успіху у вирощуванні знань” (1995 р.)

Є. С. Березняк вручає подарунок голові Ради Українського коледжу на урочистому відкритті музею Василя Сухомлинського (1996 р.)

В. М. Хайруліна вітає представника від делегації з КНР (1996 р.)

В. М. Хайруліна з Ганною Іванівною Сухомлинською (дружиною видатного педагога) та І. Г. Єрмаковим на святкуванні 78-ї річниці від дня народження В. О. Сухомлинського (1996 р.)

В. М. Хайруліна та О. В. Сухомлинська на відкритті Міжнародного клубу дитячої дипломатії (МКДД) в Українському коледжі ім. В. О. Сухомлинського (1997 р.)

В. М. Хайруліна обрана членом-кореспондентом АПН України (1997 р.)

В. М. Хайруліна з Ю. І. Завалевським, заст. директора Ін-ту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України

Делегація Українського коледжу в Парижі (1997 р.)

Старша онука В. М. Хайруліної – Анастасія,
запалює ювілейну свічу (1998 р.)

В. М. Хайруліна у своєму домі (1998 р.)

В. М. Хайруліна зі своїми молодшими колегами (1998 р.)

В. М. Хайруліна зі своїми заступниками (1998 р.)

В. М. Хайруліна з учнями колежу
на параді у День Перемоги (1998 р.)

Виступ В. М. Хайруліної на Зборах АПН України (1999 р.)

В. М. Хайруліна з І. А. Зязюном, О. В. Киричуком, О. М. Красноголовцем
на виставці „Сучасна освіта в Україні” (2000 р.)

Родина Хайруліних на виставці „Сучасна освіта в Україні” (2000 р.)

В. Хайруліна з українською делегацією „Партнери в освіті” на зустрічі з американськими колегами (м. Вашингтон, США. 2000 р.)

В. Хайруліна після прийому у Білому Домі
(м. Вашингтон, США. 2000 р.)

В. Хайруліна на зустрічі з професорами американського університету м. Вашингтона (США, 2000 р.)

В. Хайруліна у м. Вашингтоні (США, 2000 р.)

Біля Ніагарського водоспаду (США, 2000 р.)

В. Хайруліна з донькою та зятем (2000 р.)

В. М. Хайруліна з головою Дніпровської районної ради О. С. Шевчуком і начальником управління освіти М. С. Кучинським на зустрічі в Українському колежі (2001 р.)

В. М. Хайруліна на засіданні Ради колежу (2001 р.)

Виступ В. Хайруліної на Вечорі дружби (Китай, 2001 р.)

Зустріч В. Хайруліної з китайськими учнями (Китай, 2001 р.)

В. М. Хайруліна із заст. міністра освіти України, О. Я. Савченко,
на зустрічі з китайськими колегами (2001 р.)

В. М. Хайруліна в китайській школі (2001 р.)

В. М. Хайруліна після бесіди з китайськими учнями (2001 р.)

В. Хайруліна у школі ім. В. Сухомлинського в Китаї (2001 р.)

В. Хайруліна з родиною сина Олега (2002 р.)

Зустріч з Катериною Ющенко
в Українському колежі (2006 р.)

В. Хайруліна з учасниками Всеукраїнської науково-практичної конференції
(2006 р.)

Вітання колеган зі святом Першого вересня (2007 р.)

У гостях у колеган Олександр Зінченко (2008 р.)

Учасники II Міжнародного гуманітарного форуму
(табір „Артек”, Крим. 2008 р.)

Колежанська делегація Міжнародного фестивалю у Монако (2009 р.)

Святкування Дня Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського (2012 р.)

Посвята у коледжани (2012 р.)

Випускниця коледжу, старша онука В. М. Хайруліної – Анастасія,
з невісткою Тетяною, заступником директора. (2013 р.)

Зустріч із письменником М. Слабошпицьким, яку організувала
О. В. Медведєва, заст. голови Ради коледжу (2013 р.)

Чоловік В. М. Хайруліної – Михайло Григорович.
Разом по життю – від лейтенанта до генерала

В. М. Хайруліна і В. Ф. Деркач, директор Павлишської школи
ім. В. О. Сухомлинського

В. М. Хайруліна з дорогою й улюбленою Д. І. Румянцевою

В. М. Хайруліна і Л. О. Хлебнікова, керівник дитячих хорів колежу з 1992 р. та хрещена мати чоловіка

В. М. Хайруліна поряд з колегами та директором Будинку вчителя – Л. Ф. Мельник на конференції

В. М. Хайруліна з колегою – академіком О. А. Захаренком

В. М. Хайруліна з директором гімназії „Гармонія”– О. І. Чинок

Відділення загальної педагогіки і філософії освіти
Національної академії педагогічних наук України

В. М. Хайруліна з О. В. Сухомлинською і С. В. Кириленко
на науковій конференції в Українському колежі

В. М. Хайруліна з педагогічною посестрою – В. М. Зоц

В. М. Хайруліна з почесним гостем колежу – Є. С. Березняком

Із заступником міністра освіти і науки України – В. О. Огневюком,
у колежанському саду

З шановним І. Ф. Прокопенком, ректором Харківського національного педуніверситету ім. Г. Сковороди, на зборах НАПН України

Розмова про особистісно-орієнтоване навчання та виховання дітей з родиною Киричуків

На урочистому відкритті квітневої конференції „Педагогіка благочестя в освітньому просторі України” (м. Київ, 2013 р.)

І. Д. Бех, В. М. Хайруліна, протоієрей Андрій Ткачов на квітневій конференції „Педагогіка благочестя в освітньому просторі України” (2013 р.)

**ВІДМІННИК
СТОЛИЧНОЇ ОСВІТИ**

**Відзнака
„Відмінник столичної освіти”
(2005 р.)**

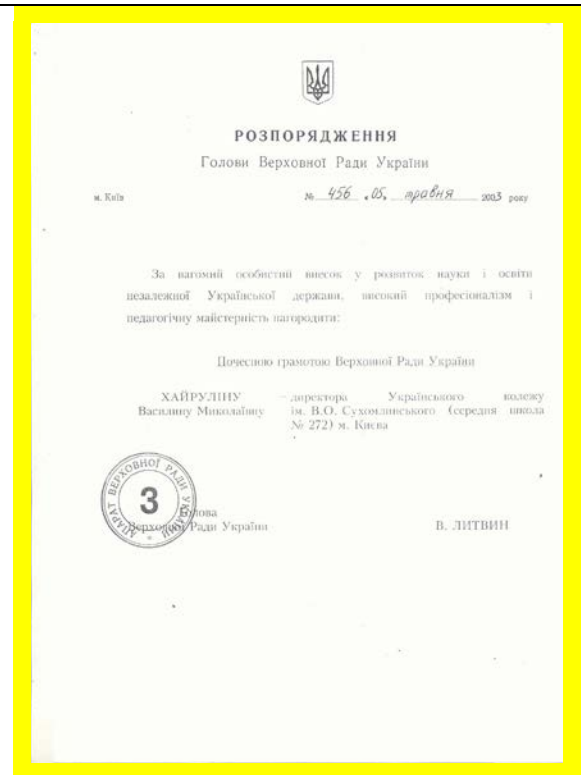
Золота фортуна 2011 р.

**Медаль
„Золота фортуна”
(2011 р.)**

**Орден
Володимира Великого**

**Орден Володимира Великого
(2006 р.)**

**Почесна Грамота
Верховної Ради України (2003 р.)**

Посвідчення № 1763 про присвоєння почесного звання „Заслужений працівник освіти України” (від 27.05.2004)

Посвідчення АПН України про нагородження медаллю „Ушинський К. Д.”(від 15.05.2008)

Посвідчення Міністерства освіти і науки України про нагородження знаком „Василь Сухомлинський” (від 19.09.2008)”

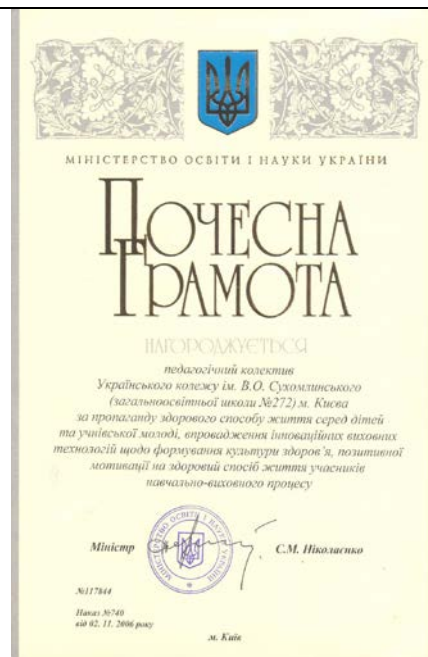
Посвідчення *Ветерана праці* (від 2.08.1999)

Посвідчення учасника ліквідації наслідків аварії на *Чорнобильській АЕС* у 1986 (від 26.01.1993)

Почесна Грамота
М-ва освіти і науки України (2001 р.)

Почесна Грамота
М-ва освіти і науки України (2006 р.)

ДОПОМІЖНИЙ АПАРАТ ПОКАЖЧИКА

Алфавітний покажчик назв праць В. М. Хайруліної

- Бачити в учневі особистість 148**
Безоціночне навчання у початковій школі 149
Бо то не просто мова, звуки 150, 151
Будьмо вдячними 152
- Вибираємо ми дорогу. І вона нас вибира 153**
Вимоги до педагогічної оцінки 154
Виховання майбутнього: цінності, цілі та технології освіти 155
Виховання особистості 156
Виховання серцем 157
Виховна система Українського колежу 158
Виховний потенціал Українського колежу 159
Виховний процес у контексті самореалізації особистості учня 160
Від серця до серця 161
Відповідальність як умова вільного вибору особистості 162
Він утверджував рідномовний простір 163
Всесвітня історія ХХ століття: в запитаннях та відповідях 133 (упоряд.)
Вчимося творити: у центрі управління – особистість 164
- Дивоцвіт дитинства 134 (ред.)**
Дорогу авторській педагогіці! 165
*Духовність, Компетентність, Творчість як основоположна педагогічна тріада і рушійна сила розвитку освіти України в контексті „Україна і світ ХХІ століття” 135
Духовність як основа консолідації суспільства 166
- Етика: духовні засади 168, 169**
- За покликом серця 170**
Заходи, спрямовані на забезпечення реалізації положень Закону України „Про загальну середню освіту” в Українському колежі ім. В. О. Сухомлинського 171
Зберегти в людині людське 172
Збережемо в пам’яті 173
Змінюється вектор руху 174
Знайти поле, де зерно найкраще проросте 175
- Ідеї В. О. Сухомлинського живуть у колежі 176**
Інноваційність як стиль життя 177

Китай знає і шанує Василя Сухомлинського 178
Куди дрейфує Закон України „Про загальну середню освіту”? 179

Лабораторія майстерності 180
Лінійка пам'яті Василя Сухомлинського 181
Логос 136 (ред.)

Методичні аспекти самовдосконалення організму школяра з різним типом будови тіла засобами фізичної культури 182
Ми – сухомлинківці 183
Міжнародний клуб дитячої дипломатії в Українському колежі ім. В. О. Сухомлинського (шк. № 272 м. Києва) 184
Місія учителя 185
Мовні цікавинки. Нестандартні дидактичні матеріали 146 (рец.)

На шляхах до одухотворення освіти 186
„Навчити можна лише добром” 187
Надихають ідеї Вчителя 188
Назавжди в пам'яті родинній 137 (ред.)
Науково-методичне забезпечення діяльності молодого вчителя в Українському колежі імені Василя Сухомлинського 189
Незгасна свіча пізнання і творення 190
Нова школа нової України 138 (ред.), 191

Оновлення виховного процесу у світлі особистісно зорієнтованої педагогіки 192
Організаційно-педагогічні основи функціонування Українського колежу 131, 132
Організація творчого пошуку у педагогічному колективі Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського 193
Основи християнської етики як засіб відродження духовності 194
Основне в закладах нового типу – можливість самореалізації учнів 195
Основні напрями формування особистості молодшого школяра в навчально-виховному процесі 196
Острів плекання майбутнього 197

Педагогіка серця вчителя-гуманіста 198
Педагогіка Сухомлинського не відає кордонів 199
Педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського – фундамент культурної перспективи України 200
Перемагати! 201
Післямова 202
Плекаємо вчителя нової генерації 203
Працюємо на майбутнє 204

- Про резолюцію Форуму **205**
Проблема гуманізації освіти як умова вдосконалення духовності суспільства **206**
Проводи... у самотійне життя **207**
- Реалізація принципу розвиваючого навчання 208**
Рідномовний простір **139** (ред.)
Робочий зошит для класного наставника Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського на 2001–2002 навчальний рік **140** (ред.)
Розвиток творчих обдарувань дитини у світлі педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського **209**
- Свічка творчості 210**
Система роботи колежу по самореалізації особистості **211**
Спадкоємці духовної спадщини Василя Сухомлинського **212**
Співпрацюємо, творимо, експериментуємо **213**
Сприяти саморозвиткові особистості **214**
Сприяти саморозвитку особистості **215**
Спрямований у майбутнє: дещо про життя Українського колежу м. Києва **216**
Створити свою школу **217**
Створімо творчу групу **218**
Суть людини – в її духовності **219**
Суцвіття **141** (авт. ідеї, ред.)
- Творити дивосвіт душі 220**
Творчий спадок Василя Сухомлинського – джерело духовності **221**
Теорія і практика сучасного естетичного виховання у контексті педагогічної спадщини Василя Сухомлинського **142** (рец.)
- У пошуках дива 222**
Український колеж **143** (ред.), **223**
Український колеж ім. В. О. Сухомлинського **144, 145** (ред.)
Український колеж ім. В. Сухомлинського на порозі XXI століття **224, 225**
Український колеж: статут **226**
Український колеж – школа радості **227**
Усе починається з філософії управління **228**
- Філософія родинності в Українському колежі ім. В. О. Сухомлинського 229**
Формування духовності як ключова педагогічна проблема **230**
- Цінності освіти в духовному зростанні особистості 231**
- „Школа біля Дніпра” 232**
Школа майбутнього: не мріяти, а діяти! **233**

Школа як система взаємодії: що відрізняє Український колеж від інших навчальних закладів? **234**

„Шукаю школу, де дають знання” **235**

Що відрізняє Український колеж від інших навчальних закладів? **236**

Щоб засяяли промінці веселки в дитячих серцях **237**

Щоб український день із ночі вирвать **238**

Я неповторний світ вивчаю **147** (ред.)

„Я усіх їх так люблю!” **239**

Як педуніверситет породив школу радості **240**

Іменний покажчик

- Антонець М. 34
Антонець М. Я. 176, 224
(упоряд., ред.)
- Баєва Т. Ф. 21 (упоряд.)
Безсонова М. І. 70
Березкіна В. В. 19 (упоряд.)
Бех І. 167
Бех І. Д. 157, 193 (ред.)
Білецька В. І. 35, 71
Білієнко Л. Б. 196
Бовсуновський П. 20 (пер.)
Богуцький Ю. П. 166, 206, 220
Бойко О. В. 72
Болгов В. 17 (авт.-упоряд.)
Бондар Л. М. 73
Буденкевич Ю. Л. 54
Бурда М. І. 29, 30, 31, 32, 33
(відп. за вип.)
- Васильєва Л. 36
Вашуленко М. С. 22, 23 (упоряд.)
Вертиполох М. А. 74
Виговська О. 205
Виговський М. Ю. 133
Воєвода З. Я. 76
- Галковська Т. 3, 217
Герасимович В. 77
Глазова О. П. 146 (рец.)
Головка О. 187
Гончаренко С. 16
Гончаренко С. У. 15
Горшкова Н. В. 4 (упоряд.)
- Доркену А. М. 4 (наук., бібліогр.
ред.)
Дубогай О. Д. 182
- Євсюкова Л. 167, 168
Євсюкова Л. С. 38, 169
Єнотаєва Л. Є. 78
Єрмаков І. Г. 39, 79, 156, 160, 229;
143, 192 (ред.)
- Єрмаченкова Є. 40
- Жерносек І. П. 138
- Захарченко Г. І. 20 (упоряд.)
Захарченко Р. В. 20 (упоряд.)
Золотарьова А. В. 80
Зоц В. М. 42, 232
Зязюн І. А. 142 (рец.)
- Калмикова Л. О. 21 (упоряд.)
Каракоз С. І. 9; 137, 147 (ред.)
Кащей В. Б. 81
Коляда І. А. 82, 226
Комарова А. І. 166, 206; 220
(кер. кол. авт.)
Коноваленко О. 43
Коршак Н. С. 10, 46, 45, 83, 84; 140
(упоряд.)
Котенко В. 47
Коцура В. П. 21 (заг. ред.)
Красноголовець О. М. 43, 48, 226
Кремень В. Г. 193 (гол. ред.)
Кривенко Т. О. 85
Крисальна Л. О. 49, 167, 168, 169
Кроп Т. 50
Кузьменко Н. В. 86
Курченко А. 87
Кутовенко І. Л. 51, 88, 164
Кучеренко С. 89
Кучеров І. С. 90
Кухта С. В. 90
- Лазарук О. П. 90
Ланцова І. М. 117
Лаптева Л. І. 54
Логвиненко Ф. 69 (муз. ред.)
Лозова В. І. 142 (рец.), 209 (заг.
ред.)
Луговий В. І. 29, 30, 31, 32; 33
(відп. за вип.), 193 (ред.)
Ляшенко О. І. 24, 26, 27; 25
(упоряд.); 28 (відп. за вип.);
193 (ред.)

- Манорик** О. В. 91, 92, 93
Маслов В. Е. 94
Матківська Т. К. 95, 96
Мельниченко В. Р. 97
Мельничук Т. І. 98
Миколаєнко Ю. В. 99, 100
Міщенко Н. 52
- Недашківська** Л. С. 101
Новгородська Ю. Г. 53
Новікова О. А. 54, 102
- Осмоловська** О. В. 4 (упоряд.)
- Пасещенко** Г. В. 103, 104, 105
Пащенко П. О. 162 (гол. ред.)
Петрова С. 55
Пишінська С. А. 106
Погоріла І. О. 107, 108, 109, 160
Полонська Т. К. 22, 23, 24, 25, 26, 27; 28 (упоряд.)
Полосіна О. В. 110
Прокопенко І. Ф. 209 (ред.)
- Радишевська** М. І. 146 (рец.)
Радчук В. К. 223
Ремізов А. В. 140 (упоряд.)
Рибалко К. 163 (упоряд., ред.)
Рослякова В. О. 56, 57
Рудаківська С. В. 119, 164, 180, 216
- Савченко** О. Я. 26, 27; 28
(відп. за вип.), 157, 193 (ред.)
Сагач Г. 58
Сазоненко Г. 205
Сгадова В. В. 211
Семиволос П. 59
- Сліпкань** З. І. 112
Сокіл Т. І. 61
Сорока А. 69 (звукореж.)
Сохань Л. В. 192 (ред.); 229 (кер. авт. кол., наук. ред.)
Становских, З. 113
Стеценко О. 13
Сухомлинська О. В. 157, 193 (ред.); 169 (наук. консультант)
Сушко О. О. 133
- Тимощенко** О. С. 166, 206, 220
Титаренко Н. В. 114, 115, 116, 117, 176, 208, 227
Тихонович В. О. 192 (ред.)
Ткаченко Л. 63, 177, 195
- Ульянич** Т. 69 (авт. сцен., реж.)
- Федоренко** В. Л. 66, 67, 118, 165, 146
Федорюк Ю. О. 119
- Хайруліна** А. 120
Хайруліна Т. Г. 121, 122, 123, 124
Хлебнікова Л. О. 125, 126
Хомич Я. Ю. 127
- Чашникова** Л. І. 128
Чередник М. Г. 129
- Шаблій** А. 20 (наук. консультант.)
Шовкова О. В. 68
Шолохова Н. Є. 4 (упоряд.)
- Ярошенко** О. Г. 130

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АПН України	– Академія педагогічних наук України
ДНПБ України	– Державна науково-педагогічна бібліотека України
КДПУ ім. М. Драгоманова	– Київський державний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (1993–1997 рр.)
МКДД	– Міжнародний клуб дитячої дипломатії
МОН України	– Міністерство освіти і науки України
НАН України	– Національна академія наук України
НАПН України	– Національна академія педагогічних наук України

З М І С Т

<i>Від упорядників.....</i>	4
Каракоз С. І. Дорога любові: розмова з директором Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського В. М. Хайруліною.....	8
Основні дати життя і діяльності В. М. Хайруліної.....	19
Розділ I	
Життєвий і творчий шлях Василюни Миколаївни Хайруліної.....	21
1.1. <i>Василина Хайруліна – провідник ідей В. О. Сухомлинського.....</i>	24
1.2. <i>У постійному пошуку під керівництвом директора.....</i>	27
Розділ II	
Науково педагогічне надбання В. М. Хайруліної.....	34
2.1. <i>Дисертація та автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.....</i>	34
2.2. <i>Окремо видані праці та праці за редакцією вченого.....</i>	34
2.3. <i>Статті з наукових збірників та періодичних видань.....</i>	36
Розділ III	
Педагогічні та філософські роздуми Василюни Хайруліної.....	44
<i>Хайруліна В. М. Що відрізняє Український коледж від інших навчальних закладів.....</i>	44
<i>Хайруліна В. М. Школа інноваційного типу.....</i>	58
<i>Філософські роздуми В. Хайруліної.....</i>	60
Розділ IV	
Педагог, директор коледжу, науковець: штрихи до портрета.....	61
Алфавітний покажчик назв праць В. М. Хайруліної.....	121
Іменний покажчик.....	125
Список скорочень.....	127